

Міністерство освіти і науки України
Відокремлений структурний підрозділ
«Павлоградський фаховий коледж
Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»

С.П. Кудрицька

**Конспект лекцій
з дисципліни**

ПОДАТКОВА СИСТЕМА

Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальність	071 Облік і оподаткування
Освітньо-професійна програма	Облік і оподаткування
Освітньо-професійний ступінь	фаховий молодший бакалавр

Павлоград, 2023

Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу Відокремлений структурний підрозділ «Павлоградський фаховий коледж Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» заборонено. Конспект лекцій з дисципліни «Податкова система» для студентів за галуззю знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальність 071 «Облік і оподаткування», С.П.Кудрицька, Павлоград, 2023. – 144 с.

Зміст

Тема 1. Теоретичні основи оподаткування	5
1.1 Сутність податків та їх подвійний характер	5
1.2 Основні елементи податку	6
1.3 Функції податків	8
1.4 Класифікація податків	9
1.5 Принципи оподаткування	11
Тема 2. Податкова система України	14
2.1 Податкова політика в системі державного регулювання економіки	14
2.2 Поняття податкової системи та вимоги до неї	18
2.3 Державна податкова служба України	19
2.4 Права та обов'язки посадових осіб контролюючих органів	23
2.5 Види податкових перевірок	25
Тема 3. Податок на доходи фізичних осіб та військовий збір	29
3.1 ПДФО: Платники, ставки, об'єкти. Військовий збір.	29
3.2 Доходи і витрати, що не включаються до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу	31
3.3 Податкові пільги по ПДФО	32
3.4 Оподаткування доходів, отриманих через спадщину чи дарунок	38
3.5 Особливості оподаткування окремих видів доходів фізичних осіб	40
3.6 Подання відомостей про суми виплачених доходів на користь фізичних осіб	43
3.7 Подання річної податкової декларації про майновий стан і доходи	45
Тема 4. Податок на додану вартість	48
4.1 Податок на додану вартість (ПДВ): платники, ставки, об'єкти	48
4.2 Операції, звільнені від оподаткування ПДВ	52
4.3 Податкові зобов'язання та податковий кредит	54
4.4 Визначення суми ПДВ до оплати або відшкодування	55
4.5 Податкова документація з ПДВ	57
Тема 5. Акцизний податок та мито	60
5.1 Характеристика акцизного податку	60
5.2 Маркування підакцизних товарів	63
5.3 Ввезення на територію України імпортних алкогольних напоїв і тютюнових виробів. Контроль за надходженням акцизного податку	65
5.4 Платники мита. База оподаткування, ставки	67
5.5 Митний контроль та митні режими	71
Тема 6. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування	76
6.1 Сутність та призначення загальнообов'язкового державного соціального страхування.	76
6.2 Платники ЄСВ. Ставки ЄСВ.	79
6.3 Порядок сплати ЄСВ та строки подання звітності	81
Тема 7. Рентна плата та екологічний податок	85
7.1 Рентна плата за користування надрами	85
7.2 Рента за користування радіочастотним ресурсом України	90
7.3 Рентна плата за використання води	93
7.4 Рента плата за спеціальне використання лісових ресурсів	95

7.5 Екологічний податок	98
Тема 8. Податок на прибуток підприємств	102
8.1 Платники податку на прибуток, ставка та об'єкт оподаткування	102
8.2 Податковий облік доходів, які формують фінансовий результат до оподаткування	104
8.3 Звільнення від оподаткування податком на прибуток	107
8.4 Податковий облік витрат які формують фінансовий результат до оподаткування. Обчислення податку на прибуток.	108
8.5 Податковий облік основних засобів та амортизації	114
Тема 9. Спрощена система оподаткування, обліку та звітності	117
9.1 Характеристика груп платників єдиного податку. Оподатковуваний дохід.	117
9.2 Складання податкової звітності платниками ЄП	122
9.3 Ставки єдиного податку. Особливості оподаткування платників єдиного податку четвертої групи	123
Тема 10. Податок на майно	131
10.1 Плата за землю: платники, ставки, об'єкти	131
10.2 Пільги щодо сплати земельного податку	132
10.3 Порядок обчислення плати за землю	134
10.4 Орендна плата за земельну ділянку, яка перебуває у державній або комунальній власності	136
10.5 Транспортний податок та збір за місця для паркування транспортних засобів	137
10.6 Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки	139
10.7 Туристичний збір	140
10.8 Аналіз розвитку податкової системи України	141
Рекомендована література	144

Тема 1. Теоретичні основи оподаткування

1.1 Сутність податків та їх подвійний характер

План

1. Необхідність справляння податків.
2. Подвійний характер податків.
3. Визначення податку.

1. Податки - необхідна ланка економічних відносин у суспільстві. Вони є основним джерелом доходної частини бюджетів усіх рівнів та інструментом державного регулювання соціально-економічних відносин.

Справляння податків - найдавніша функція й одне з основних умов існування держави, розвитку суспільства на шляху до економічного і соціального процвітання. Як відомо, *податки з'явилися з поділом суспільства на класи і виникненням державності, як внески громадян, необхідні для утримання публічної влади.* В історії розвитку суспільства ще жодна держава не змогла обійтися без податків, оскільки для виконання своїх функцій по задоволенню колективних потреб йому потрібна певна сума грошових коштів, які можуть бути зібрані тільки за допомогою податків. Виходячи з цього - мінімальний розмір податкового тягаря визначається сумою витрат держави на виконання мінімуму його функцій: управління, оборона, суд, охорона порядку, - чим більше функцій покладено на державу, тим більше воно має збирати податків.

2. В умовах ринку податки стають важливим елементом бюджетних відносин. У далекому минулому податки стягувалися в натуральній формі, сьогодні - переважно в грошовій формі.

Джерелом податку є валовий внутрішній продукт, тобто додана вартість всього обсягу товарів і послуг у всіх сферах економіки країни протягом певного періоду. Частина створеного ВВП за допомогою податків стає власністю держави, в результаті податки виступають інструментами перерозподілу ВВП.

Податки мають подвійний характер: суспільний зміст та економічний зміст.

Суспільний зміст податків виявляється в перерозподілі національного доходу, у тому, що вони є частиною єдиного процесу відтворення, специфічною формою виробничих відносин. **Економічний зміст податків** – вони є частиною вартості національного доходу у грошовій формі, яка формується із грошових доходів членів суспільства, присвоєних державою та необхідних для виконання нею своїх функцій.

За економічним змістом податки – це фінансові відносини між державою і платниками податків з приводу примусового відчуження частини знову створеної вартості з метою формування централізованих фондів грошових ресурсів, необхідних для виконання державою своїх функцій. Сказати за примусове і свідоме

Процес стягнення податків пов'язаний із соціальним статусом (рівнем добробуту) конкретних платників. Через сплату податків реальні доходи понижуються, але при отриманні від держави суспільних благ та трансферних платежів реальний добробут покращується.

Таким чином, **через сплату податків** втрачається частина особистого прибутку конкретними платниками, яка через бюджет перерозподіляється між усіма членами суспільства.

3. Податки – це обов'язкові платежі, які законодавчо встановлені державою, сплачуються юридичними та фізичними особами в процесі перерозподілу частини вартості ВВП й акумулюються в централізованих грошових фондах для фінансового забезпечення виконання державою покладених на неї функцій.

Податком (згідно ПКУ) є обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників податку відповідно до Податкового Кодексу.

Збором (платою, внеском) є обов'язковий платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників зборів, з умовою отримання ними спеціальної вигоди, у тому числі внаслідок вчинення на користь таких осіб державними органами, органами місцевого самоврядування, іншими уповноваженими органами та особами юридично значимих дій.

Сукупність загальнодержавних та місцевих податків та зборів, що справляються в установленому Податковим Кодексом порядку, становить податкову систему України.

1.2 Основні елементи податку

План

1. Податок та його основні елементи.
2. Характеристика суб'єкта, об'єкта, ставки податку та бази оподаткування.
3. Елементи «порядок нарахування, сплати податку та подання звітності».

Для пізнання природи податку необхідно чітко визначити основні елементи, які зумовлюють внутрішній зміст цього поняття.

До *основних елементів податку* відносять такі.

1. Суб'єкт оподаткування, або платник податку, — фізична або юридична особа, на яку законом покладено обов'язок платити податок.

Носій податку — фізична або юридична особа, що у кінцевому підсумку несе витрати по сплаті податку. Суб'єкт оподаткування, чи платник, не завжди є дійсним його носієм, оскільки іноді податок перекладається на інших осіб.

2. Об'єкт оподаткування — явище, предмет чи процес, внаслідок наявності яких сплачується податок, тобто те, що обкладається податком. Об'єктами оподаткування можуть бути майно, товари, дохід (прибуток), обороти з реалізації товарів, операції з постачання товарів та ін. **Часто і сама назва податку впливає з об'єкта**, наприклад, земельний, податок з доходів, податок на прибуток та ін. Є два підходи до оцінки об'єкта: кількісний і натуральний; грошовий.

3. База оподаткування — законодавчо закріплена частина доходів чи майна платника податків (за вирахуванням пільг), яка враховується при розрахунку суми податку, тобто сума, з якої стягується податок.

4. Ставка податку — розмір податкових нарахувань на одиницю обкладання; якщо виражена у відсотках, то називається «**квота**».

Залежно від побудови податків розрізняють **тверді й часткові** ставки. **Тверді ставки** встановлюються в грошовому вираженні на одиницю об'єкта. **Часткові ставки** виражають у визначених частках об'єкта обкладання. Часткові ставки є таких видів:

- **пропорційні** — діють в однаковому відсотковому відношенні до об'єкта оподаткування без урахування диференціації його величини.

- **прогресивні** — при збільшенні об'єкта оподаткування збільшується ставка податку. Якщо темпи зростання ставки податку відповідають темпу зростання об'єкта оподаткування, то це проста прогресія. Якщо темпи зростання ставки податку випереджують темпи зростання об'єкта оподаткування, то це складна прогресія (шкала ставок).

- **регресивні** — при збільшенні об'єкта оподаткування зменшується ставка податку. Загалом видно, що прогресивні податки — це податки, тягар яких найбільше давить на осіб з великими доходами, регресивні податки найбільш важко вдаряють по фізичних і юридичних особах з незначними доходами.

5. Порядок обчислення податку. Обчислення суми податку здійснюється шляхом множення бази оподаткування на ставку податку із/без застосування відповідних коефіцієнтів.

6. Податковий період — термін, протягом якого завершується процес формування податкової бази, остаточно визначається розмір податкового зобов'язання (календарний рік, календарний квартал, календарний місяць, календарний день).

7. Строк та порядок сплати податку. Строком сплати податку та збору визнається період, що розпочинається з моменту виникнення податкового обов'язку платника податку із сплати конкретного виду податку і завершується останнім днем строку, протягом якого такий податок чи збір повинен бути сплачений у порядку, визначеному податковим законодавством. Сплата податків та зборів здійснюється в грошовій формі (в готівковій або безготівковій формі) у національній валюті України.

8. Строк та порядок подання звітності про обчислення і сплату податку. Платник податків зобов'язаний за кожний встановлений Податковим Кодексом звітний період подавати податкові декларації щодо кожного окремого податку, платником якого він є, незалежно від того, чи провадив такий платник податку господарську діяльність у звітному періоді.

Податкова декларація подається за вибором платника податків в один із таких способів:

- а) особисто платником податків або уповноваженою на це особою;
- б) надсилається поштою з повідомленням про вручення та з описом вкладення;
- в) засобами електронного зв'язку в електронній формі з дотриманням умови щодо реєстрації електронного підпису підзвітних осіб у порядку, визначеному законодавством.

9. Податкові пільги — законодавчо закріплений перелік умов, за наявності яких платник податку зменшує податкові зобов'язання (податкова соціальна пільга, знижки, відрахування та ін.).

1.3 Функції податків

План

1. Зміст фіскальної функції
2. Сутність розподільчо-регулюючої функції
3. Стимулююча та контрольна функція податків

1. Історія розвитку системи оподаткування свідчить, що податки є не тільки джерелом наповнення бюджету, але й інструментом регулювання соціально-економічних процесів в державі. Свідоме використання податкових важелів проявляється через використання конкретних функцій податків. І саме через них розкривається суспільне призначення самих податків.

Виходячи із сутності податку як категорійного поняття, сучасна фінансова наука виділяє **дві функції даної категорії**: фіскальну і розподільчо-регулюючу, які мають об'єктивний характер та існують з періоду виникнення податків.

Фіскальна функція є основною у характеристиці сутності податків, вона визначає їхнє суспільне призначення.

Тому, **зміст фіскальної функції полягає в тому**, що за допомогою податків формуються фінансові ресурси держави та забезпечуються об'єктивні умови для утворення матеріальної основи функціонування суспільства. За допомогою цієї функції реалізується значна частина суспільного призначення податків та виявляються конкретні форми утворення грошових ресурсів держави, які забезпечують існування та функціонування саме держави та виконання покладених на неї функцій.

2. Пізніше держави в тій чи іншій мірі почали використовувати податкові ставки і податкові преференції з метою регулювання соціально-економічних процесів і податки стали виконувати певну регулюючу функцію, тобто впливати на економічні процеси (стимулювати чи де-стимулювати їх темпи, збільшувати чи зменшувати нагромадження капіталу та платоспроможний попит громадян) і через розподільчу роль, сприяти вирішенню різноманітних соціальних завдань (захист низькооплачуваних осіб, перерозподіл доходів для забезпечення соціально незахищених верств населення, здійснення ефективної демографічної політики). Тому податки у цій функції відіграють певну розподільчо-регулюючу роль: стимулювати, обмежувати та контролювати ці процеси.

Виходячи з цього, **розподільчо-регулююча функція** податків полягає в тому, що за допомогою податків відбувається перерозподіл створеної вартості валового внутрішнього продукту між державою та її суб'єктами і через елементи податку (об'єкт, суб'єкт оподаткування, ставка податку, податкові пільги, тощо) - регулювати вартісні пропорції такого розподілу. Тобто, через розподільчо-регулюючу роль держава має можливість впливати на різні аспекти соціально-економічного життя на макрорівні, а на мікрорівні - впливати на конкретну поведінку платника податків.

3. Сьогодні, поряд з переліченими, виділяють **стимулюючу та контрольну** функції податків.

Стимулююча функція реалізується через систему пільг, преференцій (переваг). Об'єднуючи стимулюючу і регулюючу функцію в одну економічну функцію, можна сказати, що податки як активний інструмент перерозподільних процесів, істотно

впливає на відтворення, стимулюючи або послаблюючи накопичення капіталу, розширюючи або звужуючи платоспроможний попит населення.

Однак, підтримуючи думку вітчизняних дослідників необхідно зазначити, що податкове стимулювання - це один із наслідкових ефектів розподільчо-регулюючого впливу податків на економічну діяльність, а тому стимулюючу дію оподаткування слід розглядати як підфункцію регулюючої функції

Завдяки **контрольній функції** оцінюється ефективність податкового механізму, забезпечується контроль за рухом фінансових ресурсів, виявляється необхідність внесення змін у податкову систему і бюджетну політику. Однак, і ця функція проявляється лише в умовах дії перерозподільної функції. Обидві функції в органічній єдності визначають ефективність податково-фінансових відносин.

1.4 Класифікація податків

План

1. Основні ознаки податків
2. Характеристика податків за ознакою органів державної влади, які їх встановлюють
3. Характеристика інших ознак податків

Кожний вид податків має свої специфічні риси й функціональне призначення та займає окреме місце у податковій системі. Класифікують податки відповідно до тієї чи іншої мети, найважливішими є своєчасність і повнота сплати податків у бюджеті різних рівнів. Останнє стосується адміністрування податків.

Податки можна *класифікувати* за певними ознаками:

1) **за ознакою органів державної влади, які їх встановлюють**. Розподіл за цією ознакою визначається згідно з Податковим Кодексом. Він передбачає на території України два види податків (розділ I ПКУ):

— **загальнодержавні податки та збори**(ст.9 ПКУ) — обов'язкові платежі, які встановлюються найвищими органами влади в державі та є обов'язковими до сплати за єдиними ставками на всій території України. Ці податки можуть формувати дохідну частину як державного, так і місцевого бюджетів (ПДВ, акцизний податок, податок на прибуток, ПДФО, екологічний податок, рентна плата, мито);

– **місцеві податки та збори**(ст.10 ПКУ) — обов'язкові платежі, які встановлюються місцевими органами влади і є обов'язковими до сплати за встановленими ставками тільки на певній території. Ці податки та збори надходять виключно до місцевих бюджетів (податок на майно, єдиний податок, збір за місця для паркування транспортних засобів, туристичний збір тощо);

2) **відносно джерела сплати**. За цією ознакою виділяють такі види:

– **податки та збори, які входять до витрат та собівартості**(ПДФО, плата за землю у складі податку на майно; тощо).

– **податки та збори, які сплачуються з прибутку підприємства або капіталу**(податок на прибуток підприємства).

– **податки та збори, які входять до ціни виробу**(податок на додану вартість; акцизний податок, мито);

3) за економічною ознакою об'єкта оподаткування:

– податки на доходи та прибутки — податки, які стягуються з чистого доходу з фізичних і юридичних осіб у момент його отримання (заробітна плата, прибуток, дохід);

– податки на споживання — податки, які стягуються в процесі споживання товарів, робіт і послуг, причому їх плата залежить не від результатів фінансово-господарської діяльності, а від розміру споживання (ПДВ, АП, мито);

– податки на майно — податки, які стягуються внаслідок наявності конкретного виду майна, що перебуває в приватній, колективній та державній власності (податок на майно);

4) за засобом перекладення:

– **прямі податки** — ті, які безпосередньо сплачуються платником до бюджету держави залежно від розміру об'єкта оподаткування (податок на прибуток підприємств, плата за землю, податок на нерухоме майно та ін.);

– **непрямі податки** — ті, які не залежать безпосередньо від доходу платника та виступають у вигляді надбавки до ціни товару або послуги, і платником яких є кінцевий споживач (податок на додану вартість, акцизний податок, мито);

5) за суб'єктами оподаткування:

– **податки з юридичних осіб** — податок на прибуток, екологічний податок тощо;

– **податки з фізичних осіб** — податок на доходи фізичних осіб;

– **змішані податки** — плата за землю, транспортний податок (у складі податку на майно - об'єктом оподаткування є легкові авто, віком не старше 5 років (з моменту виробництва), ринкова вартість яких перевищує 375 мінімальних заробітних плат (МЗП) Визначення ринкової вартості автомобіля здійснює Мінекономіки. Воно публікує такі дані до 1 лютого по кожній марці авто у відкритому доступі. Ставка транспортного податку в річному вимірі становить 25 000 грн. за автомобіль. Отже, якщо у вас кілька автомобілів, які підпадають під оподаткування, податок потрібно сплачувати за кожен).

6) За періодичністю сплати:

- регулярні - податки, сплата яких має регулярний характер у встановлені законом терміни (ПДВ, податок на прибуток підприємств).

- разові - податки, сплата яких не має регулярного характеру, здійснюється при настанні певної події або вчиненні певної дії (збір за першу реєстрацію транспортного засобу, державне мито).

7) За часом дії:

- звичайні - це постійно діючі податки (акцизний податок, плата за користування надрами);

- надзвичайні — податки, які вводяться на якийсь час, через надзвичайні умови (військовий збір, збір до Фонду для здійснення заходів щодо ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи та соціального захисту населення проіснував з 1997 по 1998 рр.).

1.5 Принципи оподаткування

План

1. Загальність оподаткування та рівність всіх платників перед законом
2. Принципи соціальної справедливості
3. Принцип стабільності

Згідно зі ст. 4. ПКУ податкове законодавство України ґрунтується на таких принципах:

1. Загальність оподаткування. Кожна особа зобов'язана сплачувати встановлені Податковим кодексом, законами з питань оподаткування та митної справи податки і збори, платником яких вона визнається.

Цей принцип базується на Конституції України: «Кожен зобов'язаний сплачувати податки і збори в порядку і розмірах, встановлених законом. Усі громадяни щорічно подають до податкових інспекцій за місцем проживання декларації про свій майновий стан та доходи за минулий рік у порядку, встановленому законом».

Закріпленням цього принципу підкреслюються дві важливі настанови: загальність оподаткування базується на виконанні обов'язку, а не регулюванні відносин у межах зобов'язання, яке породжує зустрічні права й обов'язки учасників, та подібний обов'язок може виникати лише стосовно встановлених податків і зборів, тобто платежів, які законодавчо визначені й закріплені відповідно до чіткої процедурної форми.

2. Рівність усіх платників перед законом, недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації.

Суть принципу полягає у забезпеченні однакового підходу до усіх платників податків незалежно від соціальної, расової, національної, релігійної приналежності, форми власності юридичної особи, громадянства фізичної особи, місця походження капіталу, в тому числі виникнення обов'язку у будь-якої особи, яка перебуває на території держави.

У сенсі реалізації державних інтересів податки повинні сплачувати всі (громадяни, іноземці, особи без громадянства), які перебувають у відповідний період на відповідній території. Принцип громадянства застосовується лише як додатковий при визначенні податкового обов'язку та справляння податків і зборів.

3. Невідворотність настання визначеної законом відповідальності у разі порушення податкового законодавства.

Даним принципом формуються загальні засади відповідальності за порушення податкового законодавства. Важливо враховувати, що за порушення податкового законодавства може наступати фінансова, адміністративна і кримінальна відповідальність. Підставою для такої відповідальності виступає податкове правопорушення (склад, види та санкції закріплюються главою 8 Податкового кодексу). Необхідно також розмежовувати відповідальність зобов'язаних осіб (платників податків та податкових агентів) і посадових осіб контролюючих органів.

4. Презумпція правомірності рішень платника податку в разі, якщо норма закону чи іншого нормативно-правового акта, виданого на підставі закону, або коли

норми різних законів чи різних нормативно-правових актів припускають неоднозначне (множинне) трактування прав та обов'язків платників податків або контролюючих органів, внаслідок чого є можливість прийняти рішення на користь як платника податків, так і контролюючого органу.

Цей принцип впливає із сукупності норм Конституції України, податкових і інших нормативних актів. Ним передбачено нерівність суб'єктів оподаткування, яка проявляється в нерівноправному положенні платників податків при стягненні недоплат і штрафів та поверненні переплачених сум податків з бюджету. У даному випадку також переплітаються презумпція невинності з правом платника податків на захист.

5. Фіскальна достатність. Встановлення податків та зборів з урахуванням необхідності досягнення збалансованості видатків бюджету з його надходженнями. Цей принцип означає, що податки справляються не просто для формування дохідних частин бюджетів, а з метою такого їх формування, яке б забезпечило виконання всіх завдань і функцій держави та територіальних громад. З іншого боку, цим принципом пропонується і певне обмеження свавілля при встановленні податків та зборів. Їх розмір та види не можуть бути нескінченими, вони мають лише забезпечувати необхідні надходження до бюджетів.

6. Соціальна справедливість. Суть принципу соціальної справедливості полягає в установленні податків та зборів відповідно до платоспроможності платників податків. Держава визначає необхідні податки, обумовлені реальними потребами суспільства.

7. Економічність оподаткування. Тобто установлення податків та зборів, обсяг надходжень від сплати яких до бюджету значно перевищує витрати на їх адміністрування. Його суть полягає в узагальненні співвідношення руху коштів: які надійшли від справляння того чи іншого платежу та які необхідні для його справляння.

8. Нейтральність оподаткування. Встановлення податків та зборів у спосіб, який не впливає на збільшення або зменшення конкурентоспроможності платника податків. Податковий тиск має бути неупередженим та рівною мірою відноситись до всіх однотипних категорій платників податків і зборів.

Встановлення та справляння податків і зборів виключає надання переваг одним платникам порівняно з податковими режимами щодо інших категорій зобов'язаних осіб.

9. Стабільність. Принцип стабільності полягає в тому, що зміни до будь-яких елементів податків та зборів не можуть вноситися пізніше, ніж за шість місяців до початку нового бюджетного періоду, в якому будуть діяти нові правила та ставки. Податки і збори, їх ставки, а також податкові пільги не можуть змінюватися протягом бюджетного періоду. Цей принцип передбачає стабільність на двох рівнях: платника – у цьому випадку він звикає, пристосовується до податкових важелів, знаходить найбільш вигідне застосування своїм здатностям і коштам; податкового органу – у цій ситуації створюються чіткі механізми обліку, контролю, зроблені форми документації, інструкції та ін.

10. Рівномірність та зручність сплати. Суть принципу полягає в установленні строків сплати податків та зборів, виходячи із необхідності забезпечення своєчасного

надходження коштів до бюджетів для здійснення видатків та зручності їх сплати платниками.

Цей принцип передбачає необхідність так встановлювати строки сплати податків і зборів, щоб забезпечити рівномірне надходження коштів до бюджетів та фінансування бюджетних видатків протягом усього бюджетного року.

11. Єдиний підхід до встановлення податків та зборів. Цим принципом передбачається визначення на законодавчому рівні усіх обов'язкових елементів податку

Тема 2. Податкова система України

2.1 Податкова політика в системі державного регулювання економіки

План

1. Поняття, завдання та основні принципи податкової політики.
2. Мета податкової політики.
3. Типи і форми податкової політики.

У ринкових умовах господарювання держава покладає на себе функції, які ринок не здатен виконати взагалі або повноцінно:

- формування «правил гри» - правової бази, яка сприяє ефективному функціонуванню ринкової економіки (визначення й охорона прав власності, антимонопольне законодавство, податкове законодавство, закони щодо захисту прав споживачів тощо);

- усунення або зменшення негативних наслідків ринкового саморегулювання (захист конкуренції, регулювання економічної діяльності з позитивними та негативними зовнішніми ефектами, виробництво суспільних благ, формування інформаційної інфраструктури ринку, стабілізаційна фіскальна та монетарна політика);

- здійснення великих структурних зрушень в економіці, обумовлених НТР, і стимулювання економічного зростання;

- соціальний захист населення;

- вирішення екологічних проблем.

До основних напрямків державного регулювання відносять:

1) формування правової бази для ефективного функціонування економіки;

2) управління державним сектором економіки;

3) фінансово-бюджетне та грошово-кредитне регулювання, у тому числі фіскальна політика держави, яка на сучасному етапі неможлива без податкової політики;

4) макроекономічне прогнозування та планування;

5) регулювання структурної перебудови економіки;

6) регулювання науково-технічних та інноваційних процесів;

7) регулювання зовнішньоекономічної діяльності;

8) регулювання природоохоронної діяльності.

Одним із інструментів державного регулювання є податкова політика.

1. Поняття, завдання та основні принципи податкової політики.

Податкова політика - це діяльність держави у сферах запровадження, правового регламентування та організації справляння податків. Через податкову політику держави відбувається становлення і розвиток податкової системи держави.

Змінюючи податкову політику, держава може сприяти зростанню чи спаданню господарської активності, створенню сприятливої кон'юнктури (сукупність умов, які характеризують співвідношення попиту і пропозиції на певні товари і послуги) на ринку, умов для розвитку пріоритетних галузей економіки, реалізації збалансованої соціальної політики.

Здійснюється таке регулювання через збільшення або зменшення державного обсягу податкових надходжень, зміни форм оподаткування та податкових ставок, тарифів, звільнення від оподаткування окремих галузей виробництва, територій, груп населення (наприклад, під час воєнного стану відбувся перехід на ставку єдиного податку для підприємств з річним доходом до 10 млрд.грн., звільнені від сплати акцизного податку операції з постачання броньованих авто для ЗСУ, ТРО, нацполіції).

Податкова політика визначається рівнем державного втручання в економічний розвиток. Відповідно до цього вона за своїм характером може бути активною, нейтральною, пасивною.

Податкова політика має бути спрямована на вирішення поставлених перед суспільством *завдань*, серед яких виділяють *довгострокові і короткострокові*.

Довгострокові цілі: економічне зростання, максимальний рівень зайнятості і благополуччя населення. *Короткостроковими* цілями стосовно податкової політики можуть бути поповнення державного бюджету, його збалансованість на певному рівні щодо внутрішнього валового продукту, стимулювання інвестиційної діяльності.

Основними принципами податкової політики є:

- 1) фінансова ефективність.
- 2) економічна ефективність,
- 3) соціальна справедливість.

Принцип фінансової ефективності передбачає наступні елементи: достатність доходів, мінімізацію витрат на збирання доходів і запобігання ухиленню від сплати платежів до бюджету, еластичність (або гнучкість) податкової системи, рівномірне розподілення податків між адміністративно-територіальними одиницями.

Принцип економічної ефективності показує як податкова політика впливає на економічні процеси. Цей вплив можна назвати пасивним. Оскільки головним завданням політики державних доходів є забезпечення достатнього обсягу надходжень до бюджету, то вплив насамперед податкової політики на процеси відтворення має другорядне значення.

Соціальна справедливість полягає в тому, що платниками податків мають виступати всі члени суспільства, які отримують доходи. Прямі і непрямі податки у вирішенні цієї проблеми мають різне значення. Традиційним є відношення до непрямих податків як до регресивних в соціальному плані. Стягнення непрямих податків на предмети першої необхідності за високими ставками, споживачами яких є сім'ї з досить високим рівнем доходів дещо пом'якшує проблему соціальної справедливості, але її не вирішує. Переваги прямих податків у вирішенні проблем соціальної справедливості пов'язані тим, що рівень оподаткування прямо пов'язаний з доходами, які отримують фізичні і юридичні особи. *Суперечки точаться навколо питань необхідності прогресивного оподаткування високих доходів, оскільки з точки зору соціальної справедливості, особи, які мають високий рівень доходів можуть сплачувати до бюджету більшу у відносному значенні частину доходів, за допомогою чого відбувається перерозподіл коштів між населенням. Але при досить високій прогресії в оподаткуванні виникають негативні наслідки, такі як втрата платниками стимулів до більш інтенсивної праці і зацікавленість в ухиленні від сплати податків.*

Здійснюється податкова політика через існуючий *механізм оподаткування* – сукупність правових та організаційних форм, способів, методів, інструментів, що регулюють податкові відносини між економічними суб'єктами. *Податковий*

механізм використовується державою як інструментарій податкової політики для економічного впливу на суспільне виробництво, його структуру та динаміку, на стан науково-технічного прогресу.

2. Мета податкової політики

Мета податкової політики формується під впливом цілого ряду факторів, основними із яких виступають економічна і соціальна ситуації в країні, розклад соціально-економічних сил в суспільстві та інші. Відповідно до основних функцій податків виділяють *цілі (мету)* податкової політики.

1). Фінансова мета. Забезпечення потреб усіх рівнів влади у фінансових ресурсах, достатніх для проведення економічної і соціальної політики, а також для виконання відповідними органами влади покладених на них функцій. *Дана мета є практичним втіленням фіскальної функції податків і реалізується через відстоювання державною владою позицій з таких питань, як частка податків у валовому національному продукті і загальній сумі доходів бюджетної системи, заходи податкового контролю, відповідальність за податкові правопорушення.* Про важливість фінансової мети свідчить той факт, що на сьогодні частка податків в дохідній частині зведеного бюджету України перевищує 70% загальної суми доходів. *Аналізуючи динаміку структури податкових надходжень за останні роки, неважко не помітити, що найбільшу питому вагу в загальній сумі податкових надходжень займають три податки – податок на додану вартість, податок на прибуток, податок на доходи фізичних осіб.*

2). Економічна мета. Досягнення гнучкого економічного розвитку країни, регіонів, окремих суб'єктів господарювання. *Регулювання економіки – прояв розподільчо-регулюючої функції податків через використання податкових режимів для накопичень та інвестицій, співвідношення прямих і непрямих податків, впровадження податкових пільг для окремих галузей і сфер діяльності.*

3). Соціальна мета. Згладжування нерівності в рівнях доходів населення, що виникає в процесі ринкових відносин. Дана мета податкової політики безпосередньо пов'язана з соціальною функцією податків і виявляється через прогресивне оподаткування, встановлення податкових пільг та знижок для окремих прошарків і класів населення, співвідношення прямих і непрямих податків.

3. Типи і форми податкової політики

Дискреційною політика називається тоді, коли уряд свідомо вносить зміни в податкову систему і витрати бюджету з метою впливу на реальний валовий внутрішній продукт (ВВП), зайнятість, інфляцію. Таким чином, при проведенні дискреційної політики зміни в податковій системі залежать від рішень уряду. Дискреційна політика може бути *стимулюючою і стримуючою*. Вважається, що *стимулюючу політику* доцільно проводити при економічному спаді. Вона передбачає зменшення податкових вилучень з доходів громадян із метою збільшення сукупного попиту. *Стримуюча податкова політика* доцільна тоді, коли економіка знаходиться в стані надмірного підйому і попит перевищує пропозицію. У такому випадку виникає інфляція попиту і з'являється необхідність обмеження споживчих витрат населення. *Це можна зробити або зменшуючи витрати бюджету, або збільшуючи податкові вилучення шляхом підвищення ставок оподаткування чи раціоналізації податкових пільг.*

Недискреційна податкова політика або політика «вмонтованих стабілізаторів», базується на теоретичному припущенні, що податкова система сама по собі має здатність автоматично впливати на економічний цикл, тому що навіть без її зміни податкові вилучення збільшуються при зростанні ВВП і зменшуються при його спаді, тобто має місце стабілізуючий ефект.

У фінансовій науці виділяють такі три форми податкової політики:

1). Політика максимальних податків. При проведенні такої політики держава застосовує достатньо високі податкові ставки, скорочує податкові пільги і запроваджує нові податки з метою максимального збільшення суми податкових надходжень. За умови, коли відсутні економічні, соціальні і політичні передумови для проведення політики максимальних податків (економічна криза, надзвичайний політичний стан, війна), зразу ж проявляються негативні наслідки:

- скорочення фінансових ресурсів у платників податків робить неможливим забезпечення економічного росту і суттєво скорочує обсяги розширеного відтворення в суспільстві;

- небажання платити високі податки спотворює податкову етику платника податку і породжує таке суспільно-соціальне зло, як ухилення від сплати податків;

- масово розвивається тіньова економіка, основою якої є просте викачування фінансових ресурсів із національного багатства суспільства і переведення їх на закордонні рахунки іноземних банків.

2). Політика економічного розвитку. Держава в максимально можливих розмірах податкового навантаження враховує не тільки фіскальні інтереси, а більше уваги приділяє економічним інтересам платників податків. Послаблюючи податкове навантаження на бізнес, держава стимулює нарощення фінансових ресурсів у платників податків і створює умови для розширення суспільного відтворення. Основна мета при проведенні такої політики – збільшення економічного росту шляхом покращення інвестиційної активності за рахунок найбільш вигідного податкового клімату. Але при проведенні такої політики впливають і наступні недоліки:

- скорочення податкових надходжень неминуче призводить до недофінансування певних соціальних програм, освіти, охорони здоров'я, науки;

- суттєво скорочується сфера суспільних благ, тобто тих благ, які опосередковано оплачуються за рахунок бюджетних видатків;

- обмежується вплив держави на процеси споживання, на зайнятість і скорочується соціальний захист малозабезпечених верств населення.

А тому, така політика за своєю економічною значущістю й суспільно-соціальними негараздами виправдовує себе лише за умови, коли вона використовується як засіб державного регулювання в період стагнації економіки.

3). Політика виважених податків. Суть такої політики полягає у встановленні такого рівня оподаткування, який би максимально забезпечив фіскальні інтереси держави і одночасно підтримав би економічні інтереси платників податків. Політика збалансування інтересів при проведенні податкових маніпуляцій вимагає високої фіскальної техніки і виваженої податкової етики платників податків із одночасним системним контролем зі сторони держави за всім процесом оподаткування.

2.2 Поняття податкової системи та вимоги до неї

План

1. Сутність податкової системи
2. Вимоги до податкової системи

Податкова система (ПС) - це сукупність встановлених чинним законодавством держави податків і зборів; механізмів і способів їх розрахунку та сплати, а також суб'єктів податкової роботи, які забезпечують адміністрування і надходження податків і зборів до бюджету та інших державних цільових фондів.

ПС включає:

- **систему податків і зборів** - це сукупність встановлених чинним законодавством держави податків і зборів;
- **систему оподаткування** - це механізми і способи розрахунку податків і зборів, їх сплати до бюджету та інших державних цільових фондів;
- **суб'єктів податкової роботи**, які забезпечують адміністрування і надходження податків і зборів до бюджетів і фондів.

Зміст і структура податкової системи визначаються податковою політикою, що є виключним правом держави, яка проводить її самостійно, відповідно до завдань соціально-економічного розвитку. Через податки, пільги і фінансові санкції, принципи, форми і методи оподаткування, обов'язки і відповідальність, які є основними складовими податкової системи, держава ставить єдині вимоги до ефективного господарювання в державі.

Рис .1 - Структура податкової системи України

Податкова система характеризується:

1) порядком встановлення і введенням в дію податків і зборів та їх скасування. Встановлення і скасування податків і зборів, а також пільг з оподаткування здійснюється Верховною Радою України, а також сільськими, селищними, міськими радами.

2) класифікацією податків – див лекція.

3) правами та обов'язками платників податків.

Права: подавати державним податковим органам документи, що підтверджують право на пільги щодо оподаткування; одержувати та ознайомлюватись з актами перевірок органами ДПС; оскаржувати у встановленому порядку рішення державних податкових органів та дії їх посадових осіб.

Обов'язки: вести бухгалтерський облік, складати звітність про фінансово-господарську діяльність; подавати до ДПС декларації, бухгалтерську та інші док., пов'язані з обчисленням та сплатою податків; зобов'язані сплачувати належні суми податків і зборів у встановлені ПКУ терміни; допускати посадових осіб державних органів до обстеження приміщень, що використовуються для одержання доходів, чи пов'язані з утриманням об'єктів оподаткування.

4) порядком розподілу податків між бюджетами різних рівнів;

5) відповідальністю учасників податкових відносин.

2. Побудова податкової системи повинна відповідати таким *вимогам*:

- системність – полягає в тому, що податки повинні бути взаємопов'язані між собою й органічно доповнювати один одного;

- встановлення визначальної бази податкової системи – визначальною базою побудови податкової системи є обсяг коштів, якого потребує держава для виконання покладених на неї функцій;

- формування правової основи – правову основу системи становлять відносини власності, адже форма власності відбивається на формуванні доходів відповідних юридичних і фізичних осіб, а особливості формування доходів повинні враховуватись при встановленні об'єкта оподаткування;

- формування вихідних принципів.

2.3 Державна податкова служба України

План

1. Структура податкової служби України
2. Основні завдання і функції ДПСУ
3. Облік платників податків

1. Структура податкової служби України

Державна податкова служба України (ДПС) реорганізована 21 серпня 2019 р., є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів і який реалізує

державну податкову політику, державну політику з адміністрування ЄСВ, державну політику у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового законодавства, законодавства з питань сплати єдиного внеску та законодавства з інших питань, контроль за дотриманням якого покладено на ДПС.

Державна податкова справа- сфера діяльності контролюючих органів, передбачена ПКУ та іншими актами законодавства України, спрямована на формування і реалізацію державної податкової політики в частині адміністрування податків, зборів, платежів.

Структура податкової служби України така:

1. Апарат (усього 19 департаментів та 2 Управління: *департамент забезпечення роботи Служби, Департамент обслуговування платників та інформаційних технологій, Департамент адміністрування податків, Департамент податкових перевірок, Д. правового забезпечення, Департамент з питань запобігання та виявлення корупції, Департамент боротьби з відмиванням доходів, одержаних злочинним шляхом та ін.*)

2. Територіальні органи (по областях) та Інформаційно-довідковий департамент, який займається наданням інформаційно-довідкових послуг та консультацій, організацією роботи зі зверненнями, наданням консультацій з питань податкового законодавства та іншими подібними.

ДПС має офіційний сайт <http://tax.gov.ua>, на якому публікують усі нормативно-правові акти та новини стосовно податкового законодавства.

2. Основні завдання і функції ДПСУ

Основні завдання ДПС:

1) реалізація державної податкової політики, державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового законодавства, здійснення в межах повноважень, передбачених законом, контролю за надходженням до бюджетів та державних цільових фондів податків, зборів, платежів, державної політики у сфері контролю за виробництвом та обігом спирту, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, пального, державної політики з адміністрування єдиного внеску, а також боротьби з правопорушеннями під час застосування законодавства з питань сплати єдиного внеску, державної політики у сфері контролю за своєчасністю здійснення розрахунків в іноземній валюті в установленій законом строк, дотриманням порядку проведення готівкових розрахунків за товари (послуги), проведення розрахункових операцій, а також за наявністю ліцензій на провадження видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню відповідно до закону;

2) внесення на розгляд Міністра фінансів пропозицій щодо забезпечення формування всього, що наведено у п.1: державної податкової політики; державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового законодавства та законодавства з інших питань, контроль за дотриманням якого покладено на ДПС, здійснення контролю за надходженням до бюджетів та державних цільових фондів податків, зборів, платежів; державної політики у сфері контролю за виробництвом та обігом спирту, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, пального; державної політики з адміністрування єдиного внеску, а також у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування законодавства з питань сплати єдиного внеску; державної політики у сфері контролю за своєчасністю здійснення розрахунків в іноземній валюті в установленій законом строк, дотриманням порядку проведення

готівкових розрахунків за товари (послуги), проведення розрахункових операцій, а також за наявності ліцензій на провадження видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню відповідно до закону.

Функції ДПС:

- 1) розробляє проекти законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, наказів Мінфіну з питань, що належать до сфери діяльності ДПС;
- 2) розробляє форми податкових декларацій (розрахунків), звітності та інших документів;
- 3) здійснює адміністрування податків, зборів, та інших платежів, єдиного внеску, забезпечує контроль за своєчасністю, достовірністю, повнотою їх нарахування та сплати до бюджету і відповідних позабюджетних фондів;
- 4) здійснює реєстрацію та веде облік платників податків;
- 5) контролює своєчасність подання платниками податків та єдиного внеску звітності, своєчасність, достовірність, повноту нарахування та сплати податків і зборів, єдиного внеску;
- 6) застосовує до платників податків (платників єдиного внеску) передбачені законом фінансові (штрафні) санкції (штрафи) за порушення вимог податкового законодавства чи законодавства з інших питань, контроль за дотриманням якого покладено на ДПС;
- 7) здійснює застосування адміністративного арешту (арешту) майна платників податків та/або зупинення видаткових операцій на їх рахунках у банках, фінансових санкцій до платників єдиного внеску;
- 8) проводить роботу з відстрочення, розстрочення та реструктуризації грошових зобов'язань та/або податкового боргу, здійснює в межах повноважень, передбачених законом, списання безнадійного податкового боргу;
- 9) ініціює застосування до платників податків та платників єдиного внеску судових процедур банкрутства та інші.

3. Облік платників податків

Ведення обліку платників податків є однією з форм роботи податкових органів.

Всі фізичні особи - платники податків та зборів реєструються в органах державної податкової служби шляхом включення відомостей про них до Державного реєстру фізичних осіб - платників податків, незалежно від наявності обов'язку щодо сплати того або іншого податку чи збору.

Облік платників податків – обліково-контрольна діяльність податкових органів, яка охоплює прийом і звірку реєстраційних даних платників податків, внесення інформації стосовно платників до інформаційних баз та зміну облікових даних платників податків й зняття їх з обліку.

Платники податків підлягають взяттю на облік в органах ДПС за місцезнаходженням юридичних осіб, місцем проживання особи (основне місце обліку), а також за місцем розташування (реєстрації) їх підрозділів, рухомого та нерухомого майна, об'єктів оподаткування або об'єктів, які пов'язані з оподаткуванням чи через які провадиться діяльність (неосновне місце обліку).

Якщо у платника податків виникають податкові зобов'язання на території іншої адміністративно-територіальної одиниці, окрім основного місця реєстрації, він

зобов'язаний зареєструватися за неосновним місцем обліку у відповідному податковому органі.

Взяття на облік платників податків здійснюється після їх державної реєстрації.

Фізичні особи - підприємці та особи, які мають намір провадити незалежну професійну діяльність, підлягають взяттю на облік як самозайняті особи в органах державної податкової служби.

Облік платників податків в органах державної податкової служби ведеться за податковими номерами, якими є:

- ідентифікаційний код Єдиного державного реєстру підприємств і організацій України (далі - ЄДРПОУ);

- реєстраційний номер облікової картки платника податків - фізичної особи, крім осіб, які через свої релігійні переконання відмовились від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний орган державної податкової служби і мають відповідну відмітку у паспорті;

- реєстраційний номер платника податків, який присвоюється податковими органами (управителям майна, інвесторам та ін.).

Податковий номер платника податків зазначається у всіх свідоцтвах, довідках, патентах, в інших документах або повідомленнях, що видаються платнику податків або надсилаються йому.

Облік осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний орган державної податкової служби, ведеться за прізвищем, ім'ям, по батькові і серією та номером діючого паспорта. У паспортах зазначених осіб органами державної податкової служби робиться відмітка про наявність у них права здійснювати будь-які платежі за серією та номером паспорта.

Подані платниками податків для взяття на облік в органах державної податкової служби документи перевіряються, і в разі виявлення помилок або подання недостовірних відомостей повертаються для виправлення (мають бути внесені на протязі 5 календарних днів, наступних за днем отримання повернутих документів).

У разі включення платника податків до Реєстру великих платників податків і отримання повідомлення центрального органу податкової служби про таке включення платник зобов'язаний стати на облік у спеціалізованому органі державної податкової служби, що здійснює податкове супроводження великих платників податків, з початку податкового періоду (календарного року), на який сформовано Реєстр.

Формування та затвердження Реєстру великих платників податків (далі - Реєстр ВПП) здійснюються Державною ПС України щороку. У 2019р. - 1473 підприємств (ДТЕК «ПВ», Дніпроенерго, КБ Приватбанк)

З 1 січня 2018 року великий платник податків - юридична особа, у якої обсяг доходу від усіх видів діяльності за останні чотири послідовні податкові (звітні) квартали перевищує еквівалент 50 мільйонів євро, визначений за середньозваженим офіційним курсом Національного банку України, або загальна сума податків, зборів, платежів, сплачених до Державного бюджету України, за такий самий період перевищує еквівалент 1 мільйона євро, визначений за середньозваженим офіційним курсом Національного банку України

Платники податків - юридичні особи та їх відокремлені підрозділи зобов'язані подати органу державної податкової служби відомості стосовно осіб, відповідальних

за ведення бухгалтерського та/або податкового обліку юридичної особи, її відокремлених підрозділів, у 10-денний строк з дня взяття на облік чи виникнення змін у облікових даних платників податків, шляхом подання заяви у порядку, визначеному центральним органом державної податкової служби.

Податковою адресою юридичної особи (відокремленого підрозділу юридичної особи) є місцезнаходження такої юридичної особи, відомості про що містяться у Єдиному державному реєстрі.

2.4 Права та обов'язки посадових осіб контролюючих органів

План

1. Права посадових осіб контролюючих органів
2. Обов'язки посадових осіб контролюючих органів

Права та обов'язки посадових осіб контролюючих органів визначає ПКУ у ст. 20, 21.

Контролюючі органи мають право (ст.20.1):

1). запрошувати платників податків, зборів, платежів або їхніх представників для перевірки правильності нарахування та своєчасності сплати податків, зборів, Письмові повідомлення про такі запрошення надсилаються не пізніше ніж за 10 календарних днів до дня запрошення, в яких зазначаються підстави запрошення, дата і час, на які запрошується платник податків (представник платника податків);

2) отримувати безоплатно від платників податків, довідки, копії документів, засвідчені підписом платника або його посадовою особою та скріплені печаткою про фінансово-господарську діяльність, отримані доходи, видатки платників податків та іншу інформацію, пов'язану з обчисленням та сплатою податків, зборів, платежів;

3) отримувати безоплатно від державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій усіх форм власності та їх посадових осіб, у тому числі від органів, які забезпечують ведення відповідних державних реєстрів (кадастрів), інформацію, документи і матеріали;

4). проводити відповідно до законодавства перевірки і звірки платників податків (крім Національного банку України), у тому числі після проведення процедур митного контролю та/або митного оформлення;

5). запитувати та вивчати під час проведення перевірок первинні документи, що використовуються в бухгалтерському обліку, реєстри, фінансову, статистичну та іншу звітність, пов'язану з обчисленням і сплатою податків, зборів, платежів;

6). вимагати під час проведення перевірок від платників податків, що перевіряються, проведення інвентаризації основних засобів, товарно-матеріальних цінностей, коштів, зняття залишків товарно-матеріальних цінностей, готівки;

7) доступу під час проведення перевірок до територій, приміщень (крім житла громадян) та іншого майна, що використовуються для провадження господарської діяльності та/або є об'єктами оподаткування, або використовуються для отримання доходів (прибутку);

8) вимагати під час проведення перевірок від керівників та інших посадових осіб підприємств, установ та організацій, а також фізичних осіб - підприємців та фізичних осіб, які провадять незалежну професійну діяльність, усунення виявлених порушень законодавства;

9) залучати у разі потреби фахівців, експертів та перекладачів, застосовувати під час виконання податковим керуючим повноважень, визначених цим Кодексом, фотозйомку та відеозапис;

10) застосовувати до платників податків передбачені законом фінансові (штрафні) санкції (штрафи) за порушення податкового чи іншого законодавства;

11) користуватися інформаційними базами даних державних органів, державними, у тому числі урядовими, системами зв'язку і комунікацій, мережами спеціального зв'язку та іншими технічними засобами відповідно до закону;

12) звертатися до суду щодо накладення арешту на кошти та інші цінності, що знаходяться в банку, платника податків, який має податковий борг, у разі якщо у такого платника податків відсутнє майно; звертатися до суду щодо стягнення коштів платника податків, який має податковий борг, з рахунків у банках, що обслуговують такого платника податків, на суму податкового боргу або його частини;

13) звертатися до суду щодо припинення юридичної особи та припинення фізичною особою - підприємцем підприємницької діяльності та/або про визнання недійсними установчих (засновницьких) документів суб'єктів господарювання;

Посадові особи контролюючих органів мають також інші права згідно ст. 20.1 ПКУ.

Посадові особи контролюючих органів зобов'язані (ст.21.1):

1. дотримуватися Конституції України та діяти виключно у відповідності з ПКУ та іншими законами України і нормативними актами;

2. забезпечувати сумлінне виконання покладених на контролюючі органи функцій;

3. забезпечувати ефективну роботу та виконання завдань контролюючих органів відповідно до їх повноважень;

4. не допускати порушень прав та охоронюваних законом інтересів громадян, підприємств, установ, організацій;

5. коректно та уважно ставитися до платників податків, їх представників та інших учасників відносин, що виникають під час реалізації норм ПКУ та інших законів, не принижувати їх честі та гідності;

6. не допускати розголошення інформації з обмеженим доступом, що одержується, використовується, зберігається під час реалізації функцій, покладених на контролюючі органи;

7. надавати органам державної влади та органам місцевого самоврядування на їх письмовий запит відкриті податкову інформацію в порядку, встановленому законом.

За невиконання або неналежне виконання своїх обов'язків посадові особи контролюючих органів несуть відповідальність згідно із законом.

Шкода, завдана неправомірними діями посадових осіб контролюючих органів, підлягає відшкодуванню за рахунок коштів державного бюджету, передбачених таким контролюючим органам.

2.5 Види податкових перевірок

План

1. Камеральна перевірка
2. Різновиди документальної перевірки
3. Особливості фактичних перевірок

1. Органи державної податкової служби мають право проводити перевірки (ст.75 ПКУ):

- ✓ камеральні;
- ✓ документальні;
- ✓ фактичні.

Камеральною вважається перевірка, яка проводиться у приміщенні контролюючого органу виключно на підставі даних, зазначених у податкових деклараціях (розрахунках) платника податків та даних системи електронного адміністрування податку на додану вартість (даних руху по рахунках, відкритих у казначействі для зарахування сплаченого ПДВ, даних Єдиного реєстру податкових накладних та даних митних декларацій), а також даних Єдиного реєстру акцизних накладних та даних системи електронного адміністрування реалізації пального та спирту етилового.

Предметом камеральної перевірки також може бути своєчасність подання податкових декларацій (розрахунків) та/або своєчасність реєстрації податкових накладних у Єдиному реєстрі податкових накладних, акцизних накладних у Єдиному реєстрі акцизних накладних, виправлення помилок у податкових накладних виключно на підставі даних, що зберігаються у відповідних інформаційних базах.

Камеральна перевірка проводиться посадовими особами контролюючого органу без будь-якого спеціального рішення керівника такого органу або направлення на її проведення. Камеральній перевірці підлягає вся податкова звітність суцільним порядком. Згода платника податків на перевірку та його присутність під час проведення камеральної перевірки не обов'язкова.

За результатами камеральної перевірки у разі встановлення порушень складається акт у двох примірниках, який підписується посадовими особами такого органу, які проводили перевірку, і після реєстрації в органі державної податкової служби **вручається або надсилається для підписання протягом трьох робочих днів платнику податків**.

2. Документальна перевірка — це другий етап контрольної роботи податкових органів. В ході такої перевірки перевіряється правильність розрахунку та своєчасність сплати в бюджет податків і зборів.

Предметом документальної перевірки є своєчасність, достовірність, повнота нарахування та сплати податків та зборів, дотримання роботодавцем законодавства щодо укладення трудового договору, оформлення трудових відносин з працівниками (найманими особами). **Проводиться така перевірка на підставі** податкових декларацій (розрахунків), фінансової, статистичної та іншої звітності, реєстрів податкового та бухгалтерського обліку, ведення яких передбачено законом, первинних документів, які використовуються в бухгалтерському та податковому обліку і

пов'язані з нарахуванням і сплатою податків та зборів, а також отриманих в установленому законодавством порядку контролюючим органом документів та податкової інформації, у тому числі за результатами перевірок інших платників податків.

Документальні перевірки здійснюються у звітному періоді й мають декілька різновидів (планові або позапланові; виїзні або невиїзні).

Документальна планова перевірка проводиться відповідно до плану-графіка перевірок. До плану-графіка проведення документальних планових перевірок відбираються платники податків, які мають ризик щодо несплати податків та зборів, невиконання іншого законодавства, контроль за яким покладено на контролюючі органи.

План-графік документальних планових перевірок на поточний рік оприлюднюється на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, до 25 грудня року, що передує року, в якому будуть проводитися такі документальні планові перевірки.

Документальна позапланова перевірка не передбачається у плані роботи контролюючого органу. Проводиться за наявності хоча б однієї з таких підстав:

1) отримано податкову інформацію, що свідчить про порушення платником податків валютного, податкового законодавства, якщо платник податків не надасть пояснення та їх документальні підтвердження на обов'язковий письмовий запит контролюючого органу протягом 15 робочих днів;

2) платником податків не подано в установленій законом строк податкову декларацію;

3) виявлено недостовірність даних, що містяться у податкових деклараціях, якщо платник податків не надасть пояснення та їх документальні підтвердження на письмовий запит контролюючого органу протягом 15 робочих днів з дня, наступного за днем отримання запиту;

4) платником податків подано заперечення до акта перевірки або скаргу на прийняте за її результатами податкове повідомлення-рішення, в яких вимагається повний або частковий перегляд результатів відповідної перевірки;

та інших випадках згідно ПКУ.

Документальною виїзною перевіркою вважається перевірка, яка проводиться за місцезнаходженням платника податків чи місцем розташування об'єкта права власності, стосовно якого проводиться така перевірка.

Документальною невиїзною перевіркою вважається перевірка, яка проводиться в приміщенні контролюючого органу.

Право на проведення документальної перевірки суб'єкта підприємницької діяльності надається тільки в тому випадку, якщо йому **не пізніше ніж за десять календарних днів до дня проведення перевірки надіслано письмове повідомлення або вручено під розписку із зазначенням дати її проведення.**

Тривалість планової виїзної перевірки не повинна перевищувати **30 робочих днів для великих платників податків, щодо суб'єктів малого підприємництва - 10 робочих днів, інших платників податків - 20 робочих днів.** Продовження строків проведення планової виїзної перевірки можливе за рішенням керівника органу державної податкової служби **не більш як на 15 робочих днів для великих платників**

податків, щодо суб'єктів малого підприємництва - не більш як на 5 робочих днів, інших платників податків - не більш як на 10 робочих днів.

Тривалість позапланової виїзної перевірки не повинна перевищувати **15 робочих днів** для великих платників податків, а щодо суб'єктів малого підприємництва — **5 робочих днів**, інших платників податків - **10 робочих днів**. Подовження термінів проведення позапланової виїзної перевірки можливе на термін не більш як на **10 робочих днів** для великих платників податків, а стосовно суб'єктів малого підприємництва — **2 робочі дні**, інших платників податків - не більш як **на 5 робочих днів**.

Результати перевірок (крім камеральних) оформлюються у формі акта (якщо виявлені порушення) або довідки (якщо не виявлено порушень), які підписуються посадовими особами органу ДФС та платниками податків або їх законними представниками (у разі наявності).

3. Фактичною вважається перевірка, що здійснюється за місцем фактичного провадження платником податків діяльності, розташування господарських або інших об'єктів права власності такого платника. **Така перевірка здійснюється контролюючим органом щодо дотримання норм законодавства** з питань регулювання обігу готівки, порядку здійснення платниками податків розрахункових операцій, ведення касових операцій, наявності ліцензій, свідоцтв, у тому числі про виробництво та обіг підакцизних товарів, дотримання роботодавцем законодавства щодо укладення трудового договору, оформлення трудових відносин з працівниками (найманими особами).

Фактична перевірка здійснюється без попередження платника податків (особи).

Фактична перевірка може проводитися на підставі рішення керівника контролюючого органу, оформленого наказом, копія якого вручається платнику податків або його уповноваженому представнику під розписку до початку проведення такої перевірки, та за наявності таких обставин:

- у разі коли за результатами перевірок інших платників податків виявлено факти, які свідчать про можливі порушення платником податків законодавства щодо виробництва та обігу підакцизних товарів;

- у разі отримання в установленому законодавством порядку інформації від державних органів або органів місцевого самоврядування, яка свідчить про можливі порушення платником податків законодавства, контроль за яким покладено на контролюючі органи;

- письмового звернення покупця (споживача), оформленого відповідно до закону, про порушення платником податків установленого порядку проведення розрахункових операцій, касових операцій, патентування або ліцензування;

- у разі отримання в установленому законодавством порядку інформації про порушення вимог законодавства в частині виробництва, обліку, зберігання та транспортування спирту, алкогольних напоїв та тютюнових виробів;

- у разі отримання в установленому законодавством порядку інформації про використання праці найманих осіб без належного оформлення трудових відносин та виплати роботодавцями доходів у вигляді заробітної плати без сплати податків до бюджету;

- здійснення фізичною особою підприємницької діяльності без державної реєстрації.

Тривалість фактичної перевірки **не повинна перевищувати 10 діб**. Продовження строку фактичних перевірок здійснюється за рішенням керівника органу ДФС **не більш як на 5 діб**. **Підставами для продовження строку перевірки є:**

— заява суб'єкта господарювання (у разі необхідності подання ним документів, які стосуються питань перевірки);

— змінний режим роботи або підсумований облік робочого часу суб'єкта господарювання та/або його господарських об'єктів.

Для проведення перевірки податковий інспектор повинен мати належним чином оформлене посвідчення і програму перевірки.

Тема 3. Податок на доходи фізичних осіб та військовий збір

3.1 ПДФО: Платники, ставки, об'єкти. Військовий збір.

План

1. Склад загального місячного (річного) оподатковуваного доходу
2. Ставки ПДФО
3. Особливості оподаткування доходів, отриманих у негрошовій формі

1. **ПДФО – податок на доходи фізичних осіб.**

Основним документом, що визначає правильність нарахування та порядок сплати податку на доходи фізичних осіб є ПКУ (Розділ IV. Податок на доходи фізичних осіб).

Платниками податку є:

- 1) фізична особа - резидент, яка отримує доходи як з джерела їх походження в Україні, так і іноземні доходи;
- 2) фізична особа - нерезидент, яка отримує доходи з джерела їх походження в Україні;
- 3) податковий агент.

Об'єктом оподаткування резидента є:

- загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід;
- доходи з джерела їх походження в Україні, які остаточно оподатковуються під час їх нарахування (виплати, надання);
- іноземні доходи - доходи (прибуток), отримані з джерел за межами України.

Об'єктом оподаткування нерезидента є:

- загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід з джерела його походження в Україні;
- доходи з джерела їх походження в Україні, які остаточно оподатковуються під час їх нарахування (виплати, надання).

До загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податку (крім доходів у вигляді заробітної плати, нарахованих (виплачених) платнику податку відповідно до умов трудового договору (контракту)) **включаються:**

- суми винагород та інших виплат, нарахованих (виплачених) платнику податку відповідно до умов цивільно-правового договору;
- доходи від продажу об'єктів майнових і немайнових прав, зокрема інтелектуальної (промислової) власності, та прирівняні до них права, доходи у вигляді сум авторської винагороди, іншої плати за надання права на користування або розпорядження іншим особам нематеріальним активом (творами науки, мистецтва, літератури або іншими нематеріальними активами), об'єкти права інтелектуальної промислової власності та прирівняні до них права (далі — роялті— це винагорода, яку отримує автор за використання його творів), у тому числі отримані спадкоємцями власника такого нематеріального активу;
- частина доходів від операцій з майном, розмір якої визначається згідно з положеннями ст. 172–173 ПКУ;

- дохід від надання майна в лізинг, оренду або суборенду (строкове володіння та/або користування);

- оподатковуваний дохід (прибуток), не включений до розрахунку загальних оподатковуваних доходів минулих податкових періодів та самостійно виявлений у звітному періоді платником податку або нарахований органом ДПС;

- дохід у вигляді вартості успадкованого чи отриманого у дарунок майна у межах, що оподатковується та інші.

Військовий збір — тимчасовий податок, який було введено в 2014 році для фінансування Збройних сил України. Цим податком обкладаються доходи фізичних осіб на території України. Ставка військового збору складає 1,5%.

2. Під час нарахування доходів у формі заробітної плати база оподаткування визначається як нарахована заробітна плата, зменшена на суму податкової соціальної пільги за її наявності. Ставка податку – 18% . Існують й інші ставки податку:

1) для доходів у вигляді дивідендів по акціях та корпоративних правах, нарахованих резидентами — платниками податку на прибуток підприємств (ставка по них – 5%)

2) 9% - для доходів у вигляді дивідендів по акціях та/або інвестиційних сертифікатах, корпоративних правах, нарахованих нерезидентами, інститутами спільного інвестування та суб'єктами господарювання, які не є платниками податку на прибуток.

3) Дохід від продажу протягом звітного податкового року більш як одного з об'єктів нерухомості, дохід від продажу (обміну) об'єкта незавершеного будівництва, дохід від продажу (обміну) об'єкта рухомого майна, вартість будь-якого об'єкта спадщини, отриманого у спадщину спадкоємцями, що не є членами сім'ї спадкодавця першого та другого ступеня споріднення та інші згідно ПКУ – 5%.

4) Вартість власності, що успадковується членами сім'ї спадкодавця першого та другого ступенів споріднення та інші згідно ПКУ – 0%.

3. При нарахуванні доходів у будь-яких негрошових формах об'єкт оподаткування визначається як вартість такого нарахування, визначена за звичайними цінами, помножена на коефіцієнт, який розраховується за такою формулою: $K = 100 : (100 - Cn)$, де K - коефіцієнт; Cn - ставка податку, встановлена для таких доходів на момент такого нарахування.

Розрахунок ПДФО на дохід, який установа надає працівникові у негрошовій формі, тобто у вигляді продуктів, товарів, виробів, іншій натуральній формі, має дещо інший алгоритм. Аби обчислити ПДФО на такий дохід, потрібно вартість цього продукту, товару, виробу, яка розрахована за звичайними цінами (п. 14.1.71 ПК), помножити на «натуральний» коефіцієнт. Як визначити коефіцієнт — у пункті 164.5 ПК. Коефіцієнт становить 1,219512 ($100 \div (100 - 18)$) — для ставки податку 18%.

Розглянемо Приклад 1.

Призер спортивних змагань отримав мікрохвильову піч Samsung вартістю 3100,00 грн. Слід нарахувати податок і збір, які призер має сплатити установі — організатору змагань за отриманий приз. Призи переможцям і призерам спортивних змагань у 2023 році не оподатковують, за умови, що вартість призу дорівнює чи менша 1675,00 грн. (25% мінімальної зарплати). Оскільки вартість призу більша за цю

суму, слід утримати ПДФО із суми перевищення. Спочатку застосовуємо «натуральний» коефіцієнт і обчислюємо базу оподаткування: $3100,00 \times 1,2195 = 3780,45$ грн. Потім зменшуємо базу оподаткування на суму, звільнену від оподаткування за підпунктом 165.1.39 ПК: $3780,45 - 1675,00 = 2105,45$ (грн.) Утримуємо: ПДФО: 378,98 грн. ($2105,45 \times 18\%$); військовий збір — 46,50 грн. ($3100,00 \times 1,5\%$), так як на ВЗ не розповсюджуються правила збільшення бази на «натуральний» коефіцієнт та використання неоподаткованої суми.

Кошти, які працівник отримав для відрядження чи під звіт, та в установленій строк не повернув або витратив без надання підтверджуючих документів, збільшуємо на «натуральний» коефіцієнт. Із збільшеної суми утримуємо ПДФО, а ВЗ – без урахування «натурального» коефіцієнта.

Наприклад, працівник перебував у відрядженні і не повернув 180,40 грн. Її утримали з ЗП. Необхідно знайти ПДФО та ВЗ.

Визначаємо базу оподаткування: $180,40 * 1,2195 = 220,00$ грн.

ПДФО = $220 * 0,18 = 39,60$ грн.

ВЗ = $180,40 * 0,015 = 2,71$ грн. (на ВЗ не розповсюджуються правила збільшення бази на «натуральний» коефіцієнт).

3.2 Доходи і витрати, що не включаються до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу

Згідно ст. 165.1 до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податку не включаються зокрема такі доходи:

- сума державної та соціальної матеріальної допомоги, виплат;
- сума пенсій;
- сума грошової допомоги (у тому числі в натуральній формі), що надається фізичним особам або членам їхніх сімей (діти, дружина, батьки), військовослужбовцям, призваним на військову службу за призовом у зв'язку з мобілізацією, відповідно до Закону України "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей", та/або компенсаційні виплати з бюджету в межах середнього заробітку працівників, призваних на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період.
- вартість безоплатного лікувально-профілактичного харчування, молока або рівноцінних йому харчових продуктів, газованої солоної води, мийних і знешкоджувальних засобів, а також спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту, якими роботодавець забезпечує платника податку відповідно до Закону України "Про охорону праці";
- сума грошового або майнового утримання чи забезпечення військовослужбовців строкової служби (у тому числі осіб, що проходять альтернативну службу), передбачена законом, яка виплачується з бюджету чи бюджетною установою;
- кошти, отримані платником податку на відрядження або під звіт;
- кошти або вартість майна (нематеріальних активів), які надходять платнику податку за рішенням суду в результаті поділу спільної сумісної власності подружжя у

зв'язку з розірванням шлюбу чи визнанням його недійсним або за добровільним рішенням сторін з урахуванням норм Сімейного кодексу України;

- аліменти, що виплачуються платнику податку згідно з рішенням суду або за добровільним рішенням сторін;

- дивіденди, які нараховуються на користь платника податку у вигляді акцій (часток, паїв), емітованих юридичною особою - резидентом, що нараховує такі дивіденди;

- вартість вугілля та вугільних або торф'яних брикетів, безоплатно наданих в обсягах та за переліком професій, що встановлюються Кабінетом Міністрів України, у тому числі компенсації вартості такого вугілля та вугільних або торф'яних брикетів:

- сума, сплачена будь-якою юридичною або фізичною особою на користь вітчизняних вищих та професійно-технічних навчальних закладів за здобуття освіти, за підготовку чи перепідготовку платника податку, але не вище трикратного розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного (податкового) року за кожний місяць навчання;

- кошти або вартість майна (послуг), що надаються як допомога на поховання платника податку:

- доходи, отримані від продажу власної сільськогосподарської продукції, що вирощена, відгодована, виловлена, зібрана, виготовлена, вироблена безпосередньо фізичною особою на земельних ділянках, не більших за 2 гектари;

- сума стипендії (включаючи суму її індексації, нараховану відповідно до закону), яка виплачується з бюджету учню, студенту, курсанту військових навчальних закладів, ординатору, аспіранту або ад'юнкту, але не вище ніж 2690 грн.

- сума страхової виплати, страхового відшкодування під час страхування життя або здоров'я платника податку; під час страхування майна

- вартість путівок на відпочинок, оздоровлення та лікування, у тому числі на реабілітацію інвалідів, на території України платника податку та/або його дітей віком до 18 років, які надаються йому безоплатно або із знижкою;

- вартість орденів, медалей, знаків, кубків, дипломів, грамот та квітів, якими відзначаються працівники, інші категорії громадян та/або переможці змагань, конкурсів.

До загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податку не включаються також інші доходи, повний перелік яких визначає ст. 165.1 ПКУ.

3.3 Податкові пільги по ПДФО

План

1. Умови застосування ПСП
2. Розміри ПСП
3. Застосування податкової знижки

1. Податкова соціальна пільга – це сума, на яку платник податку може зменшити суму оподатковуваного доходу у вигляді заробітної плати за підсумками

звітнього місяця. (ПКУ ст.169). Її розмір – 50% від прожитковому мінімуму, діючому для працездатної особи на 1 січня звітнього податкового року: $2684 \cdot 0,5 = 1342$ грн.

Податкова соціальна пільга застосовується до доходу, нарахованого на користь платника податку протягом звітнього податкового місяця як заробітна плата (інші прирівняні до неї відповідно до законодавства виплати, компенсації та винагороди), якщо його розмір не перевищує суми, що дорівнює місячному прожитковому мінімуму, діючому для працездатної особи на 1 січня звітнього податкового року, помноженого на 1,4 та округленого до найближчих 10 гривень (у 2023 році – $2684 \times 1,4 = 3760$ грн.).

При цьому граничний розмір доходу, який дає право на отримання податкової соціальної пільги одному з батьків визначається як добуток суми та відповідної кількості дітей.

Податкова соціальна пільга застосовується до нарахованого платнику податку місячного доходу у вигляді заробітної плати **тільки за одним місцем** його нарахування (виплати).

Податкова соціальна пільга не може бути застосована до:

- ✓ доходів платника податку, інших ніж заробітна плата;
- ✓ заробітної плати, яку платник податку протягом звітнього податкового місяця отримує одночасно з доходами у вигляді стипендії, грошового чи майнового (речового) забезпечення учнів, студентів, аспірантів, ординаторів, ад'юнктів, військовослужбовців, що виплачуються з бюджету;
- ✓ доходу самозайнятої особи від провадження підприємницької діяльності, а також іншої незалежної професійної діяльності.

У разі якщо платник податку має право на застосування податкової соціальної пільги з двох і більше підстав, зазначених у пункті 169.1., застосовується одна податкова соціальна пільга з підстави, що передбачає її найбільший розмір, **крім випадку, передбаченого підпунктом "б" підпункту 169.1.3.**, податкова соціальна пільга за яким додається до пільги, визначеної підпунктом 169.1.2 цього пункту у разі, якщо особа утримує двох і більше дітей, **у тому числі дитину-інваліда (дітей-інвалідів).**

Платник податку подає роботодавцю заяву про самостійне обрання місця застосування податкової соціальної пільги та інші документи (у разі необхідності), згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2010 року № 1227:

- 1) у розмірі **ПСП** - для будь-якого платника податку;

Приклад 1. ЗП працівника 3000 грн.

$\text{ПДФО} = (3000 - 1342) \cdot 0,18 = 298,44$ грн.

- 2) у розмірі **ПСП** - для платника податку, який утримує двох чи більше дітей віком до 18 років, - у розрахунку на кожен таку дитину;

Документи: копію свідоцтва (дубліката свідоцтва) про народження дитини (дітей) або документ, що підтверджує встановлення батьківства, чи документи, які підтверджують вік дитини (дітей), затверджені відповідним органом країни, в якій іноземна фізична особа - платник податку постійно проживав (проживала) до прибуття в Україну; копію рішення органу опіки і піклування про встановлення опіки чи піклування (якщо із заявою звертається опікун або піклувальник);

Приклад 2. ЗП працівниці (не одинока мати), яка має 3-є дітей – 9670 грн.
Розрахуємо, чи має працівниця право на пільгу: $3760 \cdot 3 = 11280$ грн.

ЗП 9670 менше ніж 11280, працівниця має право на пільгу.

ПДФО = (9670-1342·3)·0,18=1015,92 грн.

3) у розмірі, що дорівнює **150% суми пільги (2013 грн.)**, - для такого платника податку, який:

а) є одинокою матір'ю (батьком), вдовою (вдівцем) або опікуном, піклувальником - у розрахунку на кожну дитину віком до 18 років;

Документи: копію свідоцтва (дубліката свідоцтва) про народження дитини (дітей) або документ із зазначенням відомостей про батька дитини в Книзі реєстрації актів цивільного стану, чи документи, які підтверджують вік дитини (дітей), затверджені відповідним органом країни, в якій іноземна фізична особа - платник податку постійно проживав (проживала) до прибуття в Україну; копію рішення органу опіки і піклування про встановлення опіки чи піклування (якщо із заявою звертається опікун або піклувальник); копію свідоцтва про шлюб та свідоцтва про смерть (якщо із заявою звертається вдова або вдівець); копію паспорта.

б) утримує дитину з інвалідністю - у розрахунку на кожну таку дитину віком до 18 років;

Документи: копію свідоцтва (дубліката свідоцтва) про народження дитини (дітей) або документ, що підтверджує встановлення батьківства, чи документи, які підтверджують вік дитини (дітей), затверджені відповідним органом країни, в якій іноземна фізична особа - платник податку постійно проживав (проживала) до прибуття в Україну; копію рішення органу опіки і піклування про встановлення опіки чи піклування (якщо із заявою звертається опікун або піклувальник); пенсійне посвідчення дитини або довідку медико-соціальної експертизи для заявника, який утримує дитину з інвалідністю віком 16 до 18 років; медичний висновок, виданий закладами МОЗ в установленому порядку (якщо із заявою звертається платник податку, який утримує дитину-інваліда віком до 16 років);

в) є особою, віднесеною законом до I або II категорій осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, включаючи осіб, нагороджених грамотами Президії Верховної Ради УРСР у зв'язку з їх участю в ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи;

Документи: копію посвідчення (дубліката посвідчення) встановленого зразка: громадянина (громадянки), який (яка) постраждав (постраждала) внаслідок Чорнобильської катастрофи, категорії 1 серії А з відбитком штампа "Перереєстровано" та записом про дату перереєстрації, а також вкладкою встановленого зразка; учасника ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС категорії 2 серії А з відбитком штампа "Перереєстровано" та записом про дату перереєстрації; громадянина (громадянки), евакуйованого (евакуйованої) у 1986 році із зони відчуження, категорії 2 серії Б; громадянина (громадянки), який (яка) постійно проживав (проживала) у зоні безумовного (обов'язкового) відселення з моменту аварії до прийняття рішення Уряду України про відселення (розпорядження Ради Міністрів УРСР від 28 червня 1989 р. № 224), категорії 2 серії Б.

г) є учнем, студентом, аспірантом, ординатором, ад'юнктом;

Документи: не надають

г) є інвалідом I або II групи, у тому числі з дитинства, крім інвалідів, пільга яким визначена підпунктом "б" підпункту 169.1.4.;

Документи: копію пенсійного посвідчення або довідку медико-соціальної експертизи;

д) є особою, якій присуджено довічну стипендію як громадянину, що зазнав переслідувань за правозахисну діяльність, включаючи журналістів;**Документи:** копію акта Президента України про призначення зазначеної стипендії;

е) є учасником бойових дій на території інших країн у період після Другої світової війни, на якого поширюється дія Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту", (Афганістан та інші країни), є учасником АТО. крім осіб, визначених у підпункті "б" підпункту 169.1.4.;

Документи: копію посвідчення учасника бойових дій, виданого відповідними органами, або документи, що підтверджують участь у бойових діях у період після Другої світової війни;

Приклад 3.

Одинокa мати має на утриманні 2-є дітей. ЗП = 6700 грн.

Визначимо, чи має працівниця право на пільгу:

$3760 \cdot 2 = 7520$ грн.

ЗП 6700 грн. менше ніж 7520 грн. – має право.

$ПДФО = (6700 - 2013 \cdot 2) \cdot 0,18 = 481,32$ грн.

Якщо у матері (неодинокі) декілька дітей, одна з яких – особа з інвалідністю, то на всіх дітей буде звичайна пільга, а на дитину з інвалідністю – підвищена (150%).

4). у розмірі, що дорівнює **200% суми пільги (2684,00 грн.)**, визначеної підпунктом 169.1.1. - для такого платника податку, який є:

а) Героєм України, Героєм Радянського Союзу, Героєм Соціалістичної Праці або повним кавалером ордена Слави чи ордена Трудової Слави, особою, нагородженою чотирма і більше медалями "За відвагу";

б) учасником бойових дій під час Другої світової війни або особою, яка у той час працювала в тилу, та **особою з інвалідністю I і II групи, з числа учасників бойових дій на території інших країн у період після Другої світової війни, на яких поширюється дія Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту"** (Афганістан, АТО і тому подібне);

в) ще деякі категорії, які фактично не є працездатними особами на сьогоднішній день.

2. Податкова знижка для фізичних осіб, які не є суб'єктами господарювання – це документально підтверджена сума (вартість) витрат платника податку - резидента у зв'язку з придбанням товарів (робіт, послуг) у резидентів - фізичних або юридичних осіб протягом звітного року, на яку дозволяється зменшення його загального річного оподаткованого доходу, одержаного за наслідками такого звітного року у вигляді заробітної плати.

До податкової знижки включаються фактично здійснені протягом звітного податкового року платником податку витрати, підтвержені відповідними платіжними та розрахунковими документами, зокрема квитанціями, фіскальними або товарними чеками, прибутковими касовими ордерами, копіями договорів, що ідентифікують продавця товарів (робіт, послуг) і їх покупця (отримувача). У зазначених документах обов'язково повинно бути відображено вартість таких товарів (робіт, послуг) і строк їх продажу (виконання, надання);

оригінали зазначених у підпункті 166.2.1 цього пункту документів не надсилаються контролюючому органу, але підлягають зберіганню платником податку протягом строку давності, встановленого цим Кодексом.

Платник податку має право включити до податкової знижки у зменшення оподаткованого доходу платника податку за наслідками звітного податкового року такі фактично здійснені ним протягом звітного податкового року витрати:

1). частину суми процентів, сплачених таким платником податку за користування іпотечним житловим кредитом.

Право на включення до складу податкового кредиту цієї суми, надається платнику податку не частіше одного разу на 10 послідовних календарних років, починаючи з року, в якому об'єкт житлової іпотеки придбавається або починає будуватися. Частина суми процентів, що включається до складу податкової знижки за іпотекою, дорівнює добутку суми відсотків, фактично сплачених платником податку протягом звітного податкового року на коефіцієнт, який розраховується за формулою: $K = МП / ФП$, де K — коефіцієнт; $МП$ — мінімальна загальна площа житла, яка дорівнює 100 квадратних метрів; $ФП$ — фактична загальна площа житла, яке будується (придбавається) платником податку за рахунок іпотечного кредиту. Якщо коефіцієнт більше 1, то до складу податкової знижки включається сума фактично сплачених процентів за іпотечним кредитом без застосування такого коефіцієнта. У разі якщо сума одержаного фізичною особою іпотечного житлового кредиту перевищує суму, витрачену на придбання (будівництво) предмета іпотеки, до складу витрат включається сума відсотків, сплачена за користування іпотечним кредитом у частині, витраченій за цільовим призначенням.

Документи:

✓ копія нотаріально засвідченого іпотечного договору (копію засвідчувати нотаріально не потрібно);

✓ копія нотаріально засвідченої довіреності одного члена подружжя на право підпису іпотечного договору другим членом подружжя (копію засвідчувати нотаріально не потрібно);

✓ копія квитанцій про сплату відсотків за кредитом протягом звітного року; підтвердження того, що житло є основним місцем проживання платника (штамп про прописку в паспорті, заява в довільній формі);

✓ копія кредитного договору.

2). суму коштів або вартість майна, переданих платником податку у вигляді пожертвувань або благодійних внесків неприбутковим організаціям, зареєстрованим в Україні на дату передачі таких коштів та майна, у розмірі, що не перевищує 4 відсотки суми його загального оподаткованого доходу такого звітного року;

Документи: платіжне доручення на безготівкове перерахування благодійних внесків; квитанції банку, відділення зв'язку, неприбуткової організації; довідка працедавця, який за дорученням платника податку здійснював перерахування сум таких внесків до неприбуткових організацій із одержуваного платником податку доходу.

3). суму коштів, сплачених платником податку на користь закладів освіти для компенсації вартості здобуття середньої професійної або вищої освіти такого платника податку та/або члена його сім'ї першого ступеня споріднення,

який не одержує заробітної плати. Така сума не може перевищувати розміру доходу у розмірі 3470 грн. в розрахунку на кожну особу, яка навчається, за кожний повний або неповний місяць навчання протягом звітного податкового року;

Документи: платіжне доручення на безготівкове перерахування коштів або квитанція банку чи відділення зв'язку або довідка працедавця, який за дорученням платника податку здійснював перерахування сум коштів із одержуваного ним доходу на його навчання або навчання інших членів його сім'ї першого ступеня споріднення до навчальних закладів; копія угоди про навчання (якщо в угоді не зазначено тривалість навчання довідку навчального закладу про тривалість навчального процесу); копія свідоцтва про народження дитини (якщо оплачується навчання дитини); у разі різних прізвищ батька-претендента на кредит та студента слід додати копію свідоцтва про шлюб; копії ідентифікаційних кодів батьків та дитини; копія довідки про доходи батьків.

4). Суму коштів, сплачених платником податку на користь закладів охорони здоров'я для компенсації вартості платних послуг з лікування такого платника податку або члена його сім'ї першого ступеня споріднення, крім:

а) косметичного лікування або косметичної хірургії, включаючи косметичне протезування, не пов'язаних з медичними показаннями;

б) протезування зубів з використанням дорогоцінних металів, порцеляни та гальванопластики;

в) абортів (крім абортів, які проводяться за медичними показаннями або коли вагітність стала наслідком зґвалтування);

г) операцій із зміни статі;

г) лікування венеричних захворювань (крім СНІДу та венеричних захворювань, причиною яких є побутове зараження або зґвалтування);

д) лікування тютюнової чи алкогольної залежності;

5). суму витрат платника податку на сплату страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) та пенсійних внесків, сплачених платником податку страховику-резиденту, недержавному пенсійному фонду, банківській установі за договорами довгострокового страхування життя, недержавного пенсійного забезпечення, за пенсійним контрактом з недержавним пенсійним фондом, а також внесків на банківський пенсійний депозитний рахунок, на пенсійні вклади та рахунки учасників фондів банківського управління як такого платника податку, так і членів його сім'ї першого ступеня споріднення, які не перевищують (у розрахунку за кожний з повних чи неповних місяців звітного податкового року, протягом яких діяв договір страхування):

а) при страхуванні платника податку або за пенсійним контрактом з недержавним пенсійним фондом платника податку, або на банківський пенсійний депозитний рахунок, пенсійний вклад, рахунок учасника фонду банківського управління чи за їх сукупністю – суму, яка у 2021 році дорівнює 3470 грн.;

б) при страхуванні члена сім'ї платника податку першого ступеня споріднення або за пенсійним контрактом з недержавним пенсійним фондом, або на банківський пенсійний депозитний рахунок, пенсійний вклад, рахунок учасника фонду банківського управління на користь такого члена сім'ї чи за їх сукупністю - 50 відсотків суми у 3470 грн., в розрахунку на кожного застрахованого члена сім'ї;

Документи: договір на страхування; платіжне доручення на безготівкове перерахування коштів чи квитанція банку, відділення зв'язку або довідка працедавця, який за дорученням платника податків здійснював перерахування сум коштів на довгострокове страхування його або членів його сім'ї першого ступеня споріднення.

Та інші згідно ПКУ.

Податкова знижка може бути надана виключно резиденту, який має реєстраційний номер облікової картки платника податку, а так само резиденту - фізичній особі, яка через свої релігійні переконання відмовилась від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та офіційно повідомила про це відповідний орган державної податкової служби і має про це відмітку у паспорті.

Загальна сума податкової знижки, нарахована платнику податку в звітному податковому році, не може перевищувати суми річного загального оподаткованого доходу платника податку, нарахованого як заробітна плата, зменшена на суму ПСП. Якщо платник податку до кінця податкового року, наступного за звітним не скористався правом на нарахування податкової знижки за наслідками звітного податкового року, таке право на наступні податкові роки не переноситься.

3.4 Оподаткування доходів, отриманих через спадщину чи дарунок

План

1. Класифікація об'єктів спадщини платнику податку
2. Ставки оподаткування об'єктів спадщини
3. Порядок сплати податку та подання відомостей щодо об'єктів спадщини та нарахованого податку

Оподаткування визначає с. 174.1 ПКУ.

Ст. 174.1. **Об'єкти спадщини платника податку поділяються з метою оподаткування на:**

- а) об'єкт нерухомості;
- б) об'єкт рухомого майна, зокрема:
  - предмет антикваріату або витвір мистецтва;
  - природне дорогоцінне каміння чи дорогоцінний метал, прикраса з використанням дорогоцінних металів та/або природного дорогоцінного каміння;
  - будь-який транспортний засіб та приладдя до нього;
  - інші види рухомого майна;
- в) об'єкт комерційної власності, а саме: цінні папери (крім депозитного (ощадного), іпотечного сертифіката), корпоративне право, власність на об'єкт бізнесу як такий, тобто власність на цілісний майновий комплекс, інтелектуальна (промислова) власність або право на отримання доходу від неї, майнові та немайнові права;
- г) сума страхового відшкодування (страхових виплат) за страховими договорами, а також сума, що зберігається відповідно на пенсійному депозитному

рахунку, накопичувальному пенсійному рахунку, індивідуальному пенсійному рахунку спадкодавця - учасника накопичувальної системи пенсійного забезпечення;

г) готівка або кошти, що зберігаються на рахунках спадкодавця, відкритих у банківських і небанківських фінансових установах, у тому числі депозитні (ощадні), іпотечні сертифікати, сертифікати фонду операцій з нерухомістю.

174.2. Об'єкти спадщини оподатковуються:

174.2.1. за нульовою ставкою:

а) об'єкти спадщини, що успадковується членами сім'ї спадкодавця першого та другого ступенів споріднення;

б) вартість власності, зазначеної в підпунктах "а", "б", "г" пункту 174.1 цієї статті, що успадковується особою, яка є інвалідом I групи або має статус дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування, та вартість власності, зазначеної в підпунктах "а", "б" пункту 174.1, що успадковуються дитиною-інвалідом;

в) грошові заощадження, поміщені до 2 січня 1992 року в установи Ощадного банку СРСР та державного страхування СРСР, погашення яких не відбулося;

174.2.2. **за ставкою 5%**, вартість будь-якого об'єкта спадщини, що успадковується спадкоємцями, які не зазначені у підпункті 174.2.1 цього пункту;

174.2.3. **за ставкою 18%**, для будь-якого об'єкта спадщини, що успадковується спадкоємцем від спадкодавця-нерезидента, та для будь-якого об'єкта спадщини, що успадковується спадкоємцем-нерезидентом від спадкодавця-резидента.

174.3. **Особами, відповідальними за сплату (перерахування) податку** до бюджету, є спадкоємці, які отримали спадщину.

Дохід у вигляді вартості успадкованого майна (кошти, майно, майнові чи немайнові права) у межах, що підлягає оподаткуванню, зазначається в річній податковій декларації, крім спадкоємців-нерезидентів, які зобов'язані сплатити податок до нотаріального оформлення об'єктів спадщини або в сільських населених пунктах - до оформлення уповноваженою на це посадовою особою відповідного органу місцевого самоврядування за місцем відкриття спадщини, та спадкоємців, які отримали у спадщину об'єкти, що оподатковуються за нульовою ставкою податку на доходи фізичних осіб, а також іншими спадкоємцями - резидентами, які сплатили податок до нотаріального оформлення об'єктів спадщини.

174.4. Нотаріус за місцем розташування державної нотаріальної контори або робочого місця приватного нотаріуса та/або в сільських населених пунктах - уповноважена на це посадова особа відповідного органу місцевого самоврядування за місцем відкриття спадщини щокварталу подають до контролюючого органу інформацію про видачу свідоцтв про право на спадщину в порядку, встановленому цим розділом для податкового розрахунку. У такому самому порядку нотаріуси подають інформацію про посвідчення договорів дарування.

При цьому у такому податковому розрахунку обов'язково зазначається сума доходу у вигляді вартості успадкованого майна, отриманого платником податку, зазначеним у підпункті 174.2.2 цього пункту.

Нотаріус або в сільських населених пунктах - уповноважена на це посадова особа відповідного органу місцевого самоврядування видає спадкоємцю-нерезиденту свідоцтво про право на спадщину за наявності документа про сплату таким спадкоємцем податку з вартості об'єкта спадщини.

У разі переходу права на отримання страхових виплат згідно із статтею 1229 Цивільного кодексу України податковим агентом є страхувальник - фінансова установа.

174.6. Об'єкти дарування, зазначені в пункті 174.1 цієї статті, подаровані платнику податку іншою фізичною особою, оподатковуються згідно з правилами, встановленими цим розділом для оподаткування спадщини.

Доходи у вигляді дарунка, нараховані (виплачені, надані) платнику податку юридичною особою або фізичною особою - підприємцем, оподатковуються на загальних підставах, передбачених цим розділом для оподаткування додаткового блага.

174.7. Вартість легкових автомобілів, мотоциклів, мопедів, отриманих у спадщину чи дарунок, які підлягають оподаткуванню згідно з цією статтею, визначається у порядку, встановленому абзацом третім пункту 173.1 статті 173 цього Кодексу.

174.8. У разі спадкування будь-яких об'єктів спадщини, які оподатковуються за нульовою ставкою, оціночна вартість таких об'єктів з метою оподаткування не визначається.

Якщо об'єкти, подаровані платнику податку, оподатковуються за нульовою ставкою, оціночна вартість таких об'єктів з метою оподаткування не визначається.

3.5 Особливості оподаткування окремих видів доходів фізичних осіб

План

1. Оподаткування доходів, нарахованих (виплачених, наданих) платнику податку податковим агентом.

2. Оподаткування доходів, отриманих від неподаткових агентів.

1. Податковий агент, який нараховує (виплачує, надає) оподатковуваний дохід на користь платника податку, зобов'язаний утримувати податок із суми такого доходу за його рахунок. *Податковим агентом є підприємство, установа, організація, ФОП, яка нараховує і виплачує дохід на користь платника податку.*

До доходів, які нараховує (виплачує, надає) податковий агент, зокрема належать:

1) доходи у вигляді ЗП. Ставка 18%, база оподаткування – нарахована заробітна плата, зменшена на суму податкової соціальної пільги за її наявності. Ставка податку – 18% .

2) суми винагород та інших виплат, нарахованих (виплачених) платнику податку відповідно до умов цивільно-правового договору. Ставка податку – 18% .

3) доходів у вигляді дивідендів по акціях та корпоративних правах, нарахованих резидентами — платниками податку на прибуток підприємств. Ставка податку – 5%.

4) інші пасивні доходи (проценти на поточний або депозитний (вкладний) банківський рахунок; проценти на вклад (депозит) у кредитних спілках; процентний або дисконтний дохід за іменним ощадним (депозитним) сертифікатом; плата (відсотки), що розподіляється відповідно до пайових членських внесків членів

кредитної спілки; дохід за іпотечними цінними паперами (іпотечними облігаціями та сертифікатами) відповідно до закону; відсотки (дисконт), отриманий власником облігації від їх емітента відповідно до закону; роялті; дивіденди, крім дивідендів по акціям). Ставка – 18%.

5) дохід у вигляді виграшів (призів) у лотерею чи в інші розіграші. Оподаткування здійснюється під час виплати виграшу. Відповідно до підпункту 170.6.2 пункту 170.6 статті 170 ПКУ податковим агентом - оператором лотереї у строки, визначені ПКУ для місячного податкового періоду, до бюджету сплачується (перераховується) загальна сума податку, нарахованого за ставкою, 18 відсотків із загальної суми виграшів (призів), виплачених за податковий (звітний) місяць гравцям у лотерею.

6) доходи від надання майна в оренду юр. особам чи ФОП земельної ділянки сільськогосподарського призначення, земельної частки (паю), майнового паю, доходу від надання в оренду об'єктів нерухомості. Под. агент – орендар (орособа чи ФОП, що орендують). Доходи оподатковуються податковим агентом під час їх нарахування (виплати) за ставкою 18%.

7) додаткове благо – 18%

8) інші доходи згідно ПКУ – див. таблиця 1 роздатков. матер. 1 лекції.

При виплаті доходів у не грошовій формі необхідно враховувати натуральний коефіцієнт $1,2195 (100:(100-18))$

2. Платник податку, що отримує доходи від особи, яка не є податковим агентом, та іноземні доходи, зобов'язаний включити суму таких доходів до загального річного оподатковуваного доходу та подати податкову декларацію за наслідками звітного податкового року, а також самостійно сплатити податок з таких доходів.

Особою, яка не є податковим агентом, вважається нерезидент або фізична особа, яка не має статусу суб'єкта підприємницької діяльності або не є особою, яка перебуває на обліку у контролюючих органах як особа, що провадить незалежну професійну діяльність.

До доходів, які фізособа декларує самостійно, зокрема належать:

1) доходи від надання майна в оренду, якщо орендар – не є под. агентом. Відповідальним за нарахування та сплату (перерахування) податку до бюджету є орендодавець. При цьому:

а) такий орендодавець самостійно нараховує та сплачує податок до бюджету протягом 40 календарних днів, після останнього дня такого звітного (податкового) кварталу, сума отриманого доходу, сума сплаченого протягом звітного податкового року податку та податкового зобов'язання за результатами такого року відображаються у річній податковій декларації;

б) у разі вчинення нотаріальної дії щодо посвідчення договору оренди об'єктів нерухомості нотаріус зобов'язаний надіслати інформацію про такий договір контролюючому органу за податковою адресою платника податку. За порушення порядку та/або строків подання зазначеної інформації нотаріус несе відповідальність.

2) доходи іноземного походження. Сума такого доходу включається до загального річного оподатковуваного доходу платника податку - отримувача, який зобов'язаний подати річну податкову декларацію, та оподатковується за ставкою 18%.

3) Дохід, отриманий платником податку від продажу (обміну) не частіше одного разу протягом звітного податкового року житлового будинку, квартири або їх частини, кімнати, садового (дачного) будинку(включаючи земельну ділянку, на якій розташовані такі об'єкти, а також господарсько-побутові споруди та будівлі, розташовані на такій земельній ділянці), а також земельної ділянки та за умови перебування такого майна у власності платника податку понад три роки, не оподатковується.

Умова щодо перебування такого майна у власності платника податку понад три роки не розповсюджується на майно, отримане таким платником у спадщину.

Дохід, отриманий платником податку від продажу протягом звітного податкового року більш як одного з об'єктів нерухомості, або нерухомості, яка перебуває у власності менше 3 років (крім спадщини) підлягає оподаткуванню за ставкою 5%.

Дохід від продажу об'єкта нерухомості визначається виходячи з ціни, зазначеної в договорі купівлі-продажу, але не нижче оціночної вартості такого об'єкта, розрахованої органом, уповноваженим здійснювати таку оцінку відповідно до закону.

4) Дохід платника податку від продажу (обміну) об'єкта рухомого майна протягом звітного податкового року оподатковується за ставкою 5%.

Дохід від продажу (обміну) об'єкта рухомого майна (крім легкових автомобілів, мотоциклів, мопедів) визначається виходячи з ціни, зазначеної у договорі купівлі-продажу (міни), але не нижче оціночної вартості цього об'єкта, визначеної згідно із законом. (Вартість легк. авто, мотоциклів, мопедів визначається щокварталу центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері економічного розвитку, у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України (для кожної марки, моделі таких транспортних засобів з урахуванням року випуску та пробігу, на підставі аналізу фактичних цін продажу відповідних транспортних засобів), і оприлюднюється на офіційному веб-сайті цього органу в режимі вільного доступу до 10 числа місяця, наступного за звітним кварталом).

Як виняток, дохід, отриманий платником податку від продажу (обміну) протягом звітного (податкового) року одного з об'єктів рухомого майна у вигляді легкового автомобіля та/або мотоцикла, та/або мопеда, не підлягає оподаткуванню (2-х та більше оподатковується).

5) При продажу рухомого і нерухомого майна особами-нерезидентами ставка податку – 18%.

Задача 1.

Працівник з окладом 9000 грн. Прийнятий на роботу 27.01.23. Розрахув. ПДФО та ВЗ.

$$ЗП = 9000:22*3 = 1227,27 \text{ грн.}$$

Межа для пільги 3760 грн.

ПДФО = $(1227,27-1342)*0,18$, не утримуємо, так як ЗП менша ніж податкова соц.пільга

$$ВЗ = 1227,27 * 0,015 = 18,41 \text{ грн.}$$

Задача 2.

Працівниця, яка має 2-х дітей, один з яких з інвалідністю, відпрацювала 15 робочих днів у січні 2023 р. Оклад 8900 грн. Мати – не самотня.

$$ЗП = 8900:22*15 = 6068,18 \text{ грн.}$$

Межа для використання пільги: $3760 * 2 = 7520$ грн.

ПДФО = $(6068,18 - 1342 - 2013) * 0,18 = 488,37$ грн.

ВЗ = $6068,18 * 0,015 = 91,02$ грн.

Задача 3.

Працівник з 2-ю групою інвалідності та окладом 7000 грн. Відпрацював 18 ро.днів у січні 2023р. Отримав дарунок у негрошовій формі 5000 грн.

Розр. ПДФО та ВЗ.

ЗП = $7000 : 22 * 18 = 5727,27$ грн.

ПДФО = $5727,27 * 0,18 = 1030,91$ грн.

ВЗ = $5727,27 * 0,015 = 85,91$ грн.

База опод. дарунка: $5000 * 1,2195 = 6097,50$ грн.

Неоподат. сума – 25% від мін. ЗП (1675)

$6097,50 - 1675 = 4422,50$ грн.

ПДФО = $4422,50 * 0,18 = 796,05$ грн.

ВЗ = $5000 * 0,015 = 75$ грн. (на ВЗ не розповсюджуються правила збільшення бази на «натуральний» коефіцієнт)

3.6 Подання відомостей про суми виплачених доходів на користь фізичних осіб

План

1. Загальні відомості про звітність щодо сум виплачених доходів на користь фізичних осіб.

2. Порядок заповнення форми звітності.

1. Звітність з нарахованого доходу на користь фізичних осіб та утриманого з них ПДФО та ВЗ є складовою об'єднаного звіту «Податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску».

Розрахунок подається окремо за кожний квартал (податковий період) з розбивкою по місяцях звітного кварталу протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного кварталу. Окремий Розрахунок за календарний рік не подається. Тобто за 1 кв. – до 10 травня, за 2 кв. – до 9 серпня, 3 кв. – до 9 листопада, за 4 кв. – до 9 лютого.

Звітність складається із Розрахунку та додатків до нього:

Додаток 1 (Д1) "Відомості про нарахування заробітної плати (доходу, грошового забезпечення) застрахованим особам";

Додаток 2 (Д2) формується та подається лише районними (міськими) управліннями праці та соціального захисту населення;

Додаток 3 (Д3) "Відомості про осіб, які проходять строкову військову службу";

Додаток 4 (Д4) "Відомості про суми нарахованого доходу, утриманого та сплаченого податку на доходи фізичних осіб та військового збору";

Додаток 5 (Д5) "Відомості про трудові відносини осіб та період проходження військової служби";

Додаток 6 (Д6) "Відомості про наявність підстав для обліку стажу окремим категоріям осіб відповідно до законодавства".

Звіт можна подавати одним із трьох способів:

1. засобами електронного зв'язку в електронній формі;
2. на паперовому носії разом з електронною формою на електронному носії інформації, тобто на флешці;
3. на паперовому носії, якщо кількість рядків у податковому розрахунку не перевищує 5.

Якщо подання Звіту відбувається на паперовому носії, то він повинен готуватися у двох примірниках. Один примірник подається до контролюючого органу. Другий - повертається податковому агенту з відміткою контролюючого органу (ДП) про приймання звіту (але це не означає, що у Звіті все вірно).

Додаток 4 до Розрахунку «Відомості про суми нарахованого доходу, утриманого та сплаченого податку на доходи фізичних осіб та військового збору» (далі - 4ДФ) містить 3 розділи:

✓ розділ I «Персоніфіковані дані про суми нарахованого (виплаченого) на користь фізичних осіб доходу та нарахованих (перерахованих) до бюджету податку на доходи фізичних осіб та військового збору»;

✓ розділ II «Зведені дані про оподаткування процентів, виграшів (призів) у лотерею, сільськогосподарську продукцію».

✓ розділ III «Розгорнута інформація про бюджетні гранти»

В першому розділі, відображаються суми нарахованих (виплачених) всіх доходів, що оподатковуються й неоподатковуваних, а також суми нарахованого (перерахованого) ПДФО і ВЗ. Необхідно заповнювати щодо кожної фізичної особи стільки рядків, скільки ознак доходів вона має, із зазначенням податкового номера або серії паспорта.

У другому ж розділі не потрібно заповнювати інформацію щодо кожної особи. Тут зазначають загальну суму доходів і загальні суми оподаткування процентів або виграшів (призів) у лотерею.

Неподання, подання з порушенням встановлених строків, подання не у повному обсязі, з недостовірними відомостями або з помилками якщо такі недостовірні відомості або помилки призвели до зменшення та/або збільшення податкових зобов'язань платника податку та/або до зміни платника податку тягнуть за собою накладення штрафу у розмірі 1020 гривень, за наступні порушення протягом року – 2040 грн.

Існує Порядок заповнення звіту, в тому числі - Додатку 4 до Розрахунку «Відомості про суми нарахованого доходу, утриманого та сплаченого податку на доходи фізичних осіб та військового збору» (далі - 4ДФ).

3.7 Подання річної податкової декларації про майновий стан і доходи

План

1. Випадки обов'язкового подання Декларації
2. Перелік осіб, які не подають декларацію.
3. Порядок подання декларації про майновий стан і доходи

1. Конституційний обов'язок громадян – щороку подавати Декларацію про майновий стан і доходи (далі – Декларація) за минулий рік (ч. 2 ст. 67 Конституції України).

Порядок подання річної податкової декларації про майновий стан і доходи визначає ст. 179.1 ПКУ.

Податкова декларація про майновий стан і доходи в обов'язковому порядку подається у таких випадках:

1) фізичними особами-підприємцями на загальній системі оподаткування (п. 177.5 ПКУ) - протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) кварталу (року);

2) особами, які провадять незалежну професійну діяльність (п. 178.4 ПКУ) - до 01 травня року, що настає за звітним.

3) платниками податків - резидентами, які виїжджають за кордон на постійне місце проживання (п. 179.3 ПКУ) не пізніше 60 календарних днів, що передують виїзду. Контролюючий орган протягом 30 календарних днів після надходження податкової декларації зобов'язаний перевірити визначене податкове зобов'язання, сплату належної суми податку і видати довідку про таку сплату та про відсутність податкових зобов'язань з цього податку, що подається до органів митного контролю під час перетину митного кордону і є підставою для проведення митних процедур.

4) громадянами, які зобов'язані декларувати свої доходи (*п.п. 168.2.1 Платник податку, що отримує доходи від особи, яка не є податковим агентом, та іноземні доходи, зобов'язаний включити суму таких доходів до загального річного оподаткованого доходу та подати податкову декларацію за наслідками звітного податкового року, а також сплатити податок з таких доходів*), тобто отримували доходи від особи, яка не є податковим агентом (тобто від інших фізичних осіб, які не зареєстровані як самозайняті особи) - до 01 травня року, що настає за звітним.

До таких доходів відносяться, зокрема:

- доходи від надання в оренду (лізинг) рухомого або нерухомого майна іншим фізичним особам, які не є суб'єктами господарювання;

- успадкування майна не від членів сім'ї першого та другого ступенів споріднення,

- при нотаріальному оформленні спадщини за якими не було сплачено податок на доходи фізичних осіб та військовий збір; тощо;

6) від успадкування чи отримання в дарунок коштів, майна, майнових або немайнових прав від осіб, які не є членами сім'ї першого та другого ступеня споріднення;

7) отримували доходи з іноземних джерел до 31 грудня року, наступного за звітним;

- в інших передбачених Податковим кодексом випадках.

Крім того, платники податків мають право подати декларацію про майновий стан і доходи з метою отримання податкової знижки, відповідно до ст. 166. Податкового кодексу або мають намір повернути зайво сплачений податок на доходи фізичних осіб (наприклад, у разі невчинення нотаріальної дії щодо посвідчення договору купівлі-продажу (міни) об'єкта нерухомості, за яким сплачено ПДФО). Подають до 31 грудня (включно) наступного за звітним податкового року.

2. *Обов'язок платника податку щодо подання податкової декларації вважається виконаним і податкова декларація не подається*, якщо такий платник податку отримувал доходи:

- від податкових агентів, які не включаються до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу;
- виключно від податкових агентів незалежно від виду та розміру нарахованого (виплаченого, наданого) доходу, крім випадків, прямо передбачених цим розділом;
- від операцій продажу (обміну) майна, дарування, при нотаріальному посвідченні договорів за якими був сплачений податок;
- у вигляді об'єктів спадщини, які оподатковуються за нульовою ставкою податку та/або з яких сплачено податок.

Платники податку звільняються від обов'язку подання податкової декларації незалежно від виду та суми отриманих доходів платниками податку, які:

- ✓ є малолітніми/неповнолітніми або недієздатними особами і при цьому перебувають на повному утриманні інших осіб (у тому числі батьків) та/або держави станом на кінець звітного податкового року;
- ✓ перебувають під арештом або є затриманими чи засудженими до позбавлення волі, перебувають у полоні або ув'язненні на території інших держав станом на кінець граничного строку подання декларації;
- ✓ перебувають у розшуку станом на кінець звітного податкового року;
- ✓ перебувають на строковій військовій службі станом на кінець звітного податкового року;
- ✓ в інших випадках, визначених ПКУ.

3. *Податкова декларація заповнюється платником податку самостійно або іншою особою*, нотаріально уповноваженою платником податку здійснювати таке заповнення, у порядку, передбаченому главою 2 розділу II цього Кодексу.

Обов'язок щодо заповнення та подання податкової декларації від імені платника податку покладається на таких осіб:

- батьків, опікуна або піклувальника - щодо доходів, отриманих малолітньою/неповнолітньою особою або особою, визнаною судом недієздатною;
- спадкоємців (розпорядників майна, державних виконавців) - щодо доходів, отриманих протягом звітного податкового року платником податку, який помер;
- державного виконавця, уповноваженого здійснювати заходи щодо забезпечення майнових претензій кредиторів платника податку, визначеного в установленому порядку банкрутом.

Фізична особа зобов'язана самостійно до 1 серпня року, що настає за звітним, сплатити суму податкового зобов'язання, зазначену в поданій нею податковій декларації.

Сума податкових зобов'язань, донарахована контролюючим органом, сплачується до відповідного бюджету у строки, встановлені цим Кодексом.

Сума, що має бути повернена платнику податку, зараховується на його банківський рахунок, відкритий у будь-якому комерційному банку, або надсилається поштовим переказом на адресу, зазначену в декларації, протягом 60 календарних днів після надходження такої податкової декларації.

Форма податкової декларації встановлюється центральним органом виконавчої влади.

Платник податку має право звернутися до відповідного контролюючого органу з проханням надати консультативну допомогу з питань щодо заповнення його річної податкової декларації, а контролюючий орган зобов'язаний надати безоплатні послуги за таким зверненням.

Тема 4. Податок на додану вартість

4.1 Податок на додану вартість (ПДВ): платники, ставки, об'єкти

План

1. Характеристика непрямих податків, їх призначення.
2. Платники ПДВ.
3. Об'єкти та дата оподаткування.
4. Ставки ПДВ.

1. Характеристика непрямих податків, їх призначення

Непрямі податки, на відміну від прямих, мають свої переваги і недоліки. Вони ефективніші в фінансовому аспекті, оскільки оподатковують споживання, яке в свою чергу є більш стабільною і негнучкою величиною, ніж прибутки. Від них важко ухилитись і досить легко контролювати їх сплату. Непрямі податки не впливають на процеси нагромадження, але вони регресивні в соціальному аспекті і здійснюють досить значний вплив на загальні процеси ціноутворення.

Практика оподаткування використовує кілька видів непрямих податків – універсальні та специфічні акцизи, а також мито. Специфічні акцизи встановлюються на обмежений перелік товарів. У цьому разі застосовуються диференційовані ставки для окремих груп, видів товарів.

Універсальні акцизи виникли на початку нашого століття. Вони відрізняються від специфічних тим, що мають ширшу базу оподаткування та уніфіковані ставки. У світовій податковій практиці використовуються три форми універсальних акцизів.

Податок з продажу. Застосовується у сфері оптової та роздрібною торгівлі. Об'єктом оподаткування є реалізація товарів на заключному етапі. При цьому оподаткування здійснюється один раз. Ця форма використовувалась нетривалий час в останній період існування Радянського Союзу, але поширена в інших країнах.

Податок з обороту. Стягується з валового обороту на всіх стадіях руху товарів. При цьому допускається подвійне оподаткування, оскільки у валовий оборот включаються податки, що були сплачені раніше. Цей податок широко і протягом тривалого періоду (з початку 30-х і до початку 90-х років) використовувався у Радянському Союзі. Ставки податку з обороту були диференційовані за видами товарів.

Податок на додану вартість. Сплачується на всіх етапах руху товарів, робіт, послуг. Об'єктом оподаткування є не валовий оборот, а додана вартість. При цьому застосовуються уніфіковані ставки. Це полегшує обчислення податку і контроль за його надходженням. Обчислення і стягнення податку на додану вартість потребує чіткого визначення об'єкта оподаткування – доданої вартості. Можливі два способи її визначення: заробітна плата + прибуток; виручка від реалізації – матеріальні витрати. Цей податок набув значного поширення в країнах Західної Європи.

В Україні використовуються три види непрямих податків: акцизний податок (специфічний акциз), податок на додану вартість (універсальний акциз), мито.

Непрямі податки включають у ціни товарів, що реалізуються, робіт, що виконуються, послуг, що надаються. Отже, ці податки є ціноутворюючим елементом і можуть суттєво впливати на загальний рівень цін.

2. Платники ПДВ

ПДВ Законодавчо визначений у Податковому кодексі, розділ V.

Податок на додану вартість (ПДВ) – непрямий багатоступінчастий податок, що збирається з кожного акту продажу, починаючи з виробничого та розподільчого циклів і закінчуючи продажем споживачеві.

Платники ПДВ

Платниками ПДВ є:

1) будь-яка особа, що провадить або планує провадити господарську діяльність і реєструється за своїм добровільним рішенням як платник;

2) будь-яка особа, що зареєстрована або підлягає реєстрації як платник податку (наразі це особа, сума оподатковуваних операцій у якої перевищує 1 млн. грн. без ПДВ за останні 12 календарних місяців, якщо вона не є платником ЄП);

3) будь-яка особа, що ввозить товари на митну територію України в обсягах, які підлягають оподаткуванню, та на яку покладається відповідальність за сплату податків у разі переміщення товарів через митний кордон України;

4) особа, що проводить операції з постачання конфіскованого майна, знахідок, скарбів, майна, визнаного безхазяйним, майна, за яким не звернувся власник до кінця строку зберігання, та майна, що за правом успадкування чи на інших законних підставах переходить у власність держави.

Особою, відповідальною за нарахування та сплату податку до бюджету у разі постачання послуг нерезидентами, у тому числі їх постійними представництвами, не зареєстрованими як платники податку, якщо місце постачання послуг розташоване на митній території України, є отримувач послуг.

У разі, якщо загальна сума від здійснення операцій з постачання товарів/послуг, що підлягають оподаткуванню протягом останніх 12 календарних місяців, сукупно перевищує 1 000 000 гривень (без урахування податку на додану вартість), така особа зобов'язана зареєструватися як платник ПДВ, крім особи, яка є платником єдиного податку.

У разі обов'язкової реєстрації особи як платника податку реєстраційна заява подається до контролюючого органу не пізніше 10 числа календарного місяця, що настає за місяцем, в якому вперше досягнуто обсягу оподатковуваних операцій.

У разі зміни ставки єдиного податку реєстраційна заява подається не пізніше ніж за 15 календарних днів до початку календарного кварталу, в якому буде застосовуватися ставка єдиного податку, що передбачає сплату податку на додану вартість.

У разі відсутності підстав для відмови у реєстрації особи як платника податку контролюючий орган зобов'язаний протягом трьох робочих днів після надходження реєстраційної заяви до контролюючого органу внести до реєстру платників податку запис про реєстрацію такої особи як платника податку.

3. Об'єкт оподаткування:

а) постачання товарів та послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України, у тому числі операції з передачі права власності на об'єкти

застави позичальнику (кредитору), на товари, що передаються на умовах товарного кредиту, а також з передачі об'єкта фінансового лізингу в користування лізингоотримувачу/орендарю;

б) ввезення товарів на митну територію України;

в) вивезення товарів за межі митної території України;

г) постачання послуг з міжнародних перевезень пасажирів і багажу та вантажів залізничним, автомобільним, морським і річковим та авіаційним транспортом.

Датою виникнення податкових зобов'язань з постачання товарів/послуг вважається дата, яка припадає на податковий період, протягом якого відбувається будь-яка з подій, що сталася раніше:

а) дата зарахування коштів від покупця (замовника) на банківський рахунок платника податку як оплата товарів/послуг, що підлягають постачанню, а в разі постачання товарів/послуг за готівку - дата оприбуткування коштів у касі платника податку (або дата інкасації готівки);

б) дата відвантаження товарів (передачі послуг), а в разі експорту товарів - дата оформлення митної декларації, що засвідчує факт перетинання митного кордону України.

Не оподатковується ПДВ зокрема:

196.1.16. ввезення на митну територію України, вивезення за межі митної території України незалежно від обраного митного режиму товарів, митна вартість яких не перевищує еквівалент 150 євро;

196.1.18. ввезення на митну територію України фізичними особами у ручній поклажі та/або у супроводжуваному багажі товарів (крім підакцизних товарів та особистих речей), сумарна фактурна вартість яких не перевищує еквівалент 1000 євро, через пункти пропуску через державний кордон України, відкриті для повітряного сполучення;

ввезення на митну територію України у ручній поклажі та/або у супроводжуваному багажі товарів (крім підакцизних товарів та особистих речей), сумарна фактурна вартість яких не перевищує еквівалент 500 євро та сумарна вага яких не перевищує 50 кг, через інші, ніж відкриті для повітряного сполучення, пункти пропуску через державний кордон України фізичною особою, яка була відсутня в Україні більше ніж 24 години та яка в'їжджає в Україну не частіше одного разу протягом 72 годин;

ввезення на митну територію України у ручній поклажі та/або у супроводжуваному багажі товарів (крім підакцизних товарів та особистих речей), сумарна фактурна вартість яких не перевищує еквівалент 50 євро та сумарна вага яких не перевищує 50 кг, через інші, ніж відкриті для повітряного сполучення, пункти пропуску через державний кордон України фізичною особою, яка була відсутня в Україні менше ніж 24 години або яка в'їжджає в Україну частіше одного разу протягом 72 годин;

4. Ставки ПДВ: основна ставка - 20%, існують також ставки 0%, 7%, 14%.

До операцій, що оподатковуються за ставкою 0% відносять:

1) експорту товарів (супутніх послуг), якщо їх експорт підтверджений митною декларацією;

2) реекспорту;

3) режиму безмитної торгівлі;

4) постачання товарів:

- для заправки або забезпечення морських суден, що використовуються для навігаційної діяльності, перевезення пасажирів або вантажів за плату, промислової, риболовецької діяльності, що провадиться за межами територіальних вод України; використовуються для рятування або подання допомоги в нейтральних або територіальних водах інших країн; входять до складу Військово-Морських Сил України;

- для заправки або забезпечення повітряних суден, що виконують міжнародні рейси;

- для заправки (дозаправки) та забезпечення космічних кораблів, космічних ракетних носіїв або супутників Землі;

- для заправки (дозаправки) або забезпечення наземного військового транспорту чи іншого спеціального контингенту Збройних Сил України, що бере участь у миротворчих акціях за кордоном України;

5) постачання товарів/послуг підприємствами роздрібної торгівлі, які розташовані на території України в зонах митного контролю;

6) постачання таких послуг: міжнародні перевезення пасажирів і багажу та вантажів залізничним, автомобільним, морським і річковим та авіаційним транспортом, якщо таке перевезення здійснюється за єдиним міжнародним перевізним документом; послуги з обслуговування повітряних суден, що виконують міжнародні рейси.

Пільгова ставка 7 відсотків по операціях з:

- постачання на митній території України та ввезення на митну територію України лікарських засобів, дозволених для виробництва і застосування в Україні та внесених до Державного реєстру лікарських засобів, а також медичних виробів за переліком, затвердженим Кабінетом Міністрів України;

- постачання на митній території України та ввезення на митну територію України лікарських засобів, медичних виробів та/або медичного обладнання, дозволених для застосування у межах клінічних випробувань, дозвіл на проведення яких надано центральним органом виконавчої влади.

- постачання послуг з показу (проведення) театральних, оперних, музичних, балетних, хореографічних, циркових, звукових вистав, постачання послуг з показу оригіналів музичних творів, демонстрації виставкових продуктів, проведення екскурсій у музеях, зоопарках, заповідниках;

- постачання послуг із розповсюдження, демонстрування, публічного сповіщення і публічного показу фільмів, адаптованих відповідно до законодавства в україномовні версії для осіб з порушеннями зору та осіб з порушеннями слуху;

- послуги з тимчасового розміщування (проживання), що надаються готелями і подібними засобами тимчасового розміщування (код УКТ ЗЕД 55.10, пп. "в" п. 193.1 ПКУ).

- для сільськогосподарських товаровиробників по операціях з постачання та ввезення сільськогосподарської продукції – 14%. Знижена ставка 14% діє лише по визначеному переліку сільськогосподарської продукції, а щодо іншої продукції – залишиться основна ставка 20%.

Усі інші операції, які є об'єктом оподаткування та не звільняються від сплати ПДВ, оподатковуються за ставкою 20%.

4.2 Операції, звільнені від оподаткування ПДВ

Операції, звільнені від оподаткування ПДВ, визначені у ст. 197 ПКУ. Зокрема це операції з:

- *постачання продуктів дитячого харчування та товарів дитячого асортименту для немовлят* за переліком, затвердженим Кабінетом Міністрів України;

- *постачання послуг із здобуття* вищої, середньої, професійно-технічної та дошкільної *освіти навчальними закладами*, у тому числі навчання аспірантів і докторантів, навчальними закладами, що мають ліцензію на постачання таких послуг, а також послуг з виховання та навчання дітей у будинках культури, дитячих музичних, художніх, спортивних школах і клубах, школах мистецтв та послуг з проживання учнів або студентів у гуртожитках.

- *постачання:*

а) технічних та інших засобів реабілітації (крім автомобілів), послуги з їх ремонту та доставки; товарів спеціального призначення, у тому числі виробів медичного призначення для індивідуального користування, для інвалідів та інших пільгових категорій населення, визначених законодавством України за переліком, затвердженим Кабінетом Міністрів України;

б) комплектуючих і напівфабрикатів для виготовлення технічних та інших засобів реабілітації (крім автомобілів), товарів спеціального призначення, у тому числі виробів медичного призначення для індивідуального користування, для інвалідів та інших пільгових категорій населення за переліком, затвердженим Кабінетом Міністрів України;

в) легкових автомобілів для інвалідів уповноваженому органу виконавчої влади з їх оплатою за рахунок коштів державного чи місцевих бюджетів та коштів фондів загальнообов'язкового державного страхування, а також операції з їх безоплатної передачі інвалідам;

- *постачання послуг із доставки пенсій, страхових виплат та грошової допомоги населенню* (незалежно від способу доставки) на всіх етапах доставки до кінцевого споживача;

- *постачання послуг з охорони здоров'я закладами охорони здоров'я*, що мають ліцензію на постачання таких послуг, а також постачання послуг реабілітаційними установами для інвалідів та дітей-інвалідів, що мають ліцензію на постачання таких послуг відповідно до законодавства, крім таких послуг:

а) надання косметологічної допомоги, крім тієї, що надається за медичними показаннями;

б) масаж для зміцнення здоров'я дорослого населення, корекції осанки тощо;

в) проведення профілактичних медичних оглядів із підготовкою висновку про стан здоров'я на прохання громадян;

г) проведення медичного огляду осіб для видачі дозволу на право отримання та носіння зброї громадянам, крім військовослужбовців і посадових осіб, носіння зброї якими передбачено законодавством;

д) посвідчення водія транспортного засобу;

е) медичне обслуговування з'їздів, конференцій, симпозіумів, фестивалів, нарад, змагань тощо;

та інші згідно ПКУ.

- постачання послуг з:

а) утримання дітей у дошкільних навчально-виховних закладах, школах-інтернатах;

б) утримання осіб у будинках-інтернатах для громадян похилого віку та інвалідів, дитячих будинках-інтернатах, пансіонатах для ветеранів війни і праці, геріатричних пансіонатах, реабілітаційних установах, територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг);

в) харчування та облаштування на нічліг та надання інших соціальних послуг бездомним особам у центрах обліку, закладах соціального захисту для бездомних осіб, а також особам, звільненим з місць позбавлення волі, у центрах соціальної адаптації осіб, звільнених з місць позбавлення волі;

г) харчування дітей у дошкільних, загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах та громадян у закладах охорони здоров'я. Порядок надання таких послуг затверджується Кабінетом Міністрів України;

г) харчування, забезпечення майном, комунально-побутовими та іншими послугами, що надаються особам, які утримуються в установах пенітенціарної системи,

- постачання послуг з перевезення пасажирів міським пасажирським транспортом (крім таксі), тарифи на які регулюються в установленому законом порядку. Ця норма не поширюється на операції з надання пасажирського транспорту в оренду (прокат);

- постачання релігійними організаціями культових послуг та предметів культового призначення;

- постачання послуг з поховання та постачання ритуальних товарів державними та комунальними службами;

- надання благодійної допомоги, зокрема безоплатне постачання товарів/послуг благодійним організаціям;

- постачання (передплати) та доставки **періодичних видань** друкованих засобів масової інформації (крім видань еротичного характеру) вітчизняного виробництва.

Також згідно ПКУ ст. 197 дається повний перелік товарів та послуг, які звільняються від оподаткування ПДВ.

4.3 Податкові зобов'язання та податковий кредит

План

1. Поняття податкового зобов'язання та податкового кредиту
2. Дата виникнення

1. Податкове зобов'язання з ПДВ – зобов'язання платника ПДВ сплатити до бюджету відповідну суму коштів у порядку та у строки, визначені податковим законодавством України.

Податковий кредит з ПДВ – сума витрат, понесених платником податку у зв'язку з придбанням товарів (робіт, послуг) у фізичних або юридичних осіб протягом звітного періоду (крім витрат на сплату податку на додану вартість та акцизного збору), на суму яких дозволяється зменшення суми його податкового зобов'язання.

Податковий кредит та зобов'язання виникають, змінюються та припиняються при наявності підстав, визначених податковим законодавством (табл. 1).

Таблиця 1

Визначення суми податкового кредиту та податкового зобов'язання

Податкове зобов'язання виникає у разі здійснення наступних операцій (ст. 185 ПКУ)	Податковий кредит виникає у разі здійснення наступних операцій (ст. 198 ПКУ)
1) постачання товарів, місце постачання яких розташоване на митній території України, у тому числі операції з безоплатної передачі та з передачі права власності на об'єкти застави позичальнику (кредитору), на товари, що передаються на умовах товарного кредиту, а також з передачі об'єкта фінансового лізингу в користування лізингоотримувачу /орендарю; 2) постачання послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України; 3) вивезення товарів за межі митної території України; 4) постачання послуг з міжнародних перевезень пасажирів і багажу та вантажів залізничним, автомобільним, морським і річковим та авіаційним транспортом.	1) придбання або виготовлення товарів та послуг; 2) придбання (будівництво, спорудження, створення) необоротних активів; 3) отримання послуг, наданих нерезидентом на митній території України, та в разі отримання послуг, місцем постачання яких є митна територія України; 4) ввезення необоротних активів на митну територію України за договорами оперативного або фінансового лізингу; 5) ввезення товарів та/або необоротних активів на митну територію України

2. Датою виникнення податкових зобов'язань з постачання товарів/послуг вважається дата, яка припадає на податковий період, протягом якого відбувається будь-яка з подій, що сталася раніше:

а) дата зарахування коштів від покупця (замовника) на банківський рахунок платника податку як оплата товарів/послуг, що підлягають постачанню, а в разі постачання товарів/послуг за готівку - дата оприбуткування коштів у касі платника податку (або дата інкасації готівки);

б) дата відвантаження товарів (передачі послуг), а в разі експорту товарів - дата оформлення митної декларації, що засвідчує факт перетинання митного кордону України.

Датою виникнення права платника податку на віднесення сум податку до податкового кредиту вважається дата тієї події, що відбулася раніше:

- або дата списання коштів з банківського рахунка платника податку на оплату товарів/послуг;

- або дата отримання платником податку товарів/послуг.

У разі якщо придбані та/або виготовлені товари/послуги, необоротні активи частково використовуються в оподатковуваних операціях, а частково - ні, до сум податку, які платник має право віднести до податкового кредиту, включається та частка сплаченого (нарахованого) податку під час їх придбання або виготовлення, яка відповідає частці використання таких товарів/послуг, необоротних активів в оподатковуваних операціях.

Частка використання товарів/послуг, необоротних активів в оподатковуваних операціях визначається у відсотках як відношення обсягів з постачання оподатковуваних операцій (без урахування сум податку) за попередній календарний рік до сукупних обсягів постачання оподатковуваних та неоподатковуваних операцій (без урахування сум податку) за цей же попередній календарний рік. Визначена у процентах величина застосовується протягом поточного календарного року.

4.4 Визначення суми ПДВ до оплати або відшкодування

План

1. Подання податкової Декларації з ПДВ.
2. Порядок отримання бюджетного відшкодування.

1. Звітністю з ПДВ є Декларація з ПДВ, яка подається щомісячно до ДПС до 20 числа місяця, наступного за звітним. (Платники єдиного податку – щоквартально, протягом 40 календарних днів).

Декларація з ПДВ має вступну частину, 4 розділи та 8 додатків.

Розділ 1. Податкові зобов'язання. Вказуються загальним підсумком обсяги постачання товарів, робіт, послуг без урахування ПДВ та сума нарахованих податкових зобов'язань.

Розділ 2. Податковий кредит. Вказуються загальним підсумком обсяги з придбання товарів, робіт, послуг (без ПДВ) та сума нарахованого податкового кредиту.

Розділ 3. Розрахунок з бюджетом за звітний період. *Сума податку, що підлягає сплаті (перерахуванню) до Державного бюджету України або бюджетному відшкодуванню, визначається* як різниця податкових зобов'язань та податкового кредиту.

При позитивному значенні суми, така сума підлягає сплаті (перерахуванню) до бюджету. Обов'язок сплатити позитивне значення з ПДВ настає протягом 10 днів після граничного терміну подачі Декларації – тобто, *до 30 числа, наступного за звітним місяцем.*

При від'ємному значенні суми, така сума:

а) враховується у зменшення суми податкового боргу з податку, що виник за попередні звітні (податкові) періоди;

б) або підлягає бюджетному відшкодуванню за заявою платника у сумі податку, фактично сплаченій отримувачем товарів/послуг у попередніх та звітному податкових періодах постачальникам таких товарів/послуг;

в) та/або зараховується до складу податкового кредиту наступного звітного (податкового) періоду.

Розділ 4. Результати камеральної перевірки декларації.

Додаток Д1 – Розрахунок коригування сум ПДВ до податкової декларації з податку на додану вартість; *Додаток Д2* – Довідка щодо залишку суми від'ємного значення попередніх податкових періодів, що залишається непогашеним після бюджетного відшкодування, отриманого у звітному податковому періоді, та підлягає включенню до складу податкового кредиту наступного податкового періоду; *Додаток Д3* – Розрахунок суми бюджетного відшкодування; *Додаток Д4* – Заява про повернення суми бюджетного відшкодування; *Додаток Д5* – Розшифровки податкових зобов'язань та податкового кредиту в розрізі контрагентів; *Довідка (Д6)* (додаток 6) подається платниками, які заповнюють рядки 3, та/або 4, та/або 5 декларації, та підприємствами (організаціями) інвалідів; *Додаток Д7* – Розрахунок (перерахунок) частки використання сплаченого (нарахованого) податку за придбаними (ввезеними) товарами/послугами, необоротними активами між оподатковуваними та неоподатковуваними операціями; *Додаток Д8* – Заява про відмову постачальника надати податкову накладну (порушення ним порядку заповнення та/або порядку реєстрації в Єдиному реєстрі податкових накладних).

2. Платник податку, який має право на отримання бюджетного відшкодування та прийняв рішення про повернення суми бюджетного відшкодування, подає відповідному контролюючому органу податкову декларацію та заяву про повернення суми бюджетного відшкодування, яка відображається у податковій декларації. Дані заяви вносяться до Реєстру заяв про повернення суми бюджетного відшкодування.

Протягом 30 календарних днів, що настають за граничним терміном отримання податкової декларації, контролюючий орган проводить камеральну перевірку заявлених у ній даних.

За наявності достатніх підстав, які свідчать, що розрахунок суми бюджетного відшкодування було зроблено з порушенням норм податкового законодавства, або сума бюджетного відшкодування заявлена в розмірі більше 100 тис. грн., контролюючий орган має право провести документальну позапланову виїзну перевірку платника для визначення достовірності нарахування такого бюджетного відшкодування протягом 60 календарних днів, що настають за граничним терміном подання податкової декларації.

Після закінчення перевірки контролюючий орган узгоджує суму бюджетного відшкодування. Ці дані (сума) стають доступні органу Державного казначейства та перераховується ним на поточний рахунок платника податку.

Якщо за результатами камеральної або документальної позапланової виїзної перевірки контролюючий орган виявляє невідповідність суми бюджетного відшкодування сумі, заявленій у податковій декларації, то такий орган:

а) у разі перевищення заявленої платником податку суми бюджетного відшкодування над сумою, визначеною контролюючим органом за результатами перевірок, надсилає платнику податку податкове повідомлення, в якому зазначаються сума такого перевищення та підстави для її вирахування;

б) у разі з'ясування за результатами проведення перевірок факту, за яким платник податку не має права на отримання бюджетного відшкодування, надсилає платнику податку податкове повідомлення, в якому зазначаються підстави відмови в наданні бюджетного відшкодування.

4.5 Податкова документація з ПДВ

План

1. Опис податкової накладної
2. Порядок подання податкової накладної

1. Основним первинним документом з ПДВ є податкова накладна — податковий документ, що підтверджує виникнення податкового зобов'язання у платника податку в зв'язку з продажем товарів, робіт, послуг і одночасно підтверджує право на податковий кредит у покупця — платника податку у зв'язку з придбанням таких товарів, робіт, послуг.

Платник податку зобов'язаний скласти податкову накладну в електронній формі, підписувати електронним підписом та реєструвати у **Єдиному реєстрі податкових накладних**.

У податковій накладній зазначаються в окремих рядках такі **обов'язкові реквізити**:

- а) порядковий номер податкової накладної;
- б) дата виписування податкової накладної;
- в) повна або скорочена назва, зазначена у статутних документах юридичної особи або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи, зареєстрованої як платник податку на додану вартість, - продавця товарів/послуг;
- г) податковий номер платника податку (продавця та покупця);

г) місцезнаходження юридичної особи - продавця або податкова адреса фізичної особи - продавця, зареєстрованої як платник податку;

д) повна або скорочена назва, зазначена у статутних документах юридичної особи або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи, зареєстрованої як платник податку на додану вартість, - покупця (отримувача) товарів/послуг;

е) опис (номенклатура) товарів/послуг та їх кількість, обсяг;

є) ціна постачання без урахування податку;

ж) ставка податку та відповідна сума податку в цифровому значенні;

з) загальна сума коштів, що підлягають сплаті з урахуванням податку;

и) вид цивільно-правового договору;

і) код товару згідно з УКТ ЗЕД (для підакцизних товарів та товарів, ввезених на митну територію України);

ї) номер та дата митної декларації, за якою було здійснено митне оформлення товару, ввезеного на митну територію України.

2. Податкова накладна складається на кожне повне або часткове постачання товарів/послуг, а також на суму коштів, що надійшли на поточний рахунок як попередня оплата (аванс).

Для операцій, що оподатковуються, і операцій, звільнених від оподаткування, складаються окремі податкові накладні. При складанні ПН по операціях, звільнених від оподаткування, робиться запис "Без ПДВ" та вказується стаття, на підставі якої операція звільнюється від оподаткування.

При здійсненні операцій з постачання товарів/послуг платник податку - **продавець товарів/послуг зобов'язаний надати покупцю податкову накладну та зареєструвати її в Єдиному реєстрі податкових накладних. Датою складання Податкової накладної є перша подія у продавця** (або отримання передоплати від покупця, або передача товарів, робіт, послуг покупцю).

Для покупця ПН є підставою для нарахування податкового кредиту. Податкова накладна є податковим документом і одночасно відображається у податкових зобов'язаннях і реєстрі виданих податкових накладних продавця та реєстрі отриманих податкових накладних покупця.

У Єдиному реєстрі податкову накладну необхідно зареєструвати у такі строки: 1) якщо податкова накладна виписана датою з 01 по 15 число місяця, то зареєструвати необхідно до кінця місяця; 2) якщо ПН виписана з 16 по 31 число, зареєструвати її необхідно до 15 числа місяця, наступного за звітним.

У разі відмови продавця товарів/послуг надати податкову накладну або в разі порушення ним порядку її заповнення та/або порядку реєстрації в Єдиному реєстрі покупець таких товарів/послуг має право додати до податкової декларації за звітний податковий період заяву із скаргою на такого постачальника, яка є підставою для включення сум податку до складу податкового кредиту. До заяви додаються копії товарних чеків або інших розрахункових документів, що засвідчують факт сплати податку у зв'язку з придбанням таких товарів/послуг або копії первинних документів, що підтверджують факт отримання таких товарів/послуг. Надходження такої заяви із скаргою є підставою для проведення документальної позапланової виїзної перевірки зазначеного продавця для з'ясування достовірності та повноти нарахування ним зобов'язань з податку за такою операцією.

Підставою для нарахування сум податку, що відносяться до податкового кредиту також є:

а) транспортний квиток, готельний рахунок або рахунок, який виставляється платнику податку за послуги зв'язку, інші послуги, вартість яких визначається за показниками приладів обліку, що містять загальну суму платежу, суму податку та податковий номер продавця;

б) касові чеки, які містять суму отриманих товарів/послуг, загальну суму нарахованого податку (з визначенням фіскального номера та податкового номера постачальника). При цьому загальна сума отриманих товарів/послуг не може перевищувати **200 гривень за день** (без ПДВ).

Відповідно, у продавця товарів/послуг податкова накладна може бути складена за щоденними підсумками операцій у разі:

- здійснення постачання товарів/послуг за готівку кінцевому споживачеві (покупцю – фізичній особі, який не є платником податку);

- виписки транспортних квитків, готельних рахунків та інших подібних;

- надання платнику податку касових чеків, що містять суму поставлених товарів/послуг, загальну суму нарахованого податку (з визначенням фіскального та податкового номерів постачальника). Загальна сума за день одному покупцю – не більше 200 грн.

У разі ввезення товарів на митну територію України документом, що посвідчує право на віднесення сум податку до податкового кредиту, вважається митна декларація, оформлена відповідно до вимог законодавства, яка підтверджує сплату податку.

Тема 5. Акцизний податок та мито

5.1 Характеристика акцизного податку

План

1. АП та підакцизні товари
2. Платники АП
3. Об'єкти оподаткування АП.
4. Види ставок акцизного податку

1. Акцизний податок- непрямий податок на споживання окремих видів товарів (продукції), визначених Кодексом як підакцизні, що включається до ціни таких товарів (продукції) (п.14.1.4 ПКУ). Порядок його нарахування та сплати регламентується ст. 212 – 232 ПКУ. Відповідно до п. п.215.1 ПКУ перелік підакцизних товарів становить 5 найменувань груп (перелік товарів за групами наведений в п. 215.3):

- 1) спирт етиловий та інші спиртові дистиляти, алкогольні напої, пиво (крім квасу "живого" бродіння);
- 2) тютюнові вироби, тютюн та промислові замітники тютюну; рідини, що використовуються в електронних сигаретах;
- 3) пальне (нафтопродукти, скраплений газ);
- 4) автомобілі легкові, кузови до них, причепа та напівпричепа, мотоцикли, транспортні засоби, призначені для перевезення 10 осіб і більше, транспортні засоби для перевезення вантажів;
- 5) електрична енергія (3,2%)

2. Платники акцизного податку (ст. 212 ПКУ):

- особа, яка виробляє підакцизні товари (продукцію) на митній території України, у т. ч. з давальницької сировини;
- суб'єкт господарювання, який ввозить підакцизні товари (продукцію) на митну територію України;
- фізична особа - резидент або нерезидент, яка ввозить підакцизні товари (продукцію) на митну територію України в обсягах, що підлягають оподаткуванню, відповідно до митного законодавства;
- особа, яка реалізує підакцизні товари (продукцію), що конфісковані, визнані безхазайними або за якими не звернувся власник до кінця строку зберігання;
- суб'єкт господарювання роздрібною торгівлю, який здійснює реалізацію підакцизних товарів;
- оптовий постачальник електричної енергії;
- особа, яка реалізує пальне;
- та інші зг. ст. 212 ПКУ.

Замовники, за дорученням яких виробляються підакцизні товари (продукція) з давальницької сировини, сплачують податок виробнику.

3. Об'єктами оподаткування акцизним податком є операції з

- реалізації вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції);

- реалізації (передачі) підакцизних товарів (продукції) з метою власного споживання, промислової переробки, здійснення внесків до статутного капіталу, а також своїм працівникам;
- ввезення підакцизних товарів (продукції) на митну територію України
- реалізації підакцизних товарів (продукції), які конфісковані, визнані безхазайними, за якими не звернувся власник до кінця строку зберігання, та які за правом успадкування чи на інших законних підставах переходять у власність держави та ін.

Особливість визначення бази оподаткування акцизним податком полягає в тому, що спочатку потрібно знати, які ставки застосовуються до даного виду підакцизних товарів.

Операції з підакцизними товарами, які не підлягають оподаткуванню

- вивезення (експорту) підакцизних товарів (продукції) платником податку за межі митної території України
- ввезення на митну територію України раніше експортованих підакцизних товарів (продукції), у яких виявлено недоліки, що перешкоджають реалізації цих товарів на митній території країни імпортера, для їх повернення експортеру.

Операції з підакцизними товарами, які звільняються від оподаткування

- реалізації легкових автомобілів для інвалідів, у т. ч. дітей-інвалідів та легкових автомобілів спеціального призначення (швидка медична допомога та для потреб центральних органів виконавчої влади, що реалізують державну політику у сферах цивільного захисту, рятувальної справи, пожежної і техногенної безпеки), оплата вартості яких здійснюється за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів;
- ввезення підакцизних товарів (продукції) на митну територію України, призначених для офіційного (службового) користування дипломатичними представництвами іноземних держав;
- ввезення підакцизних товарів (продукції) з-за меж митної території України, якщо при цьому згідно із законодавством України не справляється ПДВ у зв'язку з розміщенням товарів (продукції) у митних режимах: транзиту, митного складу, вільної митної зони, знищення або руйнування, відмови на користь держави, безмитної торгівлі, тимчасового ввезення, переробки на митній території України;
- безоплатної передачі для знищення підакцизних товарів (продукції), конфіскованих за рішенням суду та таких, що перейшли у власність держави внаслідок відмови власника;
- реалізації підакцизних товарів (продукції), крім нафтопродуктів, вироблених на митній території України, що використовуються як сировина для виробництва підакцизних товарів (продукції) та інші.

4. Види ставок акцизного податку

1) Адвалорна (відносна) ставка – встановлюється у відсотковому або кратному відношенні до одиниці вартісного виміру бази оподаткування (пп. 28.2 ПКУ)

Так, адвалорні ставки встановлюються на електричну енергію (3,2%).

2) Специфічна (абсолютна) – встановлюється як фіксована величина стосовно кожної одиниці виміру бази оподаткування (п. 28.1 ПКУ):

- спирт етиловий та інші спиртові дистиляти, алкогольні напої, пиво – у гривнях за 1 літр;

- тютюнові вироби, тютюн та промислові замітники тютюну – у гривнях за 1 кг сировини та відходів, а також у гривнях за 1000 штук сигарет;

- пальне – у євро за 1000 літрів пального;

- транспортні засоби – у євро за 1 куб. см об'єму циліндрів двигуна.

3) Адвалорні і специфічні (комбіновані) – можуть застосовуватись до одного й того ж об'єкту одночасно:

– сигарети без фільтра, цигарки (код 2402 20 90 10 згідно УКТЗЕД);

– сигарети з фільтром (код 2402 20 90 20 згідно УКТЗЕД) (пп. 215.3.2 ПКУ)

4) «Роздрібний акциз» - адвалорна ставка податку 5% від вартості товару з ПДВ для пива, алкогольних напоїв, тютюну, промислових замінників тютюну при їх реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі.

Сума акцизного податку, якщо ставка встановлена в грошовому еквіваленті до фізичної одиниці виміру товару, обчислюється так:

- при застосуванні специфічної ставки акцизного податку у гривнях за формулою $АП = C \times K$,

де АП – сума акцизного податку;

С – ставка акцизного податку;

К – кількість товару, що визначена в фізичних одиницях виміру.

- при застосуванні ставки акцизного податку в євро

за формулою $АП = C \times \text{€} \times K$,

де € – курс гривні до євро станом на перший день кварталу, у якому відбувається реалізація.

Податок із підакцизних товарів (продукції), що ввозяться на митну територію України, обчислюється у національній валюті за офіційним курсом гривні до іноземної валюти, встановленим НБУ на дату подання митному органу митної декларації до митного оформлення (п.218.2).

За таким же курсом визначається і база оподаткування імпортованих підакцизних товарів (п.214.2).

Для здійснення розрахунку акцизного податку з алкогольних напоїв за специфічними ставками акцизного податку слід мати таку інформацію:

1) дані про фактичну місткість спирту в даному найменуванні лікєро-горілочної продукції;

2) ємність пляшки, у яку затарена така продукція;

3) кількість реалізованих пляшок;

4) оподатковуваний оборот з реалізації алкогольної продукції визначається шляхом перемноження кількості реалізованих пляшок на показник значення ємності пляшки;

5) у зв'язку з тим, що ставка акцизного податку встановлена за 1 літр 100-відсоткового спирту, необхідно перерахувати оподатковуваний оборот на 100-вий спирт. Для визначення цього показника треба перемножити ставку АП за 100% спирт до фактичного %: $Сп.ф. = (Сп100\% \cdot \%ф.):100$;

6) сума акцизного податку розраховується як добуток перерахованого значення оподаткованого обороту і ставки акцизного податку: $АП = Об \cdot Сп.ф.$

Сума акцизного податку, якщо ставка встановлена у відсотках до обороту з реалізації (адвалорна), розраховується в такому порядку:

1) Спочатку обчислюється оподатковуваний оборот (Об) за встановленими виробником або імпортером згідно зі ст. 220 ПКУ максимальними роздрібними цінами, з урахуванням податку на додану вартість та акцизного податку, окремо за кожним видом товару (продукції) за формулою:

$$\text{Об} = \text{Ц}_{\text{max}} \times \text{К},$$

де Об – оподатковуваний оборот за кожним видом товару (продукції);

Ц_{max} – максимальна роздрібна ціна за кожним видом товару (продукції);

К – кількість товару в одиницях виміру, на які встановлено максимальну роздрібну ціну.

Виключенням є вартість реалізованої електричної енергії, яка розраховується без податку на додану вартість та АП: Об = (Ц_{max}-ПДВ-АП) × К.

2) Після визначення оборотів з реалізації обчислюється сума акцизного податку (АП) за адвалорними ставками за кожним видом товару, на який встановлено максимальну роздрібну ціну, за формулою:

$$\text{АП} = \text{Об} \times \text{С},$$

де С - ставка акцизного податку у відсотках до обороту з реалізації.

Сума акцизного податку, якщо встановлена одночасно специфічна і адвалорна ставка, обчислюється шляхом додавання сум акцизного податку, обчислених за такими ставками за кожним видом товару за кожною максимальною роздрібною ціною окремо, за формулою:

АП = АП₁ + АП₂, де АП₁ – сума акцизного податку, обчислена за ставками у відсотках до обороту з реалізації;

АП₂ – сума акцизного податку, обчислена за ставками у твердих сумах з одиниці реалізованого товару (продукції).

Одночасно за адвалорними та специфічними ставками обчислюється податок із деяких тютюнових виробів.

При визначенні податкового зобов'язання на сигарети одного найменування сума акцизного податку, розрахована одночасно за вказаними ставками податку не повинна бути меншою від мінімального акцизного податкового зобов'язання, встановленого пп. 215.3.3 ПКУ.

5.2 Маркування підакцизних товарів

План

1. Марки акцизного податку
2. Порядок маркування

1. У разі виробництва на митній території України алкогольних напоїв і тютюнових виробів та рідин, що використовуються в електронних сигаретах, чи ввезення таких товарів на митну територію України платники податку зобов'язані забезпечити їх маркування марками встановленого зразка у такий спосіб, щоб марка акцизного податку розривалася під час відкупорювання (розкривання) товару.

Наявність наклеєної в установленому порядку марки акцизного податку встановленого зразка на пляшці (упаковці) алкогольного напою та пачці (упаковці) тютюнового виробу чи ємності (упаковці) з рідиною, що використовується в електронних сигаретах, є однією з умов для ввезення на митну територію України і продажу таких товарів споживачам, а також підтвердженням сплати податку та легальності ввезення товарів.

Марки акцизного податку для вироблених в Україні алкогольних напоїв і тютюнових виробів відрізняються від марок для ввезених на митну територію України алкогольних напоїв і тютюнових виробів дизайном та кольором.

Кожна марка акцизного податку на алкогольні напої повинна мати окремий номер, місяць і рік випуску марки та позначення про суму сплаченого акцизного податку за одиницю маркованої продукції, крім суми акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю алкогольних напоїв.

На тютюнові вироби - окремий номер та позначення про квартал і рік випуску марки. На марку акцизного податку на сигарети, цигарки та сигарили додатково наноситься кількість штук у пачці (упаковці).

Кожна марка акцизного податку на рідини, що використовуються в електронних сигаретах, повинна мати окремий номер та позначення про квартал і рік випуску марки.

Не підлягають маркуванню:

- алкогольні напої і тютюнові вироби, які постачаються для реалізації магазинам безмитної торгівлі безпосередньо вітчизняними виробниками такої продукції за прямими договорами, укладеними між вітчизняними виробниками алкогольних напоїв і тютюнових виробів і власниками магазинів безмитної торгівлі. При цьому переміщення алкогольних напоїв і тютюнових виробів, що спрямовуються виробниками до магазинів безмитної торгівлі, здійснюється під митним контролем із застосуванням заходів гарантування доставки;

- алкогольні напої і тютюнові вироби, які ввозяться в Україну і розміщуються у митному режимі магазину безмитної торгівлі;

- еталонні (моніторингові) чи тестові зразки тютюнових виробів, які не призначені для продажу в роздріб і ввозяться на митну територію України акредитованими державними випробувальними лабораторіями та/або суб'єктами господарювання, які мають ліцензії на право виробництва відповідної продукції, для проведення досліджень чи випробувань (калібрування лабораторного обладнання, проведення дегустацій, вивчення фізико-хімічних показників, дизайну).

2. Продаж марок акцизного податку вітчизняним виробникам алкогольних напоїв, тютюнових виробів та рідин, що використовуються в електронних сигаретах, провадиться на підставі:

- довідок про сплату суми податку, яка розрахована за ставками на готову продукцію (для алкогольних напоїв, для виробництва яких використовується спирт етиловий неденатурований);

- заявки-розрахунку кількості марок акцизного податку;

- звіту про використання марок, придбаних у попередньому місяці, за затвердженою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, формою у двох примірниках, один з яких залишається у продавця марок, другий (з відміткою продавця) – у виробника;

- платіжного документа на перерахування плати за марки з відміткою банку про дату виконання платіжного доручення.

Кількість марок акцизного податку, яку можуть отримати виробники алкогольних напоїв, для виробництва яких використовується спирт етиловий неденатурований, визначається відповідно до сплаченої суми податку.

Виробники алкогольних напоїв, для виробництва яких не використовується спирт етиловий неденатурований та виробники тютюнових виробів визначають потребу в марках акцизного податку з урахуванням планових щомісячних обсягів реалізації продукції.

Марки АП відносяться до документів суворого обліку. Марки акцизного податку, не використані для маркування товарів через їх пошкодження, приймаються від покупців марок для утилізації. Плата за марки поверненню не підлягає.

5.3 Ввезення на територію України імпортованих алкогольних напоїв і тютюнових виробів. Контроль за надходженням акцизного податку

227.1. Суб'єкти господарювання - юридичні та фізичні особи, які уклали з іноземними виробниками або іншими нерезидентами контракт (договір) про постачання в Україну алкогольних напоїв, тютюнових виробів та рідин, що використовуються в електронних сигаретах, мають право ввозити на митну територію України імпортовані алкогольні напої, тютюнові вироби та рідини, що використовуються в електронних сигаретах, якщо:

а) ввезення їх на митну територію України здійснюється виключно через визначені Кабінетом Міністрів України пункти пропуску через державний кордон, які зазначені покупцями марок (імпортерами) у заявці-розрахунку;

б) маркування алкогольних напоїв, тютюнових виробів та рідин, що використовуються в електронних сигаретах, здійснюється в установленому порядку марками акцизного податку встановленого зразка;

в) алкогольні напої в автомобільних і залізничних цистернах, а також у баках, бачках та інших ємностях місткістю більш як 5 літрів ввозяться в Україну з метою продажу або обміну на митній території України та не підлягають маркуванню. У такому разі податок сплачується до або під час митного оформлення. Контроль за його сплатою здійснюється контролюючими органами;

г) покупець марок (імпортер) подав контролюючому органу митну декларацію, копію декларації про максимальні роздрібні ціни (для тютюнових виробів) та примірник заявки-розрахунку з відміткою продавця марок акцизного податку про сплату сум податку до відповідного бюджету в повному обсязі.

227.2. У разі ввезення покупцем марок (імпортером) на територію України за контрактом (договором) про постачання алкогольних напоїв, тютюнових виробів та рідин, що використовуються в електронних сигаретах, кількома партіями у такому контракті (договорі) центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, робляться відмітки про кількість виданих марок акцизного податку із зазначенням дати їх видачі.

227.3. Строк одержання марок акцизного податку для кожного контракту визначається покупцями марок (імпортерами) за погодженням із продавцем марок залежно від обсягу товарів, що ввозяться, але становить не більше п'яти робочих днів від дати подання документів для одержання марок акцизного податку, зазначених у пункті 226.14 статті 226 цього Кодексу.

227.4. Придбані марки акцизного податку передаються покупцями марок (імпортерами) іноземним суб'єктам господарювання для маркування алкогольних напоїв, тютюнових виробів та рідин, що використовуються в електронних сигаретах, що підлягають подальшому ввезенню на митну територію України.

227.5. Транзитні перевезення алкогольних напоїв, тютюнових виробів та рідин, що використовуються в електронних сигаретах, через митну територію України здійснюються з додержанням вимог, установлених митним законодавством.

227.6. У разі порушення порядку маркування ввезених алкогольних напоїв, тютюнових виробів та рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та/або неповної сплати податку товар не допускається до митного оформлення і ввезення його на митну територію України забороняється.

228.1. Контроль за сплатою податку на митній території України з алкогольних напоїв, тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, пального та спирту етилового здійснюють контролюючі органи.

228.2. Контроль за наявністю марок акцизного податку на пачках (упаковках) тютюнових виробів та на ємностях (упаковках) з рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, під час їх транспортування, зберігання та продажу, а також у разі ввезення таких товарів на митну територію України, контроль за переміщенням, зберіганням та реалізацією пального та спирту етилового здійснюють відповідні контролюючі органи.

228.3. У разі виявлення фактів ввезення на митну територію України, зберігання, транспортування та продажу на митній території України алкогольних напоїв, тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, без наявності марок акцизного податку встановленого зразка, контролюючі органи, зазначені у пункті 228.2 цієї статті, вилучають такі товари з вільного обігу та подають відповідні матеріали до суду для винесення постанови про їх вилучення в дохід держави (конфіскацію).

228.4. Виконання постанови суду про вилучення в дохід держави (конфіскацію) алкогольних напоїв, тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального або спирту етилового, а також ємностей, обладнання та транспортних засобів, в яких таке пальне або спирт етиловий переміщувалося та/або зберігалася або з яких реалізовувалося, здійснюється відповідно до закону.

228.5. Вилучені в дохід держави (конфісковані) підакцизні товари (крім спирту етилового, алкогольних напоїв і тютюнових виробів) у разі їх реалізації (продажу) в установленому законодавством порядку оподатковуються акцизним податком та іншими податками відповідно до законів України.

228.6. Вилучені в дохід держави (конфісковані) спирт етиловий та алкогольні напої підлягають знищенню в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

228.7. Вилучені в дохід держави (конфісковані) тютюнові вироби та рідини, що використовуються в електронних сигаретах, підлягають знищенню у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

228.8. У разі виявлення нестачі марок акцизного податку в їх покупця (у зв'язку з їх розкраданням, знищенням, маркуванням алкогольних напоїв, тютюнових виробів і рідин, що використовуються в електронних сигаретах, призначених для продажу на експорт, тощо) покупці марок несуть повну майнову відповідальність у розмірі розрахункової суми податку, яка повинна бути сплачена до бюджету в разі реалізації підакцизних товарів, для маркування яких придбавалися марки акцизного податку. Зазначені суми нараховуються за формою, встановленою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику.

228.9. Відповідальність за недодержання порядку маркування, продажу алкогольних напоїв, тютюнових виробів і рідин, що використовуються в електронних сигаретах, несплату чи несвоєчасну сплату податку несуть виробники (замовники), імпортери, продавці таких товарів та їх посадові особи відповідно до закону.

5.4 Платники мита. База оподаткування, ставки

План

1. Мито та його види
2. Платники мита та об'єкт оподаткування
3. Ставки мита

Митному контролю підлягають усі товари і транспортні засоби, що переміщуються через митний кордон України.

Регулювання митних відносин здійснюється на основі Митного кодексу України (МКУ).

Мито є найважливішим інструментом зовнішньоторгової політики держави, що використовується з метою обмеження ввезення іноземних товарів, захисту та заохочення розвитку вітчизняного виробництва, стимулювання вивезення національних товарів.

Введення мита може мати декілька цілей, серед яких фіскальні, економічні та політичні. На відміну від інших податків, стягнення мита здійснюється не тільки і не стільки з фіскальною метою (формування дохідної частини бюджету), скільки спрямоване в основному на формування раціональної структури експорту й імпорту в умовах відсутності прямого втручання держави до цієї сфери.

Метою введення мита може бути здійснення економічного тиску на відповідні держави або створення режиму найбільшого сприяння за політичними мотивами.

Мито - це загальнодержавний податок, встановлений Податковим кодексом України та Митним Кодексом (далі МКУ), який нараховується та сплачується відповідно до МКУ, законів України та міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Мета стягнення мита - формування раціональної структури експорту й імпорту в умовах відсутності прямого втручання держави до цієї сфери.

В Україні застосовуються такі види мита:

1) ввізне мито. Ввізне мито встановлюється на товари, що ввозяться на митну територію України.

2) вивізне мито. Вивізне мито встановлюється законом на українські товари, що вивозяться за межі митної території України (жива худоба, насіння олійних культур, брухт чорних та кольорових металів, природний газ)

3) сезонне мито. На окремі товари законом може встановлюватися сезонне мито на строк не менше 60 та не більше 120 послідовних календарних днів з дня встановлення сезонного мита.

4) особливі види мита: спеціальне, антидемпінгове, компенсаційне, додатковий імпорتنний збір. Встановлюються з метою захисту економічних інтересів України та українських товаровиробників у разі ввезення товарів на митну територію України, незалежно від інших видів мита. **Спеціальне мито** встановлюється: 1) як засіб захисту національного товаровиробника, у разі якщо товари ввозяться на митну територію України в обсягах та/або за таких умов, що їх ввезення заподіює або створює загрозу заподіяння значної шкоди національному товаровиробнику відповідно до Закону України "Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну; 2) як заходи у відповідь на дискримінаційні та/або недружні дії інших держав, митних союзів та економічних угруповань, які обмежують реалізацію законних прав та інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України. **Антидемпінгове** мито встановлюється відповідно до Закону України "Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту" у разі ввезення на митну територію України товарів, які є об'єктом демпінгу, що заподіює шкоду або створює загрозу заподіяння шкоди національному товаровиробнику. **Компенсаційне** мито встановлюється у разі ввезення на митну територію України товарів, які є об'єктом субсидованого імпорту (Субсидований імпорт — увезення на митну територію країни імпорту (Україну) товару (товарів), що користується пільгами від субсидії, яка надається для виробництва, перероблення, транспортування або експорту такого товару в країні, з якої він експортується). **Додатковий імпорتنний збір встановлюється** законом відповідно до статті XII Генеральної угоди з тарифів і торгівлі 1994 року (далі - ГАТТ-1994) та Домовленості про положення ГАТТ-1994 щодо платіжного балансу **у разі значного погіршення стану платіжного балансу або істотного скорочення золотовалютних резервів**, або досягнення ними мінімального розміру з метою забезпечення рівноваги платіжного балансу та збільшення розміру золотовалютних резервів.

2. Платники мита та об'єкт оподаткування

Платниками мита є:

1) фізична або юридична особа, яка ввозить товари на митну територію України чи вивозить товари з митної території України у порядку та на умовах, встановлених МКУ.

2) особа, на адресу якої надходять товари, що переміщуються (пересилаються) у міжнародних поштових або експрес-відправленнях, вантажних відправленнях;

3) особа, на яку покладається обов'язок дотримання вимог митних режимів, які передбачають звільнення від оподаткування митом, у разі порушення таких вимог;

4) особа, яка використовує товари, митне оформлення яких було здійснено з умовним звільненням від оподаткування, не за цільовим призначенням та/або в супереч

умовам чи цілям такого звільнення згідно з МКУ, іншими законами України, а також будь-які інші особи, які безпідставно використовують звільнення від оподаткування митом (податкову пільгу);

5) особа, яка реалізує або передає у володіння, користування чи розпорядження товари, що були випущені у вільний обіг на митній території України із звільненням від оподаткування митними платежами, до закінчення строку, визначеного законом;

6) особа, яка реалізує товари, транспортні засоби відповідно до статті 243 МКУ (товари, за якими власник або уповноважена ним особа не звернулися до закінчення строків зберігання, встановлених цим Кодексом, підлягають реалізації, а у випадках, передбачених законодавством, - безоплатній передачі у володіння і користування або переробці, утилізації чи знищенню).

Об'єктами оподаткування митом є: 1) товари, митна вартість яких перевищує еквівалент 150 євро, що ввозяться на митну територію України або вивозяться за межі митної території України підприємствами; 2) товари, що ввозяться громадянами (пересилаються) на митну територію України в обсягах, які підлягають оподаткуванню митними платежами відповідно до розділу XII МКУ; 3) товари, транспортні засоби, що реалізуються відповідно до статті 243 МКУ.

Базою оподаткування митом товарів, що переміщуються через митний кордон України, є: 1) для товарів, на які законом встановлено адвалорні ставки мита, - митна вартість товарів; 2) для товарів, на які законом встановлено специфічні ставки мита, - кількість таких товарів у встановлених законом одиницях виміру.

3. Ставки мита. Датою виникнення податкових зобов'язань із сплати мита у разі ввезення товарів на митну територію України чи вивезення товарів з митної території України є дата подання митної декларації для митного оформлення або дата нарахування такого податкового зобов'язання контролюючим органом у випадках, визначених МКУ та законами України.

В Україні застосовуються такі види ставок мита:

- 1) *адвалорна* - у відсотках до встановленої бази оподаткування;
- 2) *специфічна* - у грошовому розмірі на одиницю бази оподаткування;
- 3) *комбінована*, що складається з адвалорної та специфічної ставок мита.

Основним методом визначення митної вартості товарів, які ввозяться на митну територію України відповідно до митного режиму імпорту, є визначення за ціною договору (вартість операції).

Митні тарифи в Україні визначаються згідно переліку «Митних тарифів України за Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності УКТ ЗЕД».

В УКТ ЗЕД товари систематизовано за розділами, групами, товарними позиціями, товарними під позиціями. Найменування і цифрові коди уніфіковані.

Ввізне мито є диференційованим щодо товарів, що походять з держав, які спільно з Україною входять до митних союзів або утворюють з нею зони вільної торгівлі. У разі встановлення будь-якого спеціального преференційного митного режиму згідно з міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, застосовуються преференційні ставки ввізного мита, встановлені Митним тарифом України. До товарів, що походять з України або з держав - членів Світової організації торгівлі, або з держав, з якими Україна уклала

двосторонні або регіональні угоди щодо режиму найбільшого сприяння, застосовуються пільгові ставки ввізного мита, встановлені Митним тарифом України, якщо інше не встановлено законом. До решти товарів застосовуються повні ставки ввізного мита, встановлені Митним тарифом України.

Вивізне мито нараховується за ставками, встановленими законом.

Сезонне мито нараховується за ставками, встановленими Законом України "Про державне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції".

Особливі види мита нараховуються за ставками, встановленими рішеннями Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі про застосування антидемпінгових, компенсаційних або спеціальних заходів, відповідно до законів України "Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту", "Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту", "Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну". Допускається встановлення тарифних пільг (тарифних преференцій) щодо ставок Митного тарифу України у вигляді звільнення від оподаткування ввізним митом, зниження ставок ввізного мита або встановлення тарифних квот відповідно до законодавства України та для ввезення товарів, що походять з держав, з якими укладено відповідні міжнародні договори.

У разі якщо імпорт товару є об'єктом антидемпінгових, компенсаційних або спеціальних заходів, тарифні пільги (тарифні преференції) не встановлюються.

При ввезенні на митну територію України або вивезенні за її межі від оподаткування митом звільняються:

1) транспортні засоби комерційного призначення, що здійснюють регулярні міжнародні перевезення товарів та/або пасажирів, а також предмети матеріально-технічного постачання і спорядження, паливо, продовольство та інше майно, необхідні для їх нормальної експлуатації на час перебування в дорозі,

2) предмети матеріально-технічного постачання та спорядження, паливо, сировина для промислової переробки, продовольство та інше майно, що вивозяться за межі митної території України для забезпечення виробничої діяльності українських та орендованих (зафрахтованих) українськими підприємствами і організаціями суден, які ведуть морський промисел, а також продукція їх промислу, що ввозиться на митну територію України;

3) валюта України, іноземна валюта, цінні папери та банківські метали;

4) товари, які перевозять громадяни:

- у супроводжуваному багажі та/або ручній поклажі – через пункти пропуску, відкриті для повітряного сполучення – до 1000 євро; через інші пункти пропуску - до 500 євро та сумарна вага яких не перевищує 50 кг;

- у несупроводжуваному багажі (який переміщується окремо від пасажирів) - до 150 євро);

5) товари, що ввозяться на митну територію України в рамках міжнародної технічної допомоги відповідно до міжнародних договорів;

6) товари, що ввозяться в Україну або вивозяться з України для офіційного і особистого користування особами, які відповідно до міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, і законів України користуються правом ввезення в Україну та вивезення з України таких товарів зі звільненням від сплати мита;

та інші згідно МКУ.

5.5 Митний контроль та митні режими

План

1. Митний контроль
2. Види митних режимів

1. Митний контроль здійснюється безпосередньо посадовими особами митних органів шляхом:

- 1) перевірки документів та відомостей, необхідних для такого контролю;
- 2) митного огляду (огляду та переогляду товарів і транспортних засобів, особистого огляду громадян);
- 3) обліку товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України;
- 4) усного опитування громадян та посадових осіб підприємств;
- 5) перевірки системи звітності та обліку товарів, що переміщуються через митний кордон України, а також своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати податків і зборів, які відповідно до законів справляються при переміщенні товарів через митний кордон України;
- 6) огляду територій та приміщень складів тимчасового зберігання, митних ліцензійних складів, спеціальних митних зон, магазинів безмитної торгівлі та інших місць, де знаходяться або можуть знаходитися товари і транспортні засоби, що підлягають митному контролю, чи провадиться діяльність, контроль за якою покладено на митні органи законом;

Якщо є підстави вважати, що у ручній поклажі або багажі громадянина переміщуються через митний кордон України, у тому числі транзитом, товари, які підлягають обліку і відповідним видам контролю органів державної влади, чи товари, при митному оформленні яких справляються податки і збори, а також товари, переміщення яких через митний кордон України заборонено або обмежено, митний орган має право провести огляд, а у разі необхідності і переогляд ручної поклажі та багажу з їх розпакуванням.

Огляд та переогляд ручної поклажі та багажу громадянина здійснюються в присутності цього громадянина чи уповноваженої ним особи.

Особистий огляд як виняткова форма митного контролю проводиться за письмовою постановою керівника митного органу або особи, яка його заміщує, якщо є достатні підстави вважати, що громадянин, який прямує через митний кордон України чи перебуває в зоні митного контролю або в транзитній зоні міжнародного аеропорту, приховує предмети контрабанди чи товари, які є безпосередніми предметами порушення митних правил або заборонені для ввезення в Україну, вивезення з України чи транзиту через територію України.

На митному посту особистий огляд може також проводитися за письмовою постановою керівника поста або особи, яка його заміщує, з обов'язковим повідомленням протягом доби керівника відповідного митного органу про підстави і результати такого огляду.

Перед початком огляду посадова особа митного органу повинна пред'явити громадянину письмову постанову керівника митного органу, керівника митного поста чи особи, яка їх заміщує, ознайомити громадянина з його правами та обов'язками під

час проведення такого огляду і запропонувати добровільно пред'явити приховувані товари.

Під час проведення особистого огляду складається протокол за формою, що встановлюється спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади в галузі митної справи.

Митному огляду не підлягає ручна поклажа та супроводжуваний багаж Президента України, Голови Верховної Ради України, народних депутатів України, Прем'єр-міністра України, Першого віце-прем'єр-міністра України, Голови та суддів Верховного Суду України, Голови та суддів Конституційного Суду України, Міністра закордонних справ України, Генерального прокурора України та членів їхніх сімей, які прямують разом з ними.

Митна декларація подається органу доходів і зборів, який здійснює митне оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення, протягом 10 робочих днів з дати доставки цих товарів, транспортних засобів до зазначеного органу.

Особисті речі, що переміщуються (пересилаються) громадянами через митний кордон України у ручній поклажі, супроводжуваному та несупроводжуваному багажі, підлягають декларуванню шляхом учинення дій, усно або, за бажанням власника чи на вимогу органу доходів і зборів, письмово, не оподатковуються митними платежами та звільняються від подання документів, що видаються державними органами для здійснення митного контролю та митного оформлення товарів (0,5 літра туалетної води та/або 100 грамів парфумів, один фотоапарат, одна кіно-, відеокамера разом з обґрунтованою кількістю фото-, відео-, кіноплівок та додаткового приладдя; стільникові (мобільні) телефони у кількості не більше двох штук та інші речі згідно Митного кодексу).

Умови вивезення (пересилання) громадянами товарів за межі митної території України:

1. Товари, сумарна фактурна вартість яких не перевищує еквівалент 10000 євро (та на які законом не встановлено вивізне мито), не підлягають письмовому декларуванню при вивезенні (пересиланні) їх громадянами за межі митної території України.

2. Товари, сумарна фактурна вартість яких не перевищує еквівалент 10000 євро та на які законом встановлено вивізне мито, підлягають письмовому декларуванню в порядку, встановленому для громадян, із сплатою вивізного мита та з поданням відповідних документів, виданих державними органами.

3. Товари, сумарна фактурна вартість яких перевищує еквівалент 10000 євро (крім зазначених у частині четвертій цієї статті), при вивезенні (пересиланні) їх громадянами за межі митної території України підлягають письмовому декларуванню з поданням митної декларації, передбаченої законодавством України для підприємств, та зі сплатою вивізного мита у випадках, встановлених законами України.

4. Товари, сумарна фактурна вартість яких перевищує еквівалент 10000 євро, при вивезенні (пересиланні) громадянами за межі митної території України підлягають письмовому декларуванню в порядку, встановленому для громадян, та звільняються від подання документів, що видаються державними органами для здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, що переміщуються громадянами через митний кордон України, за умови, що ці товари:

1) вивозяться у зв'язку з виїздом за межі України на постійне місце проживання;

2) входять до складу спадщини, оформленої в Україні на користь громадянина-нерезидента, за умови підтвердження складу спадщини органами, що вчиняють нотаріальні дії;

3) тимчасово вивозяться громадянами-резидентами за межі митної території України під письмове зобов'язання про їх зворотне ввезення;

4) були тимчасово ввезені на митну територію України під зобов'язання про їх зворотне вивезення, що підтверджується відповідними документами;

5) були одержані громадянами-нерезидентами у вигляді призів і нагород за участь у змаганнях, конкурсах, фестивалях тощо, які проводяться на території України, що підтверджується відповідними документами.

5. Товари, придбані громадянами-нерезидентами на території України, загальна фактурна вартість яких не перевищує суми іноземної валюти, ввезеної цими громадянами в Україну, та товари, що вивозяться громадянами-нерезидентами у зв'язку з остаточним виїздом за межі України, на суму доходу, одержаного за час роботи чи навчання в Україні, що підтверджується відповідними документами, підлягають письмовому декларуванню в порядку, встановленому для громадян, зі сплатою у випадках, встановлених законами України, вивізного мита.

Умови ввезення (пересилання) громадянами товарів на митну територію України:

1. Товари (за винятком підакцизних), сумарна фактурна вартість яких не перевищує еквівалент 1000 євро, що ввозяться громадянами на митну територію України у ручній поклажі та/або у супроводжуваному багажі через пункти пропуску через державний кордон України, відкриті для повітряного сполучення, та товари (крім підакцизних), сумарна фактурна вартість яких не перевищує еквівалент 500 євро та сумарна вага яких не перевищує 50 кг, що ввозяться громадянами на митну територію України у ручній поклажі та/або у супроводжуваному багажі через інші, ніж відкриті для повітряного сполучення, пункти пропуску через державний кордон України, не підлягають письмовому декларуванню.

Норма частини першої цієї статті застосовується у разі, якщо особа, яка ввозить товари на митну територію України, в'їжджає в Україну не частіше одного разу протягом однієї доби.

Пересилання товарів: оподаткуванню підлягають товари вартістю більше 100 євро.

При ввезенні (пересиланні) на митну територію України громадянами звільняються від оподаткування митними платежами:

1) особисті речі,

2) товари, призначені для забезпечення звичайних повсякденних потреб громадянина та початкового облаштування, що ввозяться (пересилаються) громадянами у зв'язку з переселенням на постійне місце проживання в Україну протягом шести місяців з дня видачі документа, що підтверджує право громадянина на постійне проживання в Україні, за умови документального підтвердження того, що до дня видачі цього документа громадянин проживав на території країни, з якої він прибув, не менше трьох років:

а) товари, призначені для забезпечення звичайних повсякденних потреб громадянина та початкового облаштування;

б) транспортні засоби особистого користування, (загальною масою до 3,5 тонни, у кількості однієї одиниці на кожного громадянина, який досяг 18-річного віку).

3) товари, що належать громадянам і переміщуються транзитом через митну територію України;

4) товари, що входять до складу спадщини за законом, відкритої за межами України на користь резидента

5) товари, одержані громадянами-резидентами у вигляді нагород і призів на міжнародних змаганнях, конкурсах за межами митної території України.

Ввезення на митну територію України алкогольних напоїв та тютюнових виробів громадянами, які не досягли 18-річного віку, не допускається.

Громадяни, які досягли 18-річного віку, можуть ввозити алкогольні напої та тютюнові вироби на митну територію України в ручній поклажі або супроводжуваному багажі без сплати митних платежів та без письмового декларування у таких кількостях із розрахунку на одну особу:

1) 200 сигарет або 50 сигар чи 250 грамів тютюну, або ці вироби в наборі загальною вагою, що не перевищує 250 грамів;

2) 5 літрів пива, 2 літри вина, 1 літр міцних (із вмістом спирту більш як 22%) алкогольних напоїв.

Алкогольні напої та тютюнові вироби незалежно від їх кількості не звільняються від оподаткування митними платежами, якщо особа, яка ввозить їх на митну територію України, була відсутня в Україні менш ніж 24 години.

2. Види митних режимів

В Україні запроваджуються такі види митних режимів:

1) імпорт;

2) реімпорт – митний режим, відповідно до якого товари, що походять з України та вивезені за межі митної території України згідно з митним режимом експорту, не пізніше ніж у встановлений законодавством строк ввозяться на митну територію України для вільного обігу на цій території;

3) експорт;

4) реекспорт – митний режим, відповідно до якого товари, що походять з інших країн, не пізніше ніж у встановлений законодавством строк з моменту їх ввезення на митну територію України вивозяться з цієї території в режимі експорту;

5) транзит – митний режим, відповідно до якого товари і транспортні засоби переміщуються під митним контролем між двома митними органами або в межах зони діяльності одного митного органу без будь-якого використання таких товарів і транспортних засобів на митній території України; Встановлюються такі строки транзитних перевезень залежно від виду транспорту: для автомобільного транспорту - 10 діб (у разі переміщення в зоні діяльності однієї митниці - 5 діб); для залізничного транспорту - 28 діб; для авіаційного транспорту - 5 діб; для морського та річкового транспорту - 20 діб; для трубопровідного транспорту - 31 доба; для трубопровідного транспорту (з перевантаженням на інші види транспорту) - 90 діб.

6) тимчасове ввезення (вивезення) – митний режим, відповідно до якого товари можуть ввозитися на митну територію України чи вивозитися за межі митної території

України з обов'язковим наступним поверненням цих товарів без будь-яких змін, крім природного зношення чи втрат за нормальних умов транспортування;

7) митний склад – митний режим, відповідно до якого ввезені з-за меж митної території України товари зберігаються під митним контролем без справляння податків і зборів у період зберігання.

8) магазин безмитної торгівлі;

9) переробка на митній території України - митний режим, відповідно до якого ввезені на митну територію України товари, що походять з інших країн, піддаються у встановленому законодавством порядку переробці без застосування до них заходів нетарифного регулювання, за умови вивезення за межі митної території України продуктів переробки відповідно до митного режиму експорту; загальний строк переробки не може перевищувати 365 днів.

10) переробка за межами митної території України – митний режим, відповідно до якого товари, що перебувають у вільному обігу на митній території України, вивозяться без застосування заходів тарифного та нетарифного регулювання з метою їх переробки за межами митної території України та наступного повернення в Україну; загальний строк переробки не може перевищувати 365 днів.

11) знищення або руйнування – митний режим, відповідно до якого товари, ввезені на митну територію України, знищуються під митним контролем чи приводяться у стан, який виключає їх використання, без справляння податків, установлених на імпорт, а також без застосування заходів нетарифного регулювання до товарів, що знищуються або руйнуються;

12) відмова на користь держави – митний режим, відповідно до якого власник відмовляється від товарів, що перебувають під митним контролем, без будь-яких умов на свою користь. У режимі відмови на користь держави на товари не нараховуються і не справляються податки і збори, а також не застосовуються заходи нетарифного регулювання.

Тема 6. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування

6.1 Сутність та призначення загальнообов'язкового державного соціального страхування.

План

1. Завдання соціального страхування в Україні
2. Суб'єкти загальнообов'язкового державного соціального страхування
3. Застраховані особи та види соціальних послуг, які вони отримують

1. Система загальнодержавного соціального страхування в Україні

Відповідно до законодавства України **загальнообов'язкове державне соціальне страхування** – це система прав, обов'язків і гарантій, яка передбачає надання соціального захисту, що включає матеріальне забезпечення громадян у разі хвороби, повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати страхових внесків власником або уповноваженим ним органом, громадянами, а також бюджетних та інших джерел, передбачених законом.

Завдяки соціальному страхуванню суспільство вирішує наступні завдання:

- формує грошові фонди, з яких фінансуються витрати, що пов'язані з утриманням непрацездатних осіб;
- забезпечує необхідну кількість і структуру відтворення трудових ресурсів;
- скорочує розриви в рівні матеріального забезпечення працюючого та непрацюючого населення;
- досягає підвищення життєвого рівня соціальних груп населення, що не беруть участі в трудовому процесі.

Право на забезпечення за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням мають застраховані громадяни України, іноземні громадяни, особи без громадянства та члени їх сімей, які проживають в Україні.

2. Суб'єктами загальнообов'язкового державного соціального страхування є застраховані громадяни, а в окремих випадках – члени їх сімей та інші особи, страхувальники і страховики.

Застрахованою є фізична особа, на користь якої здійснюється загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Страховальниками (той, хто сплачує внески) за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням є роботодавці та застраховані особи.

Страховиками (здійснюють виплати застрахованим) є цільові фонди загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Наразі в Україні діють три цільових позабюджетних фонди, до яких роботодавці та робітники перераховують страхові внески. Діє класичний ланцюг: страхувальник (роботодавець) – страховик (фонд) – застрахована особа (працівник).

Система соціального страхування включає створення державних позабюджетних фондів страхування від найважливіших соціальних ризиків. **В Україні**

залежно від страхового випадку законом передбачені такі види загальнообов'язкового державного соціального страхування: пенсійне страхування; страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням; медичне страхування; страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності; страхування на випадок безробіття.

Організаційно-адміністративне забезпечення такої діяльності (за винятком медичного страхування) на підставі профільних законів *здійснюється відповідними фондами*, а саме:

- Пенсійний фонд України;
- Фондом соціального страхування України (з тимчасової втрати працездатності, декретні, поховання, страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань);
- Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.

Страхові фонди є суб'єктами господарювання, діяльність яких не спрямована на одержання прибутку.

3. Загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню підлягають:

1) особи, які працюють на умовах трудового договору (контракту):

а) на підприємствах, в організаціях, установах незалежно від їх форм власності та господарювання;

б) у фізичних осіб;

2) особи, які забезпечують себе роботою самостійно (члени творчих спілок, творчі працівники, які не є членами творчих спілок), громадяни – суб'єкти підприємницької діяльності.

Громадяни України, які працюють за межами території України та не застраховані в системі соціального страхування країни, в якій вони перебувають, мають право на забезпечення за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням в Україні за умови сплати страхових внесків, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

В Основах законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування міститься поняття про **Страховий стаж** як про період (строк), протягом якого особа підлягає загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню та сплачуються внески (нею, роботодавцем) на страхування.

За загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням надаються такі види соціальних послуг та матеріального забезпечення:

1) пенсійне страхування:

- пенсії за віком, по інвалідності внаслідок загального захворювання (в тому числі каліцтва, не пов'язаного з роботою, інвалідності з дитинства);
- пенсії у зв'язку з втратою годувальника;
- медичні профілактично-реабілітаційні заходи;
- допомога на поховання пенсіонерів;
- пенсія по інвалідності внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання;

- пенсія у зв'язку з втратою годувальника, який помер внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання;

2) медичне страхування:

- діагностика та амбулаторне лікування;

- стаціонарне лікування;

- надання готових лікарських засобів та виробів медичного призначення;

- профілактичні та освітні заходи;

- забезпечення медичної реабілітації осіб, які перенесли особливо важкі операції або мають хронічні захворювання.

Обсяг послуг, що надаються за рахунок коштів обов'язкового медичного страхування, визначається базовою та територіальними програмами обов'язкового медичного страхування, які затверджуються в порядку, встановленому законодавством;

3) страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності:

- допомога по тимчасовій непрацездатності (включаючи догляд за хворою дитиною);

- допомога по вагітності та пологах;

4) страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання:

- профілактичні заходи по запобіганню нещасним випадкам на виробництві та професійним захворюванням;

- відновлення здоров'я та працездатності потерпілого;

- допомога по тимчасовій непрацездатності внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання;

- відшкодування збитків, заподіяних працівникові каліцтвом чи іншим ушкодженням здоров'я, пов'язаним з виконанням ним своїх трудових обов'язків;

- допомога на поховання осіб, які померли внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання;

5) страхування від безробіття:

- допомога по безробіттю;

- відшкодування витрат, пов'язаних із професійною підготовкою або перепідготовкою та профорієнтацією;

- дотація роботодавцю для працевлаштування безробітних, у тому числі молоді на перше робоче місце;

- допомога на поховання безробітного;

- профілактичні заходи, спрямовані на запобігання настанню страхових випадків.

6.2 Платники ЄСВ. Ставки ЄСВ.

План

1. ЄСВ та його платники.
2. Ставки ЄСВ. Визначення сум обов'язкових відрахувань.
3. Застосування фінансових санкцій з адміністрування ЄСВ.

1. Сучасна система загальнообов'язкового соц. страхування діє так, що роботодавці не сплачують окремих внесків до окремих фондів соціального страхування.

Роботодавці сплачують єдиний соціальний внесок (ЄСВ), адмініструванням якого займається органи податкової служби. Державна податкова служба (ДПС) перераховує отримані внески до Пенсійного фонду України та інших фондів загальнообов'язкового соц. страхування в розмірі визначених відсотків.

Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі - єдиний внесок) - консолідований страховий внесок, збір якого здійснюється до системи загальнообов'язкового державного соціального страхування в обов'язковому порядку з метою забезпечення захисту у випадках, передбачених законодавством, прав застрахованих осіб та членів їхніх сімей на отримання страхових виплат за діючимивидами загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Платники ЄСВ. Ставки ЄСВ.

Єдиний соціальний внесок (ЄСВ) сплачується у відповідності до Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» №2464-VI від 08.07.2010 зі змінами.

Платниками єдиного соціального внеску є (ст. 4 ЗУ):

- роботодавець – підприємства, установи, організації, які мають незалежний юридичний статус;
- фізичні особи-підприємці, які використовують найману працю;
- фізичні особи-підприємці за себе.

2. Ставки ЄСВ. Визначення сум обов'язкових відрахувань

Ставка єдиного соціального внеску для роботодавців 22%.

Нарахування ЄСВ для роботодавців здійснюється на **фонд оплати праці**, який включає основну та додаткову заробітну плату, премії та компенсаційні виплати. Сума нарахованого ЄСВ для роботодавця відноситься на витрати підприємства.

ЄСВ нараховується лише на в межах **максимальної бази нарахування**, яка становить 15 мінімальних заробітних плат, яка діє на дату нарахування. З 01.01.2022 ця сума складає 97500 грн. (15 x 6500). Якщо сума заробітної плати перевищує цю суму, то ЄСВ платимо лише з максимальної бази., тобто максимальна сума ЄСВ, яку може сплатити підприємство за окремого працівника $-97500 \cdot 0,22 = 21450$ грн.

Є поняття **мінімального страхового внеску**, який дорівнює 22% від мін.ЗП. $6500 \cdot 0,22 = 1430$ грн. Не можна сплачувати ЄСВ в розмірі меншим ніж ця сума. В тому випадку, якщо база нарахування ЄСВ меншою ніж розмір мінімальної заробітної плати, встановленої законом на місяць, за який отримано дохід, **сума ЄСВ розраховуватиметься із розміру мінімальної заробітної плати**. Виключення – якщо працівник працює сумісником, або прийнятий (звільнений) посеред місяця.

На ЗП і лікарняні працівників з інвалідністю нараховується ЄСВ в розмірі 8,41%.

Підприємства та організації всеукраїнських громадських організацій осіб з інвалідністю, зокрема товариств УТОГ та УТОС, в яких кількість осіб з інвалідністю становить не менш як 50% загальної чисельності працюючих, і за умови, що фонд оплати праці таких інвалідів становить не менш як 25% суми витрат на оплату праці – 5,3%

Підприємства та організації громадських організацій інвалідів, в яких кількість інвалідів становить не менш як 50 % загальної чисельності працюючих, і за умови, що фонд оплати праці таких інвалідів становить не менш як 25 % суми витрат на оплату праці - 5,5 % — на доходи працюючих інвалідів, 22% - на ЗП інших працівників.

3. У разі несвоєчасної або не в повному обсязі сплати єдиного внеску до платника застосовуються фінансові санкції, передбачені цим Законом, а посадові особи, винні в порушенні законодавства про збір та ведення обліку єдиного внеску, несуть дисциплінарну, адміністративну, цивільно-правову або кримінальну відповідальність згідно із законом.

Фінансові санкції:

- За несплату, неповну сплату або несвоєчасну сплату суми єдиного внеску одночасно з видачею сум виплат, на які нараховується єдиний внесок (авансових платежів), накладається штраф у розмірі 10 відсотків таких несплачених або несвоєчасно сплачених сум.

- На суму недоїмки нараховується пеня з розрахунку 0,1 відсотка суми недоплати за кожний день прострочення платежу.

- За донарахування територіальним органом доходів і зборів або платником своєчасно не нарахованого єдиного внеску накладається штраф у розмірі 10 відсотків зазначеної суми за кожний повний або неповний звітний період, за який донараховано таку суму, але не більш як 50 відсотків суми донарахованого єдиного внеску;

- За неналежне ведення бухгалтерської документації, на підставі якої нараховується єдиний внесок, накладається штраф у розмірі від восьми до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

- За неподання, несвоєчасне подання, подання не за встановленою формою звітності, передбаченої цим Законом, органом доходів і зборів здійснюється накладення штрафу в розмірі 1020 грн.

- якщо ЗП не виплачували, то ЄСВ необхідно перерахувати до 20 числа, місяця, наступного за звітним. За несплату (неперерахування) або несвоєчасну сплату (несвоєчасне перерахування) єдиного внеску накладається штраф у розмірі 20 відсотків своєчасно не сплачених сум.

У разі несвоєчасної або не в повному обсязі сплати єдиного внеску до платника застосовуються фінансові санкції, передбачені цим Законом, а посадові особи, винні в порушенні законодавства про збір та ведення обліку єдиного внеску, несуть дисциплінарну, адміністративну, цивільно-правову або кримінальну відповідальність згідно із законом.

Фінансові санкції:

- За несплату, неповну сплату або несвоєчасну сплату суми єдиного внеску одночасно з видачею сум виплат, на які нараховується єдиний внесок (авансових

платежів), накладається штраф у розмірі 10 відсотків таких несплачених або несвоєчасно сплачених сум.

- На суму недоїмки нараховується пеня з розрахунку 0,1 відсотка суми недоплати за кожний день прострочення платежу.

- За донарахування територіальним органом доходів і зборів або платником своєчасно не нарахованого єдиного внеску накладається штраф у розмірі 10 відсотків зазначеної суми за кожний повний або неповний звітний період, за який донараховано таку суму, але не більш як 50 відсотків суми донарахованого єдиного внеску;

- За неналежне ведення бухгалтерської документації, на підставі якої нараховується єдиний внесок, накладається штраф у розмірі від восьми до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

- За неподання, несвоєчасне подання, подання не за встановленою формою звітності, передбаченої цим Законом, органом доходів і зборів здійснюється накладення штрафу в розмірі 1020 грн.

- якщо ЗП не виплачували, то ЄСВ необхідно перерахувати до 20 числа, місяця, наступного за звітним. За несплату (неперерахування) або несвоєчасну сплату (несвоєчасне перерахування) єдиного внеску накладається штраф у розмірі 20 відсотків своєчасно не сплачених сум.

6.3 Порядок сплати ЄСВ та строки подання звітності

План

1. Загальні відомості щодо адміністрування ЄСВ
2. Строки подання звітності залежно від категорії платника
3. Порядок подання звіту до фіскальних органів

1. Адміністрування єдиного соціального внеску регламентується спеціальним Законом України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010р. №2464-VI зі змінами, яким визначено, що платники ЄСВ зобов'язані своєчасно та в повному обсязі нараховувати, обчислювати і сплачувати ЄСВ.

Заповнення та подання звітності з ЄСВ регламентується Наказом МФУ №814 «Про деякі особливості звітування з єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування відповідно до наказу Міністерства фінансів України від 14 квітня 2015 року № 435», затвердженим 28.12.2020р.

Відповідно до чинного законодавства ЄСВ підлягає сплаті **незалежно від фінансового стану платника.**

За наявності у платника одночасно зобов'язань зі сплати ЄСВ, зобов'язань по сплаті податків та інших обов'язкових платежів, передбачених законом, або зобов'язань перед іншими кредиторами – **сплата єдиного внеску** виконуються в першу чергу і має пріоритет перед усіма іншими, крім зобов'язань з виплати заробітної плати. Якщо підприємство не сплачує ЄСВ за відповідний місяць, він не включається до загального стажу працівника при виході на пенсію.

2. Строки подання звітності залежно від категорії платника

Таблиця 1

Терміни сплати ЄСВ та подання звітності

Категорія платника	Строки сплати	Звітний період	Форма Звіту	Ставка ЄСВ	Строк подання звітності
Роботодавці, (підприємства та ФОПи) які використовують працю найманих працівників на умовах трудового договору (контракту), договору ЦПХ, та інших умовах	У день виплати ЗП, а у разі її невиконання - не пізніше 20 числа наступного місяця	Календарний місяць	Об'єднаний звіт «Податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску»	22% (8,41%; 5,3%; 5,5% - для осіб з інвалідністю) від фонду оплати праці	Щоквартально, протягом 40 календарних днів, що настають за останнім днем звітного кварталу
ФОП, які обрали загальну систему оподаткування	Щоквартально, до 20 числа місяця, що настає за кварталом, за який сплачується ЄСВ: 19 квітня, 19 липня, 19 жовтня, 19 січня	Календарний рік	Додаток ЄСВ 1 у складі Податкової декларації про майновий стан і доходи	22% від суми доходу, зменшеного на суму витрат, але не менше мінімального страхового внеску	Один раз на рік до 10 лютого року, що настає за звітним періодом

ФОП, які обрали спрощену систему оподаткування	Щоквартально, до 20 числа місяця, що настає за кварталом, за який сплачується ЄСВ: 19 квітня, 19 липня, 19 жовтня, 19 січня	Календарний рік	У складі декларації платника єдиного податку у додатку 1	22% від самостійно визначеної суми нарахованого доходу, але не менше мінімального страхового внеску	Один раз на рік: 1 та 2 група до 1 березня, а 3 група до 10 лютого
Особи, які проводять незалежну професійну діяльність	Щоквартально, до 20 числа місяця, що настає за кварталом, за який сплачується ЄСВ: 19 квітня, 19 липня, 19 жовтня, 19 січня	Календарний рік	У складі декларації платника єдиного податку у додатку 1	22% від самостійно визначеної суми нарахованого доходу, але не менше мінімального страхового внеску	Один раз на рік до 01 травня року, що настає за звітним періодом
Члени фермерського господарства	Щоквартально, до 20 числа місяця, що настає за кварталом, за який сплачується ЄСВ: 19 квітня, 19 липня, 19 жовтня, 19 січня	Календарний рік	Додаток ЄСВ 1 у складі Податкової декларації про майновий стан і доходи	22% від самостійно визначеної суми нарахованого доходу, але не менше мінімального страхового внеску	Річний звіт, що подається до 01 травня року за результатами фінансового року

Не подавати додаток 1 по ЄСВ може ФОП на єдиному податку, який з 2021 року:

- працював за трудовим договором за **основним місцем роботи** за умови, що його **роботодавець кожен місяць сплачував за нього ЄСВ не менше за**

мінімальний; спеціально повідомляти податківців про те, що ФОП працює за трудовим договором не потрібно

- був пенсіонером (будь-яким, у т. ч. із втрати годувальника, за вислугою років, чорнобилець і тому подібне), або досяг пенсійного віку і отримував пенсію, або соцдопомогу; був інвалідом (будь-якої групи)

- мобілізований (за умови, що в нього немає найманих працівників).

Під час військового стану з 1 березня 2022 року і до відміни військового стану або особливого розпорядження дозволяється не сплачувати ЄСВ «за себе» фізособам-підприємцям, які перебувають на єдиному податку, на загальній системі оподаткування, які провадять незалежну професійну діяльність та членам фермерського господарства. Але ці періоди їх праці не входять до загального стажу, який дає право на призначення пенсії.

Також «єдинникам» **2 та 3 груп дозволяється не сплачувати ЄСВ за мобілізованих працівників**. Такі суми будуть сплачені за працівників (щоб ті не втрачали страховий стаж) з коштів держбюджету

3. Відповідно до п. 1 р. II Порядку № 435, **звіт до фіскальних органів подається страхувальником** або відповідальною особою страхувальника за основним місцем взяття на облік як платника ЄСВ, в один із таких способів:

- засобами електронного зв'язку в електронній формі з дотриманням умови щодо реєстрації ЕЦП відповідальних осіб у порядку, визначеному законодавством;

- на паперових носіях, завірених підписом керівника страхувальника та скріплених печаткою (за наявності), разом з електронною формою на електронних носіях інформації;

- на паперових носіях, якщо у страхувальника кількість застрахованих осіб не перевищує п'яти;

- надсилання поштою з повідомленням про вручення та з описом вкладення за умови, що у страхувальника кількість застрахованих осіб не перевищує п'яти.

Тема 7. Рентна плата та екологічний податок

7.1 Рентна плата за користування надрами

План

1. Рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин
2. Рентна плата за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин

1. Платежі за ресурси, які стягуються в Україні, включають кілька видів. Стягнення цих платежів обумовлюється тим, що природні ресурси є власністю держави, і за їх використання вона стягує плату, основне призначення якої — покрити видатки на відтворення, ефективне використання цих ресурсів тощо. Як і податки, стягнення плати за ресурси має об'єктивний характер. Але, на відміну від податкових методів формування доходів, плата за ресурси передбачає еквівалентність. Суттєвого бюджетного значення ці платежі не відіграють.

Рентна плата складається з:

- рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин;
- за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин;
- за користування радіочастотним ресурсом України;
- за спеціальне використання води;
- за спеціальне використання лісових ресурсів;
- за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами аміаку територією України.

Платниками рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин є суб'єкти господарювання (юрособи та ФОПи), які набули права користування об'єктом (ділянкою) надр на підставі отриманих спеціальних дозволів на користування надрами в межах конкретних ділянок надр з метою провадження господарської діяльності з видобування корисних копалин (ст. 252.1 ПКУ).

З метою оподаткування платники рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин здійснюють окремий (від інших видів операційної діяльності) бухгалтерський облік витрат і доходів за кожним видом мінеральної сировини за кожним об'єктом надр, на який надано спеціальний дозвіл.

Об'єктом оподаткування рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин **є обсяг видобутої у податковому (звітному) періоді корисної копалини**. Об'єкти з яких не справляється плата за користування надрами визначені в статті 252.4. ПКУ.

До об'єкта оподаткування не належать:

- а) корисні копалини місцевого значення і торф, видобуті землевласниками та землекористувачами для власного споживання, якщо їх використання не передбачає отримання економічної вигоди, загальною глибиною розробки до двох метрів, і прісні підземні води до 20 метрів;

б) видобуті (зібрані) мінералогічні, палеонтологічні та інші геологічні колекційні зразки, якщо їх використання не передбачає отримання економічної вигоди;

в) корисні копалини, видобуті з надр при створенні, використанні, реконструкції геологічних об'єктів природно-заповідного фонду, якщо використання цих корисних копалин не передбачає отримання економічної вигоди;

г) обсяги мінеральних вод, що видобуті державними дитячими спеціалізованими санаторно-курортними закладами, в частині обсягів, що використовуються для лікування на їх території;

та інші згідно ПКУ.

Ставки рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин визначені статтею 252.18 ПКУ.

Податковий період для оплати ренти та подання звітності – календарний квартал. Платники рентної плати самостійно обчислюють суму податкових зобов'язань з рентної плати.

Для видів корисних копалин, ставки рентної плати для яких встановлено у відсотках, податкові зобов'язання за податковий період обчислюються за такою формулою:

$$Пзн = Vф * Вкк * Свнз * Кпп$$

де:

Vф – обсяг відповідного виду видобутої корисної копалини (в одиницях маси або об'єму);

Вкк – вартість одиниці відповідного виду видобутої корисної копалини;

Свнз – величина ставки плати за користування надрами;

Кпп – коригуючий коефіцієнт (ст. 252.18).

До ставок рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин застосовуються коригуючі коефіцієнти, які визначаються залежно від виду корисної копалини (мінеральної сировини) та умов її видобування.

Ставки рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин устанавлюються у відсотках від вартості товарної продукції гірничого підприємства - видобутої корисної копалини (мінеральної сировини) у таких розмірах:

<i>Назва груп корисних копалин, що надана у користування надрами гірничому підприємству</i>	<i>Ставка, відсоток від вартості товарної продукції гірничого підприємства</i>
<i>рудні (металовмісні (металічні), у тому числі руди) корисні копалини:</i>	
<i>чорних металів (крім залізної руди), кольорових та легувальних металів</i>	<i>5,00</i>
<i>залізна руда</i>	<i>8,00</i>
<i>урановмісні (в технологічному розчині)</i>	<i>5,00</i>
<i>інші, ніж урановмісні, чорних, кольорових та легувальних металів</i>	<i>5,00</i>
<i>енергетичні корисні копалини:</i>	

<i>вугілля:</i>	
<i>коксівне</i>	<i>1,50</i>
<i>енергетичне</i>	<i>0,75</i>
<i>антрацит</i>	<i>1,00</i>
<i>буре</i>	<i>1,00</i>
<i>торф</i>	<i>1,00</i>
<i>вуглеводні:</i>	
<i>нафта:</i>	
<i>з покладів, які повністю або частково залягають на глибині до 5000 метрів</i>	<i>31,00</i>
<i>з покладів, які повністю залягають на глибині понад 5000 метрів</i>	<i>16,00</i>
<i>Конденсат:</i>	
<i>з покладів, які повністю або частково залягають на глибині до 5000 метрів</i>	<i>31,00</i>
<i>з покладів, які повністю залягають на глибині понад 5000 метрів</i>	<i>16,00</i>
<i>газ природний (будь-якого походження):</i>	
<i>природний газ, що відповідає умові, визначеній у пункті 252.24 цієї статті, видобутий з покладів до 5000 метрів</i>	<i>29,00</i>
<i>природний газ, що відповідає умові, визначеній у пункті 252.24 цієї статті, видобутий з покладів понад 5000 метрів</i>	<i>14,00</i>
<i>з покладів на ділянках надр (родовищах) в межах континентального шельфу та/або виключної (морської) економічної зони України</i>	<i>11,00</i>
<i>природний газ, видобутий під час виконання договорів про спільну діяльність</i>	<i>70,00</i>
<i>з покладів, які повністю або частково залягають на глибині до 5000 метрів</i>	<i>29,00</i>
<i>з покладів, які повністю залягають на глибині понад 5000 метрів</i>	<i>14,00</i>

Коригуючі коефіцієнти, які визначаються залежно від виду корисної копалини (мінеральної сировини) та умов її видобування:

<i>Критерії застосування коефіцієнта</i>	<i>Величина коефіцієнта</i>
<i>Видобування позабалансових запасів корисних копалин, крім вуглеводневої сировини*</i>	<i>0,50</i>
<i>Видобування позабалансових запасів природного газу, що відповідає умові, визначеній у пункті 252.24 цієї статті*</i>	<i>0,79</i>
<i>Видобування позабалансових запасів природного газу, з покладів на ділянках надр (родовищах) в межах континентального шельфу та/або виключної (морської) економічної зони України, що відповідає умові, визначеній у пункті 252.24 цієї статті*</i>	<i>0,61</i>
<i>Видобування позабалансових запасів природного газу, що не відповідає умові, визначеній у пункті 252.24 цієї статті*</i>	<i>0,96</i>
<i>Видобування позабалансових запасів нафти і конденсату*</i>	<i>0,95</i>

<i>Видобування запасів (ресурсів) корисних копалин з техногенних родовищ</i>	<i>0,50</i>
<i>Видобування піщано-гравійної сировини в межах акваторії морів, водосховищ, у річках та їх заплавах (крім видобування, пов'язаного з плановими роботами з очищення фарватерів річок)</i>	<i>2,0</i>
<i>Видобування вуглекислих мінеральних підземних вод (гідрокарбонатних) із свердловин, що не обладнані стаціонарними газовідділювачами</i>	<i>0,85</i>
<i>Видобування запасів з родовищ, які в установленому законодавством порядку визнані як дотаційні запаси</i>	<i>0,01</i>
<i>Видобування запасів корисних копалин ділянки надр, затверджених державною експертизою на підставі звітів з геологічного вивчення, яке виконане платником рентної плати за рахунок власних коштів, крім вуглеводневої сировини</i>	<i>0,70</i>
<i>Видобування запасів природного газу, що відповідає умові, визначеній у пункті 252.24 цієї статті, ділянки надр, затверджених державною експертизою на підставі звітів з геологічного вивчення, яке виконане платником рентної плати за рахунок власних коштів</i>	<i>0,88</i>
<i>Видобування запасів природного газу з покладів на ділянках надр (родовищах) в межах континентального шельфу та/або виключної (морської) економічної зони України, що відповідає умові, визначеній у пункті 252.24 цієї статті, ділянки надр, затверджених державною експертизою на підставі звітів з геологічного вивчення, яке виконане платником рентної плати за рахунок власних коштів</i>	<i>0,77</i>
<i>Видобування запасів природного газу, що не відповідає умові, визначеній у пункті 252.24 цієї статті, ділянки надр, затверджених державною експертизою на підставі звітів з геологічного вивчення, яке виконане платником рентної плати за рахунок власних коштів</i>	<i>0,97</i>
<i>Видобування запасів нафти і конденсату ділянки надр, затверджених державною експертизою на підставі звітів з геологічного вивчення, яке виконане платником рентної плати за рахунок власних коштів</i>	<i>0,96</i>
<i>Видобування підземним шахтним способом з глибини понад 300 метрів залізної руди для збагачення із вмістом магнетитового заліза менше 35 відсотків</i>	<i>0,25</i>

2. Платниками рентної плати за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, є юридичні та фізичні особи - суб'єкти господарської діяльності, які використовують у межах території України ділянки надр для:

- а) зберігання природного газу, нафти, газоподібних та інших рідких нафтопродуктів;
- б) витримування виноматеріалів, виробництва і зберігання винопродукції;
- в) вирощування грибів, овочів, квітів та інших рослин;
- г) зберігання харчових продуктів, промислових та інших товарів, речовин і матеріалів;
- г) провадження інших видів господарської діяльності.

Не є платниками рентної плати за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, військові частини, заклади, установи і організації Збройних Сил України та інші військові формування, утворені відповідно до закону, що фінансуються за рахунок коштів державного бюджету.

Об'єктом оподаткування рентною платою за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, є обсяг підземного простору (ділянки) надр:

а) для зберігання природного газу та газоподібних продуктів - активний об'єм зберігання газу в пористих чи тріщинуватих геологічних утвореннях (пластах-колекторах);

б) для зберігання нафти та інших рідких нафтопродуктів - об'єм спеціально створених та існуючих гірничих виробок (відпрацьованих і пристосованих), а також природних порожнин (печер);

в) для витримування виноматеріалів, вирощування грибів, овочів, квітів та інших рослин, зберігання харчових продуктів, тощо – площа підземного простору, що надана у користування в спеціально створених та існуючих гірничих виробках (відпрацьованих і пристосованих), а також природних порожнинах (печерах).

Рентна плата за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, не справляється:

- за використання транспортних тунелів та інших підземних комунікацій, колекторно-дренажних систем та об'єктів міського комунального господарства;

- за використання підземних споруд на глибині не більш як 20 метрів, збудованих відкритим способом без засипання або з подальшим ґрунтовим засипанням.

- Ставки рентної плати за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, встановлюються залежно від корисних властивостей надр і ступеня екологічної безпеки під час їх використання у таких розмірах:

Характер користування надрами	Вид користування надрами	Одиниця виміру	Ставка рентної плати за одиницю обсягу користування надрами, гривень на рік
Використання підземного простору надр - пористих чи тріщинуватих геологічних утворень (пластів-колекторів)	зберігання природного газу та газоподібних продуктів	тис. куб. метрів активного об'єму	0,49
Використання підземного простору - спеціально створених та існуючих гірничих виробок (відпрацьованих і пристосованих), а також	зберігання нафти та інших рідких нафтопродуктів	куб. метрів	0,49
	витримування виноматеріалів, виробництво і зберігання винопродукції	кв. метрів	1,39

природних порожнин (печер)	вирощування грибів, овочів, квітів та інших рослин	-"-	0,79
	зберігання харчових продуктів, промислових та інших товарів, речовин і матеріалів	-"-	0,6
	провадження іншої господарської діяльності	-"-	1,95

7.2 Рента за користування радіочастотним ресурсом України

План

1. Користувачі радіочастотним ресурсом України
2. Об'єкт оподаткування рентною платою за користування радіочастотним ресурсом України
3. Порядок нарахування податкових зобов'язань з рентної плати за користування радіочастотним ресурсом України

1. Платниками рентної плати за користування радіочастотним ресурсом України є загальні користувачі радіочастотного ресурсу України, визначені законодавством про радіочастотний ресурс, яким надано право користуватися радіочастотним ресурсом України в межах виділеної частини смуг радіочастот загального користування на підставі:

- ліцензії на користування радіочастотним ресурсом України;
- ліцензії на мовлення та дозволу на експлуатацію радіоелектронного засобу та випромінювального пристрою;
- дозволу на експлуатацію радіоелектронного засобу та випромінювального пристрою, отриманого на підставі договору з власником ліцензії на мовлення;
- дозволу на експлуатацію радіоелектронного засобу та випромінювального пристрою.

Не є платниками рентної плати спеціальні користувачі, перелік яких визначено законодавством про радіочастотний ресурс, та радіоаматори.

2. Об'єктом оподаткування рентною платою за користування радіочастотним ресурсом України є ширина смуги радіочастот, що визначається як частина смуги радіочастот загального користування у відповідному регіоні та зазначена в ліцензії на користування радіочастотним ресурсом України або в дозволі на експлуатацію радіоелектронного засобу та випромінювального пристрою для технологічних користувачів та користувачів, які користуються радіочастотним ресурсом для розповсюдження телерадіопрограм.

Ставки рентної плати за користування радіочастотним ресурсом України встановлюються в таких розмірах:

<i>Вид радіозв'язку</i>		<i>Діапазон радіочастот</i>	<i>Ставка рентної плати за 1 МГц смуги радіочастот на місяць, гривень</i>
1.	<i>Радіорелейний зв'язок фіксованої радіослужби</i>	<i>0,03-300 ГГц</i>	<i>1,06</i>
2.	<i>Радіозв'язок:</i>		
	<i>фіксованої, рухомої сухопутної радіослужб</i>	<i>0,03-470 МГц</i>	<i>1037,5</i>
	<i>морської радіослужби</i>	<i>0,03-470 МГц</i>	<i>518,75</i>
3.	<i>Радіозв'язок у системі охоронної та охоронно-пожежної сигналізації</i>	<i>30-470 МГц</i>	<i>1037,5</i>
4.	<i>Радіозв'язок з використанням радіоподовжувачів</i>	<i>30-470 МГц</i>	<i>520,37</i>
5.	<i>Радіозв'язок у системі передавання даних з використанням шумоподібних сигналів</i>	<i>1427-2400 МГц 2400-2483,5 МГц 5150-5850 МГц</i>	<i>26,211</i>
6.	<i>Радіозв'язок у системі з фіксованим абонентським радіодоступом стандарту DECT</i>	<i>30-3000 МГц</i>	<i>52,36</i>
7.	<i>Транкінговий радіозв'язок</i>	<i>30-470 МГц</i>	<i>3217,19</i>
8.	<i>Пошуковий радіозв'язок</i>	<i>30-960 МГц</i>	<i>41499,7</i>
9.	<i>Радіолокаційна та радіонавігаційна радіослужби</i>	<i>30-3000 МГц 3-30 ГГц</i>	<i>104,71</i>
10.	<i>Радіозв'язок супутникової рухомої та фіксованої радіослужб</i>	<i>30-3000 МГц 3-30 ГГц</i>	<i>68,73</i>
11.	<i>Стільниковий радіозв'язок</i>	<i>300-791 МГц 821-832 МГц 862-880 МГц 915-925 МГц 960-1710 МГц 1785-1805 МГц 1880-1920 МГц 1980-2110 МГц 2170-2200 МГц</i>	<i>23085,25-1</i>
		<i>791-821 МГц 832-862 МГц 880-915 МГц 925-960 МГц</i>	<i>23085,25-2, 3, 4</i>
		<i>1710-1785 МГц 1805-1880 МГц 1920-1980 МГц 2110-2170 МГц</i>	<i>23085,25-2, 5, 6</i>
		<i>2300-2400 МГц 2500-2690 МГц</i>	<i>3000,00-2, 7, 8</i>

12.	Радіозв'язок у багатоканальних розподільчих системах для передавання та ретрансляції телевізійного зображення, передавання звуку, цифрової інформації	2-7 ГГц	45,83-1
		10-42,5 ГГц	16,37-1
13.	Передавання звуку залежно від потужності: до 1 кВт включно від 1,1 до 10 кВт включно від 10,1 до 100 кВт включно від 101 до 500 кВт включно від 501 кВт і вище	30 кГц-30 МГц	
			1243,67
			1868,81
			2644,49
			3112,48
			5171,08
14.	Передавання та ретрансляція телевізійного зображення залежно від потужності: від 1 до 10 Вт включно від 10,1 до 100 Вт включно від 101 Вт до 1 кВт включно від 1,1 до 5 кВт включно від 5,1 до 20 кВт включно від 20,1 кВт і вище	30-300 МГц	
			52,36
			157,11
			258,55
			415,67
			778,95
15.	Передавання звуку залежно від потужності: до 100 Вт включно від 101 Вт до 1 кВт включно від 1,1 до 10 кВт включно від 10,1 кВт і вище	66-74 МГц 87,5-108 МГц	
			389,47
			778,95
			1243,67
			1557,85
16.	Передавання та ретрансляція телевізійного зображення залежно від потужності: до 10 Вт включно від 10,1 до 100 Вт включно від 101 Вт до 1 кВт включно від 1,1 до 5 кВт включно від 5,1 до 20 кВт включно від 20,1 кВт і вище	300-880 МГц	
			36,01
			72
			157,11
			310,96
			621,84
17.	Види радіозв'язку (служби, системи, радіотехнології, радіоелектронні засоби, випромінювальні пристрої), що не зазначені у пунктах 1-16 пункту 254.4 цієї статті	9 кГц-400 ГГц	1557,85

Для стільникового радіозв'язку застосовуються понижувальні чи підвищувальні коефіцієнти залежно від ширини смуги радіочастот.

3. Порядок нарахування податкових зобов'язань з рентної плати за користування радіочастотним ресурсом України

Перелік користувачів радіочастотного ресурсу - платників рентної плати та/або зміни до нього **подаються центральному органу виконавчої влади**, що реалізує державну податкову та митну політику, національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації, із зазначенням виду зв'язку, смуги радіочастотного ресурсу, регіонів користування радіочастотним ресурсом двічі на рік до 1 березня та до 1 вересня поточного року станом на 1 січня та 1 липня відповідно за формою, встановленою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, за погодженням з національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації.

Платники рентної плати обчислюють суму рентної плати виходячи з виду радіозв'язку, розміру встановлених ставок та ширини смуги радіочастот по кожному регіону окремо.

Платники рентної плати, яким надано право користуватися радіочастотним ресурсом України на підставі ліцензій на користування радіочастотним ресурсом України, сплачують рентну плату починаючи з дати видачі ліцензії.

Інші платники рентної плати сплачують рентну плату починаючи з дати видачі дозволу на експлуатацію радіоелектронних засобів та випромінювальних пристроїв. Платники рентної плати подають до контролюючих органів копії ліцензій на користування радіочастотним ресурсом України, ліцензій на мовлення та дозволів на експлуатацію радіоелектронних засобів та випромінювальних пристроїв у місячний строк після їх видачі.

Платники рентної плати подають до контролюючих органів копії ліцензій на користування радіочастотним ресурсом України, ліцензій на мовлення та дозволів на експлуатацію радіоелектронних засобів та випромінювальних пристроїв у місячний строк після їх видачі.

Базовий податковий (звітний) період для рентної плати дорівнює календарному місяцю. Платники рентної плати самостійно обчислюють суму податкових зобов'язань з рентної плати та подають декларацію до 30 числа місяця, наступного за звітним. Сума податкових зобов'язань з рентної плати, визначена у податковій декларації за податковий (звітний) період, сплачується платником до бюджету протягом 10 календарних днів після закінчення граничного строку подання такої податкової декларації

7.3 Рентна плата за використання води

Розрізняють загальне і спеціальне водовикористання.

Загальне – для задоволення житлово-побутових потреб населення, є безкоштовним. До загального також належить задоволення виключно власних питних

і санітарно-гігієнічних потреб юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та платників єдиного податку.

Спеціальне – юр.- і ФОПами для господарсько-побутових, лікувальних, оздоровчих, сільськогосподарських, промислових, транспортних та ін. потреб. Є платним.

Платниками рентної плати за спеціальне використання води є:

- первинні водокористувачі - суб'єкти господарювання незалежно від форми власності: юридичні особи, фізичні особи - підприємці, які використовують та/або передають вторинним водокористувачам воду, отриману шляхом забору води з водних об'єктів;

- суб'єкти господарювання незалежно від форми власності: юридичні особи, фізичні особи - підприємці, які використовують воду для потреб гідроенергетики, водного транспорту і рибництва.(ст. 255.1 ПКУ).

Об'єктом оподаткування(ст. 255.3 ПКУ)рентною платою є фактичний обсяг води, який використовують водокористувачі, з урахуванням обсягу втрат води в їх системах водопостачання.

Об'єктом оподаткування збором за спеціальне використання води без її вилучення з водних об'єктів є: для потреб гідроенергетики – фактичний обсяг води, що пропускається через турбіни гідроелектростанцій для вироблення електроенергії; для потреб водного транспорту – час використання поверхневих вод вантажним самохідним і несамохідним флотом.Об'єктом оподаткування рентною платою за спеціальне використання води для потреб рибництва є фактичний обсяг води, необхідної для поповнення водних об'єктів під час розведення риби та інших водних живих ресурсів (у тому числі для поповнення, яке пов'язане із втратами води на фільтрацію та випаровування).

Рентна платане справляється (ст. 255.4 ПКУ):

- за воду, що використовується для задоволення питних і санітарно-гігієнічних потреб населення;

- за воду, що використовується для протипожежних потреб;

- за воду, що використовується для потреб зовнішнього благоустрою територій міст та інших населених пунктів тощо;

- за воду, що використовується садівницькими та городницькими товариствами (кооперативами);

- та в ін..випадках зг. ПКУ.

Ставки рентної плати за спеціальне використання води встановлюються в гривнях за 100 кубічних метрів; для потреб водного транспорту в гривнях за 1 тоннаж-добу або місце-добу.

- за спеціальне використання поверхневих вод:

<i>Басейни річок, включаючи притоки всіх порядків</i>	<i>Ставка рентної плати, гривень за 100 куб. метрів</i>
<i>Дніпра на північ від м. Києва (Прип'яті та Десни), включаючи м. Київ</i>	<i>58,17</i>
<i>Дніпра на південь від м. Києва (без Інгульця)</i>	<i>55,33</i>
<i>Інгульця</i>	<i>84,39</i>

Сіверського Дінця	113,45
Південного Бугу (без Інгулу)	63,97
Інгулу	78,49
Дністра	34,85

255.5.3. для потреб гідроенергетики - 11,31 гривні за 10 тис. куб. метрів води, пропущеної через турбіни гідроелектростанцій;

255.5.4. для потреб водного транспорту з усіх річок, крім Дунаю:

для вантажного самохідного і несамохідного флоту, що експлуатується, - 0,1938 гривні за 1 тоннаж-добу експлуатації;

для пасажирського флоту, що експлуатується, - 0,0215 гривні за 1 місце-добу експлуатації;

255.5.5. для потреб рибництва:

59,36 гривні за 10 тис. куб. метрів поверхневої води;

71,36 гривні за 10 тис. куб. метрів підземної води;

Водокористувачі самостійно обчислюють рентну плату за спеціальне використання води та рентну плату за спеціальне використання води для потреб гідроенергетики і рибництва щокварталу наростаючим підсумком з початку року, а за спеціальне використання води для потреб водного транспорту - починаючи з першого півріччя поточного року, у якому було здійснено таке використання.

Рентна плата обчислюється виходячи з фактичних обсягів використаної води (підземної, поверхневої, отриманої від інших водокористувачів) водних об'єктів з урахуванням обсягу втрат води в їх системах водопостачання, встановлених у дозволі на спеціальне водокористування, лімітів використання води, ставок збору та коефіцієнтів.

Обсяг фактично використаної води обчислюється водокористувачами самостійно на підставі даних первинного обліку згідно з показаннями вимірювальних приладів.

За відсутності у водокористувача дозволу на спеціальне водокористування із встановленими в ньому лімітами використання води рентна плата справляється за весь обсяг використаної води, що підлягає оплаті як за понадлімітне використання.

7.4 Рента плата за спеціальне використання лісових ресурсів

План

1. Користувачі рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів
2. Об'єкт оподаткування рентною платою
3. Ставки рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів

1. Платниками рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів є лісокористувачі - юридичні особи, їх філії, відділення, інші відокремлені підрозділи, що не мають статусу юридичної особи, постійні представництва нерезидентів, фізичні особи (крім фізичних осіб, які мають право безоплатно без видачі спеціального

дозволу використовувати лісові ресурси відповідно до лісового законодавства), а також фізичні особи - підприємці, які здійснюють спеціальне використання лісових ресурсів на підставі спеціального дозволу (лісорубного квитка або лісового квитка) або відповідно до умов договору довгострокового тимчасового користування лісами.

2. Об'єктом оподаткування рентною платою за спеціальне використання лісових ресурсів є:

1) деревина, заготовлена в порядку рубок головного користування;

2) деревина, заготовлена під час проведення заходів:

- щодо поліпшення якісного складу лісів, їх оздоровлення, посилення захисних властивостей (у деревостанах віком понад 40 років - рубки догляду за лісом, вибіркові санітарні рубки, вибіркові лісовідновні рубки, рубки, пов'язані з реконструкцією, ландшафтні рубки і рубки переформування; незалежно від віку деревостанів - суцільні санітарні та суцільні лісовідновні рубки);

- розчищення лісових ділянок, вкритих лісовою рослинністю, у зв'язку з будівництвом гідровузлів, трубопроводів, шляхів тощо;

3) другорядні лісові матеріали (заготівля живиці, пнів, лубу та кори, деревної зелені, деревних соків та інших другорядних лісових матеріалів, передбачених нормативно-правовими актами з ведення лісового господарства);

4) побічні лісові користування (заготівля сіна, випасання худоби, заготівля дикорослих плодів, горіхів, грибів, ягід, лікарських рослин, збирання лісової підстилки, заготівля очерету та інших побічних лісових користувань, передбачених нормативно-правовими актами з ведення лісового господарства);

5) використання корисних властивостей лісів для культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних, туристичних і освітньо-виховних цілей та проведення науково-дослідних робіт.

3. Ставки рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів

Витяг з ПКУ щодо ставок рентної плати залежно від поясу лісів, лісової породи, розряду лісів та призначення деревини.

Встановлюються у таких розмірах: за заготівлю деревини основних лісових порід (сосна, ялина, дуб, ясен, бук, береза та інші):

Найменування лісової породи	Розряд	Ставка за 1 щільний куб. метр деревини, гривень			
		ділової (без кори)			дров'яної (з корою)
		великої	середньої	дрібної	
<i>Перший пояс лісів</i>					
<i>Сосна</i>					
		463,80	296,63	114,06	11,76
		329,61	211,88	82,38	8,99
		266,03	171,35	66,08	7,20
		200,06	127,16	48,90	5,42
		131,82	84,69	32,61	3,65
<i>Другий пояс лісів</i>					
<i>Сосна</i>					
		395,46	252,54	96,89	9,98
		280,11	180,14	69,71	7,20

		223,61	144,75	56,12	6,35
		169,46	107,76	41,64	4,55
		113,04	72,41	28,10	2,72

за заготівлю деревини неосновних лісових порід (самшит, груша, акація, абрикос та інші):

Найменування лісової породи	Розряд	Ставка за 1 щільний куб. метр деревини, гривень			дров'яної (з корою)
		ділової (без кори)			
		великої	середньої	дрібної	
<i>Перший пояс лісів</i>					
<i>Самшит</i>					
	1	2140,44	1829,34	914,46	19,92
	2	1529,21	1306,50	653,69	14,51
	3	1223,63	1045,74	522,41	11,76
	4	918,09	783,60	392,04	8,18
	5	611,18	522,90	261,65	6,35

Ставки рентної плати за заготівлю деревини застосовуються з урахуванням розподілу лісів за поясами і розрядами:

- до першого поясу належать усі ліси, за винятком лісів Закарпатської, Івано-Франківської та Чернівецької областей і лісів гірської зони Львівської області;

- до другого поясу належать ліси Закарпатської, Івано-Франківської та Чернівецької областей і ліси гірської зони Львівської області.

Розряди встановлюються для кожного кварталу (урочища) **виходячи з відстані між центром кварталу і найближчим нижнім складом лісозаготівельника**, до якого деревина вивозиться безпосередньо з лісосіки, або пунктом відвантаження деревини залізницею:

Розряди	1	2	3	4	5
Відстань, кілометрів	до 10	10,1-25	25,1-40	40,1-60	60,1 і більше

Відстань (пряма) від центру кварталу (урочища) до нижнього складу або пункту відвантаження деревини залізницею визначається за картографічними матеріалами і коригується залежно від геоморфологічних умов місцевості за коефіцієнтами:

у лісах з рівнинним рельєфом - 1,1; у лісах з горбистим рельєфом або у лісах, понад 30 відсотків площі яких зайнято болотами, - 1,25; у лісах з гірським рельєфом - 1,5.

Пунктом відвантаження деревини залізницею вважається пункт (залізнична станція, роз'їзд), у якому дозволено здійснення такої операції, незалежно від наявності на ньому відповідних складів.

До великої деревини всіх лісових порід належать відрізки стовбура (у верхньому перетині без кори) діаметром від 25 сантиметрів і більше, до середньої - діаметром від 13 до 24 сантиметрів, до дрібної - діаметром від 3 до 12 сантиметрів.

До дров'яної деревини належать сортименти, які можна використовувати для технологічних потреб, а також не придатні для промислової переробки (дрова паливні).

Сума рентної плати обчислюється суб'єктами лісових відносин, які видають спеціальні дозволи, і зазначається у таких дозволах.

7.5 Екологічний податок

1. Платники екологічного податку, об'єкт оподаткування, ставка податку
2. Обчислення екологічного податку
3. Порядок подання податкової звітності та сплати екологічного податку

1. Платниками податку є суб'єкти господарювання, а також юридичні особи, що не провадять господарську (підприємницьку) діяльність, бюджетні установи, громадські та інші підприємства, під час провадження діяльності яких на території України здійснюються:

- 1) викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення;
- 2) скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти;
- 3) розміщення відходів у спеціально відведених для цього місцях;
- 4) утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені). Виключення - здійснюють поводження з радіоактивними відходами, що утворилися внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Об'єктом та базою оподаткування є: обсяги та види забруднюючих речовин, які викидаються в атмосферне повітря стаціонарними джерелами, у водні об'єкти; обсяги та види (класи) розміщених відходів, крім обсягів та видів (класів) відходів як вторинної сировини, що розміщуються на власних територіях (об'єктах) суб'єктів господарювання; обсяги електричної енергії, виробленої експлуатуючими організаціями ядерних установок (атомних електростанцій).

Ставки екологічного податку встановлені в статтях 243 – 248 ПКУ:

- за викиди в атмосферне повітря та у водні об'єкти стаціонарними джерелами залежать від виду забруднюючої речовини і встановлюються у грн. за 1 тону викидів;
- за розміщення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах встановлюються залежно від класу небезпеки та рівня небезпечності відходів;
- за утворення радіоактивних відходів виробниками електричної енергії - експлуатуючими організаціями ядерних установок (атомних електростанцій) – у гривнях за 1 кВт-год виробленої електричної енергії.

Ставки податку за викиди в атмосферне повітря окремих забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення, у водні об'єкти – у грн. за 1 тону.

<i>Найменування забруднюючої речовини</i>	<i>Ставка податку, гривень за 1 тонну</i>
<i>Азоту оксиди</i>	<i>2451,84</i>
<i>Аміак</i>	<i>459,85</i>
<i>Ангідрид сірчистий</i>	<i>2451,84</i>
<i>Ацетон</i>	<i>919,69</i>
<i>Бенз(о)пірен</i>	<i>3121217,74</i>
<i>Бутилацетат</i>	<i>552,23</i>
<i>Ванадію п'ятиокис</i>	<i>9196,93</i>
<i>Водень хлористий</i>	<i>92,37</i>
<i>Вуглецю окис</i>	<i>92,37</i>
<i>Озон</i>	<i>2451,84</i>
<i>Ртуть та її сполуки</i>	<i>103931,28</i>
<i>Свинець та його сполуки</i>	<i>103931,28</i>
<i>Сірководень</i>	<i>7879,65</i>
<i>Фенол</i>	<i>11128,67</i>
<i>Формальдегід</i>	<i>6070,39</i>
<i>Хром та його сполуки</i>	<i>65822,27</i>

та інші зг. ПКУ.

Ставки податку за розміщення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах:

246.1.1. обладнання та приладів, що містять ртуть, елементи з іонізуючим випромінюванням, - 865,47 гривні за одиницю;

246.1.2. люмінесцентних ламп - 15,06 гривні за одиницю.

Ставки податку за розміщення відходів, які встановлюються залежно від класу небезпеки та рівня небезпечності відходів:

<i>Клас небезпеки відходів</i>	<i>Рівень небезпечності відходів</i>	<i>Ставка податку, гривень за 1 тонну</i>
<i>I</i>	<i>надзвичайно небезпечні</i>	<i>1405,65</i>
<i>II</i>	<i>високонебезпечні</i>	<i>51,2</i>
<i>III</i>	<i>помірно небезпечні</i>	<i>12,84</i>
<i>IV</i>	<i>малонебезпечні</i>	<i>5</i>
	<i>малонебезпечні нетоксичні відходи гірничої промисловості</i>	<i>0,49.</i>

Коефіцієнт до ставок податку, який встановлюється залежно від місця (зони) розміщення відходів у навколишньому природному середовищі:

<i>Місце (зона) розміщення відходів</i>	<i>Коефіцієнт</i>
<i>В межах населеного пункту або на відстані менш як 3 км від таких меж</i>	<i>3</i>
<i>На відстані від 3 км і більше від меж населеного пункту</i>	<i>1</i>

Ставка податку за утворення радіоактивних відходів виробниками електричної енергії - експлуатуючими організаціями ядерних установок (атомних електростанцій), включаючи вже накопичені, становить 0,0127 гривні у розрахунку на 1 кВт-год виробленої електричної енергії.

Коригуючий коефіцієнт, який встановлюється для експлуатуючих організацій ядерних установок (атомних електростанцій) залежно від активності радіоактивних відходів:

Категорія відходів	Коефіцієнт
Високоактивні	50
Середньоактивні та низькоактивні	2

2. Обчислення екологічного податку

Суми податку обчислюються платником податку за податковий (звітний) квартал.

Сума податку обчислюється окремо за кожним видом забруднення та за кожним видом забруднюючої речовини.

Суми податку, який справляється за викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення (Пвс), обчислюються платниками податку самостійно щокварталу виходячи з фактичних обсягів викидів, ставок податку за формулою:

$$P_{вс} = \sum_{i=1}^n (Q_i * C_{пi})$$

де Q_i - фактичний обсяг викиду i -тої забруднюючої речовини в тоннах (т);

$C_{пi}$ - ставки податку в поточному році за тонну i -тої забруднюючої речовини у гривнях з копійками.

Суми податку, який справляється за скиди забруднюючих речовин у водні об'єкти, обчислюються платниками самостійно щокварталу за формулою (ст. 249. 5 ПКУ):

$$P_c = \sum_{i=1}^n (Q_i * C_{пi} * K_{oc})$$

де:

Q_i – обсяг скиду i -тої забруднюючої речовини в тоннах (т);

$C_{пi}$ – ставки податку в поточному році за тонну i -того виду забруднюючої речовини у гривнях з копійками;

K_{oc} - коефіцієнт, що дорівнює 1,5 і застосовується у разі скидання забруднюючих речовин у ставки і озера (в іншому випадку коефіцієнт дорівнює 1).

Суми податку, який справляється за розміщення відходів обчислюються платниками самостійно щокварталу за формулою (ст. 249.6 ПКУ):

$$P_{pv} = \sum_{i=1}^n (C_{пi} * Q_i * K_T * K_o)$$

де:

Спі – ставки податку в поточному році за тонну і-того виду відходів у гривнях з копійками;

Qі – обсяг відходів і-того виду в тоннах (т);

Кт – коригуючий коефіцієнт, який враховує розташування місця розміщення відходів (3 – якщо в межах населеного пункту, або менше 3 км від населеного пункту);

Ко – коригуючий коефіцієнт, що дорівнює 3 і застосовується у разі розміщення відходів на звалищах, які не забезпечують повного виключення забруднення атмосферного повітря або водних об'єктів.

3. Порядок подання податкової звітності та сплати екологічного податку

Базовий податковий (звітний) період дорівнює календарному кварталу.

Платники податку та податкові агенти складають податкові декларації та подають їх протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітного) кварталу, до контролюючих органів та сплачують податок протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем граничного строку подання податкової декларації.

Декларація подається:

1) за викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення, скиди забруднюючих речовин у водні об'єкти, розміщення протягом звітного кварталу відходів у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах - за місцем розміщення стаціонарних джерел, спеціально відведених для цього місць чи об'єктів;

2) за утворення радіоактивних відходів та тимчасове зберігання радіоактивних відходів понад установлені особливими умовами ліцензії строк - за місцем перебування платника на податковому обліку у контролюючих органах.

Якщо платник податку з початку звітного року не планує здійснення викидів, скидів забруднюючих речовин, розміщення відходів, утворення радіоактивних відходів протягом звітного року, то такий платник податку повинен повідомити про це відповідний контролюючий орган за місцем розташування джерел забруднення та скласти заяву про відсутність у нього у звітному році об'єкта обчислення екологічного податку. В іншому разі платник податку зобов'язаний подавати податкові декларації.

Тема 8. Податок на прибуток підприємств

8.1 Платники податку на прибуток, ставка та об'єкт оподаткування

План

1. Платники податку на прибуток.
2. Об'єкт оподаткування.
3. Ставки податку.

1. Одним з основних прямих податків є податок на прибуток. Прямі податки – це податки, стягнуті державою безпосередньо з майна або доходів платника. Система прямих податків регулює насамперед доходи юридичних і фізичних осіб, на відміну від непрямих, які впливають на ціни.

Платниками податку на прибуток є:

1) Платниками податку - резидентами є суб'єкти господарювання - юридичні особи, які провадять господарську діяльність як на території України, так і за її межами, крім:

- неприбуткових установ та організацій: бюджетних установ; громадських об'єднань, політичних партій, релігійних, благодійних організацій, пенсійних фондів та інших організацій, метою яких не може бути одержання і розподіл прибутку серед засновників, членів органів управління, інших пов'язаних з ними осіб, а також серед працівників таких організацій;

- суб'єктів господарювання, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності.

Неприбуткові установи та організації не є платниками податку на прибуток лише після внесення таких установ до ***Реєстру неприбуткових організацій та установ*** органами ДФС згідно законодавства.

2) Платниками податку - нерезидентами є:

- юридичні особи, які утворені в будь-якій організаційно-правовій формі та отримують доходи з джерелом походження з України, за винятком установ та організацій, що мають дипломатичні привілеї або імунітет згідно з міжнародними договорами України;

- постійні представництва нерезидентів, які отримують доходи із джерелом походження з України або виконують агентські (представницькі) та інші функції стосовно таких нерезидентів чи їх засновників.

Постійне представництво до початку своєї господарської діяльності стає на облік в контролюючому органі за своїм місцезнаходженням у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику. Постійне представництво, яке розпочало свою господарську діяльність до реєстрації в контролюючому органі, вважається таким, що ухиляється від оподаткування, а одержані ним прибутки вважаються прихованими від оподаткування.

2. Об'єктом оподаткування є:

1) прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначається шляхом коригування (збільшення або зменшення) фінансового

результату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у фінансовій звітності підприємства на різниці, які виникають при нарахуванні амортизації необоротних активів, при формуванні резервів (забезпечень), при здійсненні фінансових операцій та інших різниць згідно ПКУ.

Для платників податку, у яких річний дохід від будь-якої діяльності (за вирахуванням непрямих податків), визначений за правилами бухгалтерського обліку за останній річний звітний (податковий) період не перевищує двадцяти мільйонів гривень, об'єкт оподаткування може визначатися без коригування фінансового результату до оподаткування на усі різниці (крім від'ємного значення об'єкта оподаткування минулих податкових (звітних) років).

2) дохід за договорами страхування;

3) дохід (прибуток) нерезидента з джерелом походження з України;

4) дохід суб'єктів, які здійснюють випуск та проведення лотерей;

5) дохід операторів, отриманий від букмекерської діяльності, азартних ігор (у тому числі казино), (крім доходу, отриманого від азартних ігор з використанням гральних автоматів), зменшеного на суму виплачених виплат гравцю.

3. Ставка податку

Базова ставка податку – 18%. З 2011 року відбувалось поетапне зниження ставки податку з 25% до 18%. За ставкою 18% оподатковується прибуток підприємств та організацій, які знаходяться на загальній системі оподаткування та не є неприбутковими.

Існують і інші ставки для інших видів діяльності:

1) 1) Під час провадження страхової діяльності юридичних осіб - резидентів одночасно із ставкою податку на прибуток 18%, ставки податку на дохід встановлюються у таких розмірах:

3% — за договорами страхування від об'єкта оподаткування (страхові платежі, внески, премії, нараховані за договорами страхування і співстрахування);

0% — за договорами з довгострокового страхування життя, добровільного медичного страхування та страхування у межах недержавного пенсійного забезпечення, зокрема договорів страхування додаткової пенсії.

2) До доходів нерезидентів та прирівняних до них осіб із джерелом їх походження з України застосовуються ставки:

0% — від суми страхових виплат (відшкодувань) фізособам — нерезидентам за договорами з обов'язкових видів страхування, а також за договорами страхування «Зелена карта» та страхування пасажирських перевезень цивільної авіації (пп. 141.4 ПКУ);

4% — від страхових виплат (відшкодувань) за договорами страхування ризиків за межами України (пп. 141.4.5 ПКУ);

6% — від суми фрахту, що сплачується резидентом нерезиденту за договорами фрахту (пп. 141.4.4 ПКУ);

12% — від страхових платежів, виплат на користь нерезидентів у разі яко не застосовуються ставки 0% і 4% (пп. 141.4 ПКУ);

15% — від суми виплат нерезидентам у вигляді процентів, дивідендів, роялті, фрахту, доходів від інжинірингу, орендної плати, від продажу нерухомості тощо (пп. 141.4.2 ПКУ);

20% — від суми виплат нерезидентам за виробництво та розповсюдження реклами (пп. 141.4.6 ПКУ).

3) Під час провадження букмекерської діяльності, азартних ігор (у тому числі казино) одночасно із ставкою податку на прибуток 18%, ставка податку на дохід встановлюється у розмірі:

10% — від доходу, отриманого від азартних ігор з використанням гральних автоматів;

18% — від доходу, отриманого від букмекерської діяльності, азартних ігор (у тому числі казино), крім гральних автоматів, зменшеного на суму виплачених виплат гравцю.

4) Під час провадження діяльності з випуску та проведення лотерей встановлюється ставка податку на дохід 30%.

Податок на дохід, визначений як об'єкт оподаткування є частиною податку на прибуток.

Податковим періодом є рік, крім підприємств, у яких річний дохід (за вирахуванням непрямих податків), визначений за правилами бухгалтерського обліку за останній рік більше 20 млн. грн. Для них – квартал наростаючим підсумком.

8.2 Податковий облік доходів, які формують фінансовий результат до оподаткування

План

1. Податковий період
2. Послідовність формування чистого фінансового результату: прибутку (збитку)
3. Склад доходів які приймають участь у формуванні фін результату до оподаткування

1. Податок нараховується платником самостійно. Платник податку на прибуток подає до контролюючого органу Декларацію з податку на прибуток.

Відповідальність за повноту утримання та своєчасність перерахування до бюджету податку, покладається на платників податку, які здійснюють відповідні виплати.

Податковим (звітним) періодом є:

- календарний рік для підприємств із річним доходом до 40 млн. грн., новостворених підприємств, виробників с/г продукції (у яких за рік дохід від реалізації с/г продукції – не менше 50%);

- квартал - для підприємств із річним доходом понад 40 млн. грн. При цьому податкова декларація розраховується наростаючим підсумком.

2. *Чистий дохід від реалізації продукції* – це дохід (виручка) від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг (у тому числі платежі від оренди об'єктів інвестиційної нерухомості) за вирахуванням наданих знижок, вартості повернутих раніше проданих товарів, доходів, що за договорами належать комітентам (принципалам тощо), та непрямих податків і зборів (ПДВ, АЗ):

$$\text{ЧД} = \text{Д} - \text{ПДВ} - \text{АЗ}$$

Валовий прибуток (збиток) – це різниця між чистим доходом від реалізації та собівартістю реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг):

$$\text{ВП} = \text{ЧД} - \text{С}$$

Фін. результат від операційної діяльності(прибуток, збиток) визначається шляхом додавання валового прибутку (збитку), іншого операційного доходу, та вирахування адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат:

$$\text{ФР ОД} = \text{ВП} + \text{ІОД} - \text{АВ} - \text{ВЗ} - \text{ІОВ}$$

Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті визначається відповідно до П(С)БО 22 «Вплив інфляції».

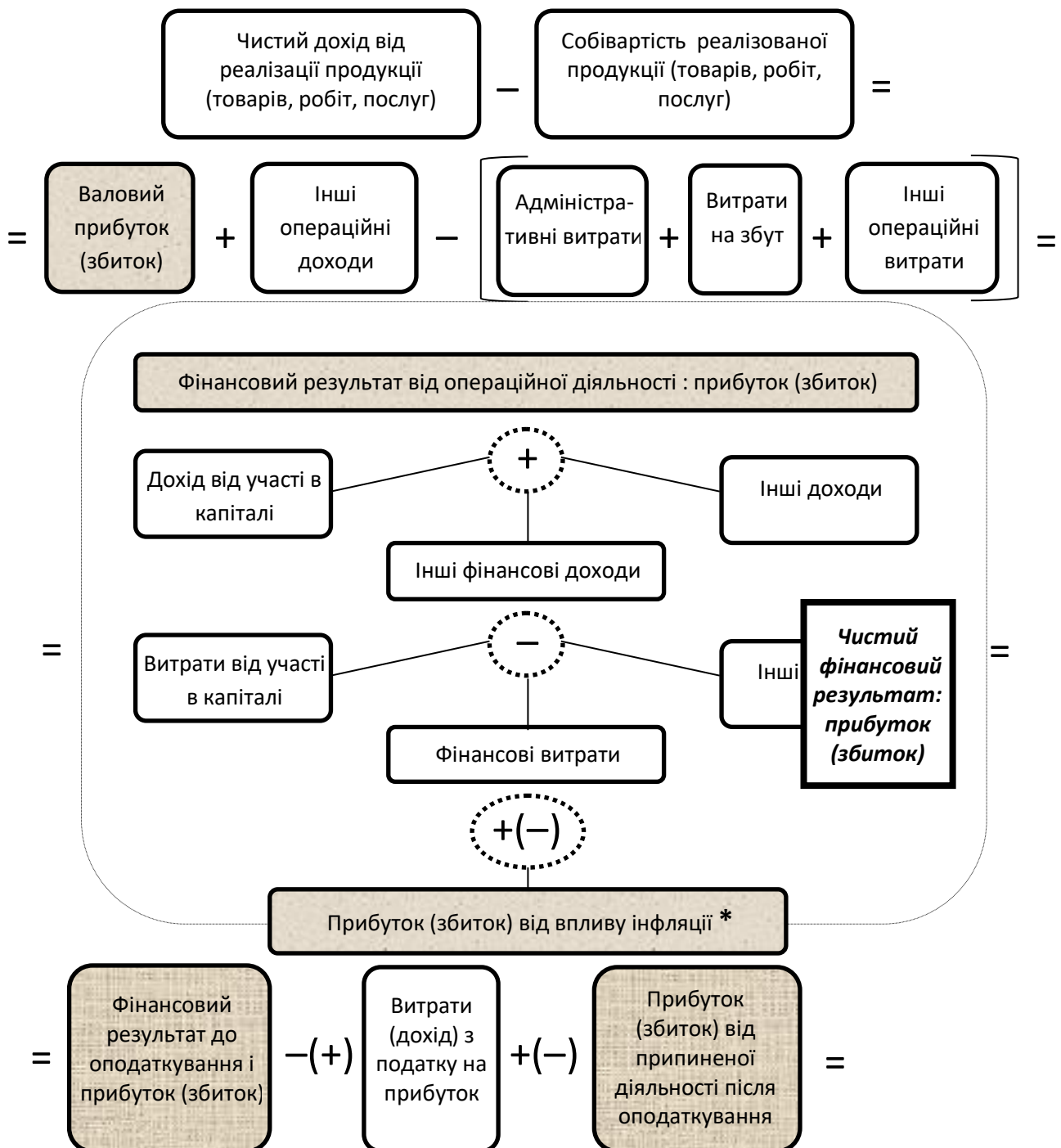

Рис. 2. Послідовність формування чистого фінансового результату: прибутку (збитку) підприємства за НП(С)БО-1

Фін. результат до оподаткування (прибуток, збиток) визначається шляхом додавання фін. результату від операційної діяльності, фінансових та інших доходів, та вирахування фінансових та інших витрат (збитків):

Чистий фінансовий результат визначається як різниця фін. результату до оподаткування та податку на прибуток.

$$\text{ЧФР} = \text{ФР до ОП} - \text{ПП}$$

3. Склад доходів, які приймають участь у формуванні фін результату до оподаткування

Таблиця 1

Склад доходів підприємства згідно з Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку

№	Група доходів	Склад доходів
1	Дохід (виручка) від реалізації продукції	Загальний дохід (виручка) від реалізації продукції, товарів, робіт або послуг без вирахування наданих знижок, повернення раніше проданих товарів та непрямих податків і зборів (податку на додану вартість, акцизного збору тощо). Виникає під час передачі покупцям товарів, робіт, послуг.
2	Чистий дохід (виручка) від реалізації	Різниця між доходом (виручкою) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) та відповідними податками, зборами тощо (податок на додану вартість, акцизний збір тощо)
3	Інші операційні доходи	Дохід від операційної оренди активів, дохід від операційних курсових різниць, відшкодування раніше списаних активів, дооцінка вартості запасів матеріальних цінностей, дохід від реалізації оборотних активів (крім фінансових інвестицій), дохід від списання кредиторської заборгованості, отримані штрафи, пеня, неустойки, дохід від безоплатно отриманих оборотних активів, дохід від реалізації тари
4	Дохід від участі в капіталі	Дохід від інвестицій в асоційовані, дочірні або спільні підприємства
5	Інші фінансові доходи	Дивіденди, відсотки та інші доходи, які отримані від фінансових інвестицій (крім доходів від участі в капіталі)
6	Інші доходи	Дохід від реалізації фінансових інвестицій, необоротних активів і майнових комплексів; дохід від не операційних курсових різниць та інші доходи, які виникають у процесі звичайної діяльності, але не пов'язані з операційною діяльністю підприємства

Не визнаються доходами такі надходження від інших осіб:

1) Сума податку на додану вартість, акцизів, інших податків і обов'язкових платежів, що підлягають перерахуванню до бюджету й позабюджетних фондів.

2) Сума надходжень за договором комісії, агентським та іншим аналогічним договором на користь комітента, принципала тощо.

3) Сума попередньої оплати продукції (товарів, робіт, послуг).

- 4) Сума авансу в рахунок оплати продукції (товарів, робіт, послуг).
- 5) Сума завдатку під заставу або в погашення позики, якщо це передбачено відповідним договором.
- 6) Надходження, що належать іншим особам.
- 7) Надходження від первинного розміщення цінних паперів.

8.3 Звільнення від оподаткування податком на прибуток

План

1. Порядок звільнення від оподаткування прибутку підприємств та організацій, заснованих громадськими організаціями інвалідів
2. Звільнення від оподаткування прибутку підприємств, пов'язаних з перетворенням Чорнобильської АЕС на екологічно безпечну систему

1. Звільняється від оподаткування прибуток підприємств та організацій, які засновані громадськими організаціями інвалідів і є їх повною власністю, отриманий від продажу (постачання) товарів, виконання робіт і надання послуг, крім підакцизних товарів, послуг із поставки підакцизних товарів, отриманих у межах договорів комісії (консигнації), поруки, доручення, довірчого управління, інших цивільно-правових договорів, що уповноважують такого платника податку здійснювати постачання товарів від імені та за дорученням іншої особи без передачі права власності на такі товари, де протягом попереднього звітного (податкового) періоду кількість інвалідів, які мають там основне місце роботи, становить не менш як 50 відсотків середньооблікової чисельності штатних працівників облікового складу за умови, що фонд оплати праці таких інвалідів становить протягом звітного періоду не менш як 25 відсотків суми загальних витрат на оплату праці.

Зазначені підприємства та організації громадських організацій інвалідів мають право застосовувати цю пільгу за наявності дозволу на право користування такою пільгою, який видається уповноваженим органом відповідно до Закону України "Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні".

У разі порушення вимог щодо цільового використання звільнених від оподаткування коштів платник податку зобов'язаний збільшити податкові зобов'язання з цього податку за результатами податкового періоду, на який припадає таке порушення, а також сплатити пеню, нараховану відповідно до цього Кодексу.

Підприємства та організації, на які поширюється дія цього пункту, реєструються у відповідному контролюючому органі в порядку, передбаченому для платників цього податку.

2. На період підготовки до зняття з експлуатації енергоблоків Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему звільняється від оподаткування прибуток Чорнобильської АЕС, якщо такі кошти використовуються на фінансування робіт з підготовки до зняття і зняття Чорнобильської АЕС з експлуатації та перетворення об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему.

У разі порушення вимог щодо цільового використання вивільнених від оподаткування коштів платник податку зобов'язаний збільшити податкові зобов'язання з цього податку за результатами податкового періоду, на який припадає таке порушення, а також сплатити пеню, нараховану відповідно до цього Кодексу.

Звільняється від оподаткування прибуток підприємств, отриманий за рахунок міжнародної технічної допомоги або за рахунок коштів, які передбачаються в державному бюджеті як внесок України до Чорнобильського фонду "Укриття" для реалізації міжнародної програми - Плану здійснення заходів на об'єкті "Укриття" відповідно до положень Рамкової угоди між Україною та Європейським банком реконструкції та розвитку стосовно діяльності Чорнобильського фонду "Укриття" в Україні, для подальшої експлуатації, підготовки до зняття і зняття енергоблоків Чорнобильської АЕС з експлуатації, перетворення об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему та забезпечення соціального захисту персоналу Чорнобильської АЕС.

У разі порушення вимог щодо цільового використання вивільнених від оподаткування коштів платник податку зобов'язаний збільшити податкові зобов'язання з цього податку за результатами податкового періоду, на який припадає таке порушення, а також сплатити пеню, нараховану відповідно до цього Кодексу.

8.4 Податковий облік витрат які формують фінансовий результат до оподаткування. Обчислення податку на прибуток.

План

1. Склад витрат
2. Обчислення податку на прибуток

1. Склад витрат

Виділяють витрати на виготовлення продукції, які формують собівартість продукції та витрати періоду, які виникають незалежно від того, чи виготовлялась продукція, чи ні. Також відносять фінансові та інвестиційні витрати.

Витрати на виготовлення продукції охоплюють прямі витрати на безпосереднє виробництво продукції (прямі затрати на сировину, матеріали, енергію для технологічних цілей, заробітну плату основних виробничих працівників разом із соціальними нарахуваннями, амортизацію основного виробничого обладнання та інші прямі витрати), а також загальновиробничі (накладні) витрати.

Прямі В+ЗВ = Собівартість

Загальновиробничі (накладні) витрати безпосередньо не пов'язані з процесом виробництва. Вони стосуються обслуговування та управління процесом виробництва підприємства, а тому, не можуть бути віднесені прямо до певного виду продукції. До них належать витрати на утримання, ремонт і амортизацію виробничих приміщень, вартість спожитої під час технологічних процесів енергії тощо. Загальновиробничі (накладні) витрати розподіляються між усіма видами виробленої підприємством продукції пропорційно до обраної бази. Базою може бути: кількість продукції, обсяги робочого часу основних виробничих працівників, прямі витрати на оплату праці,

прямі матеріальні витрати тощо. На основі обраної бази загальнови­робничих (накладних) витрат обчислюється їх ставка розподілу.

Загально­ви­робничі витрати розподіляються на змінні та постійні. До змінних витрат відносять витрати на виробництво, які змінюються пропорційно до його обсягу. До постійних витрат належать витрати, які залишаються незмінними при зміні обсягу виробництва.

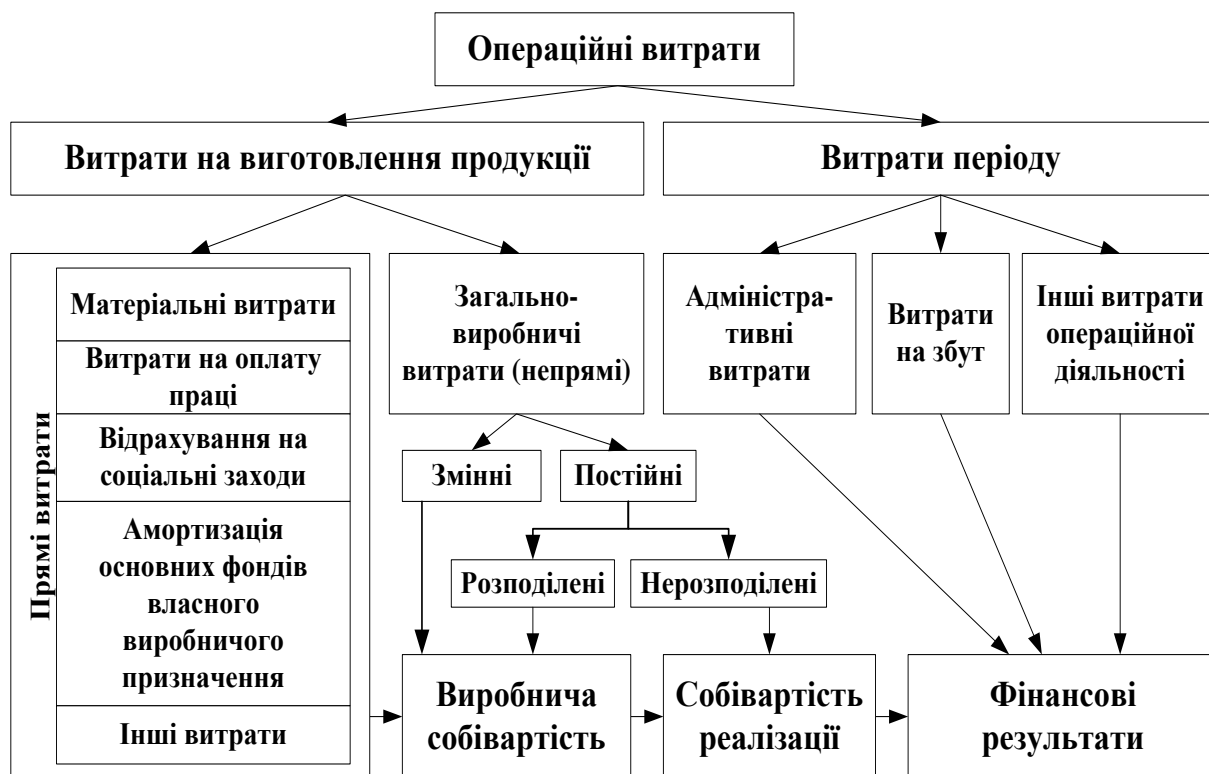

Рис. 1. Класифікація операційних витрат за віднесенням на період генерування прибутку підприємства

Постійні загально­ви­робничі витрати поділяють на розподілені та нерозподілені. *Розподілені витрати відносяться до собівартості виробленої продукції, а нерозподілені – до собівартості реалізованої продукції.*

Витрати періоду– це адміністративні витрати, витрати збут та інші витрати операційної діяльності, які не входять до виробничої собівартості продукції, однак відшкодовуються у ціні товару шляхом реалізації виготовленої продукції. Вони класифікуються на адміністративні, витрати на реалізацію продукції (послуг) та інші операційні витрати. **Адміністративні витрати** пов’язані з організацією та управлінням підприємством. До них належать:

- заробітна плата адміністративно-управлінського персоналу разом з соціальними відрахуваннями;
- витрати на утримання та амортизацію основних засобів та нематеріальних активів загальногосподарського призначення;
- витрати на комунальні послуги, послуги зв’язку, на охорону, юридичні, аудиторські послуги тощо.

Витрати на збут пов’язані з просуванням виготовлених товарів на ринку та включають: заробітну плату працівників відділу збуту разом із соціальними

нарахуваннями, витрати на рекламу, дослідження ринку, відрядження, що пов'язані зі збутом, утримання та амортизацію основних засобів та нематеріальних активів, які безпосередньо пов'язані з реалізацією продукції, утримання фірмових магазинів, комісійні торговим агентам, транспортування продукції, надання знижок покупцям; післяпродажний сервіс клієнтів тощо.

Інші операційні витрати пов'язані з дослідженнями та розробками нової продукції, собівартістю реалізованих виробничих запасів, покриттям сумнівних (безнадійних) боргів, операційною орендою активів; коливанням операційних курсових різниць, покриттям втрат від нестачі, псування матеріальних цінностей; оплатою визнаних штрафів, пені, неустойок тощо.

Фінансові та інвестиційні витрати – підприємство їх має не обов'язково, а тільки, якщо займається інвестиційною та фінансовою діяльністю.

Фінансові витрати – пов'язані з фінансовою діяльністю підприємства, зокрема, витрати на проценти та інші витрати, пов'язані із запозиченнями. Фінансові витрати змінюють свою величину та склад залежно від величини власного та позикового капіталу підприємства. До фінансових витрат належать відсотки за позиками, кредитами юридичним та фізичним особам, відсотки за випущеними цінними паперами, акціями, облігаціями, витрати на фінансову оренду тощо.

Інвестиційні витрати здійснюються підприємством у процесі довгострокового вкладення підприємством капіталу з метою отримання прибутку. До інвестиційних витрат відносять витрати на капітальне будівництво, розширення та розвиток виробництва, придбання довгострокових цінних паперів тощо.

Не визнаються витратами й не включаються до звіту про фінансові результати:

- 1) Платежі за договорами комісії, агентськими угодами та іншими аналогічними договорами на користь комітента, принципала тощо.
- 2) Попередня (авансова) оплата запасів, робіт, послуг.
- 3) Погашення одержаних позик.
- 4) Витрати, які відображаються зменшенням власного капіталу відповідно до положень (стандартів) бухгалтерського обліку.
- 5) Балансова вартість валюти.

2. Чистий дохід від реалізації продукції – це дохід (виручка) від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг (у тому числі платежі від оренди об'єктів інвестиційної нерухомості) за вирахуванням наданих знижок, вартості повернутих раніше проданих товарів, доходів, що за договорами належать комітентам (принципалам тощо), та непрямих податків і зборів (ПДВ, АЗ):

$$\text{ЧД} = \text{Д} - \text{ПДВ} - \text{АЗ}$$

Валовий прибуток (збиток) – це різниця між чистим доходом від реалізації та собівартістю реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг):

$$\text{ВП} = \text{ЧД} - \text{С}$$

Фін. результат від операційної діяльності (прибуток, збиток) визначається шляхом додавання валового прибутку (збитку), іншого операційного доходу, та вирахування адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат:

$$\text{ФР ОД} = \text{ВП} + \text{ІОД} - \text{АВ} - \text{ВЗ} - \text{ІОВ}$$

Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті визначається відповідно до П(С)БО 22 «Вплив інфляції».

Фін. результат до оподаткування (прибуток, збиток) визначається шляхом додавання фін. результату від операційної діяльності, фінансових та інших доходів, та вирахування фінансових та інших витрат (збитків):

$$\text{ФРдоОП} = \text{ФР ОД} + \text{ФД} + \text{ІД} - \text{ФВ} - \text{ІВ}$$

Чистий фінансовий результат визначається як різниця фін. результату до оподаткування та податку на прибуток.

$$\text{ЧФР} = \text{ФРдоОП} - \text{ПП}$$

При рішення задач важливо розрізнати вид діяльності підприємства.

Види діяльності підприємства зображено на рис.1.

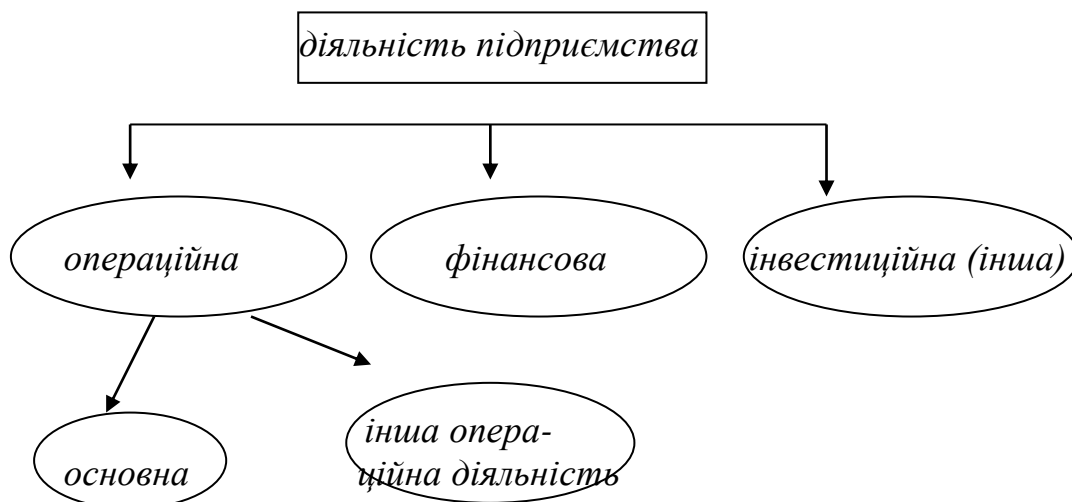

Рис.1. Класифікація видів діяльності підприємства

Операційна діяльність складається з основної та інших видів діяльності, що не є інвестиційною та фінансовою діяльністю.

Основна діяльність – це діяльність, пов’язана з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), що є головною метою створення підприємства та забезпечують основну частку його доходу.

Від здійснення основної діяльності визначають валовий прибуток (збиток):

$$\text{ВП} = \text{ЧД} - \text{С}$$

Інша операційна діяльність включає в себе реалізацію іноземної валюти та інших оборотних активів, операції по наданню майна в оренду, створення резерву сумнівних боргів тощо.

Від здійснення операційної діяльності визначають фінансовий результат від операційної діяльності (прибуток, збиток):

$$\text{ФРОД} = \text{ВП} + \text{ІОД} - \text{АВ} - \text{ВЗ} - \text{ІОВ}$$

Фінансова діяльність (П(С)БО №4) – це діяльність, яка призводить до змін розміру та складу власного та запозиченого капіталу підприємства. Це випуск акцій і облігацій, отримання кредитів і займів.

Інвестиційна діяльність – це придбання і продаж тих необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є еквівалентами грошових коштів. Це придбання і продаж основних засобів, акцій інших підприємств тощо.

Якщо у підприємства були доходи та витрати від таких видів діяльності, враховуємо це при визначенні фінансового результату до оподаткування (прибуток, збиток)

$$\mathbf{\PhiР до ОП = \PhiРОД + \PhiД + ІД - \PhiВ - ІВ}$$

Задача 1

Визначити вид діяльності підприємства (операційна, фінансова, інвестиційна).

Розрахувати суму фінансового результату до оподаткування, податок на прибуток та чистий прибуток (ЧФР), якщо у звітному періоді відбулись такі операції:

- 1) Відвантажена продукція «А», сума з ПДВ 300 000 грн.;
- 2) Придбані матеріали, сума з ПДВ 600 000 грн. Матеріали в подальшому передані на виробництво;
- 3) Нарахована амортизація ОЗ виробничого призначення 56500 грн.;
- 4) Відвантажена продукція «Б» на суму з ПДВ 1400 000 грн.;
- 5) Нарахована ЗП працівникам виробництва 750 000 грн.;
- 6) Нараховано ЄСВ - ?

Рішення: Вид діяльності – операційна.

$$\mathbf{1) \text{ ЧД} = \text{Д} - \text{ПДВ} - \text{АЗ}}$$

$$\text{ЧД (А)} = 300000 - 300000/6 = 250000 \text{ грн.}$$

$$\text{ЧД (Б)} = 1400000 - 1400000/6 = 1166666,67 \text{ грн.}$$

$$\text{Разом ЧД} = 1916666,67 \text{ грн.}$$

$$\mathbf{2) \text{ ВП} = \text{ЧД} - \text{С}; \quad \mathbf{\PhiР до ОП = \text{ВП}}, \text{ так як інших доходів та витрат не було.}$$

Всі перелічені витрати становлять собівартість - С:

$$\text{Вартість придбаних матеріалів без ПДВ} = 600\,000 / 1,2 = 500\,000 \text{ грн.}$$

$$\text{ЄСВ} = 750\,000 \cdot 0,22 = 165\,000 \text{ грн.}$$

$$\text{С} = 500\,000 + 56500 + 750\,000 + 165\,000 = 1471500 \text{ грн.}$$

$$\text{ВП} = 1916666,67 - 1471500 = 445166,67 \text{ грн.}$$

$$\mathbf{3) \text{ ЧФР} = \text{ФР до ОП} - \text{ПП}}$$

$$\text{ПП} = 445166,67 \cdot 0,18 = 80130,00 \text{ грн.}$$

$$\text{ЧФР} = 445166,67 - 80130,00 = 365036,67 \text{ грн.}$$

Задача №2

Визначити вид діяльності підприємства (операційна, фінансова, інвестиційна).

Розрахувати суму фінансового результату до оподаткування, податок на прибуток та ЧФР за наступними операціями.

Підприємством була реалізована ГП на суму 1500 000 грн. з ПДВ та автопослуги на суму 18900 грн. з ПДВ.

Підприємство мало такі витрати: на ЗП – 460 000 грн., ЄСВ - ? (22%), придбані матеріали 480 000 грн. з ПДВ і передані у виробництво; амортизація ОЗ виробничого призначення – 54700 грн.

На виплату заробітної плати підприємство отримало кредит в сумі 561200 грн. під 18% річних на 3 місяці. За договором % сплачуються в кінці дії угоди.

Крім того, у звітному періоді 1) були реалізовані залишки матеріалів на складі на суму 4600 грн. з ПДВ, балансова вартість яких складала 3800 грн., 2) списана прострочена дебіторська заборгованість на суму 3780 грн.

Рішення: Вид діяльності – операційна та фінансова.

1) ЧД = Д – ПДВ - АЗ

ЧД (ГП) = 1500 000 – 1500 000/6 = 1250000 грн.

ЧД (автопослуги) = 18900 – 18900/6 = 15750 грн.

Разом ЧД = 1265750 грн.

2) ВП = ЧД – С

До собівартості (С) відносяться:

Вартість придбаних матеріалів без ПДВ = 480 000 / 1,2 = 400 000 грн.

ЄСВ = 460 000 · 0,22 = 101 200 грн.

С = 400 000 + 460 000 + 101 200 + 54700 = 1015900 грн.

ВП = 1265750 – 1015900 = 249850 грн.

3) ФР ОД = ВП + ІОД – АВ – ВЗ - ІОВ

До інших доходів і витрат відносяться:

ІОД - вартість без ПДВ реалізованих залишків матеріалів на складі;

ІОД = 4600/1,2=3833,33 грн.

ІОВ – собівартість (балансова вартість) реалізованих залишків матеріалів;

ІОВ = 3800 грн.

До ІОВ також відноситься списана прострочена дебіторська заборгованість – 3780 грн.

ФР ОД = 249850 + 3833,33 – 3800 – 3780 = 246103,33 грн.

4) ФР до ОП = ФР ОД + ФД + ІД – ФВ - ІВ

З усіх наведених тут витрат є фінансові (ФВ) – це % банку за отриманий кредит

ФВ (%) = 561200 · 0,18 : 12 · 3 = 25254 грн.

ФР до ОП = 246103,33 – 25254 = 220849,33 грн.

5) ЧФР = ФР до ОП – ПП

ПП = 220849,33 · 0,18 = 39752,88 грн.

ЧФР = 220849,33 – 39752,88 = 181096,45 грн.

Самостійно виконати задачу.

Розрахувати суму фінансового результату до оподаткування, податку на прибуток та ЧФР, якщо у звітному періоді відбулись такі операції.

1) Відвантажена продукція «А», сума з ПДВ 720 000 грн.;

2) Придбані матеріали, сума з ПДВ 190 000 грн. Матеріали в подальшому передані на виробництво;

3) Нарахована амортизація ОЗ виробничого призначення 18600 грн.;

4) Нарахована ЗП працівникам виробництва 96 700 грн.;

5) Нараховано ЄСВ - ?

6) Списані прострочені заборгованості за розрахунками: кредиторська – 1050 грн., дебіторська – 920 грн.

8.5 Податковий облік основних засобів та амортизації

План

1. Витрати, пов'язані з основними засобами, які підлягають і не підлягають амортизації
2. Застосування мінімальних допустимих строків амортизації основних засобів

У ПКУ, стаття 14. наведено визначення основних засобів.

Основні засоби - матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 20000 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 20000 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік).

Для визначення об'єкта оподаткування у ПКУ ст.138.3. визначений порядок розрахунку амортизації основних засобів та нематеріальних активів.

Амортизації підлягають:

1. Витрати на придбання основних засобів, нематеріальних активів та довгострокових біологічних активів;
2. Витрати на самостійне виготовлення основних засобів для їх використання у господарській діяльності;
3. Витрати на проведення ремонту та реконструкції основних засобів;
4. Витрати на капітальне поліпшення землі, не пов'язане з будівництвом.

Не підлягають амортизації у податковому обліку (ст. 138.3.2):

- вартість гудвілу;
- витрати на придбання/самостійне виготовлення та ремонт, а також на реконструкцію, модернізацію або інші поліпшення невиробничих основних засобів.

Термін "невиробничі основні засоби" означає основні засоби, які не використовуються в господарській діяльності платника податку.

Як видно з визначення ОЗ в податковому обліку, амортизації також не підлягають:

- земля,
- незавершені капітальні інвестиції,
- вартість автомобільних доріг загального користування,
- бібліотечні і архівні фонди,
- матеріальні активи, вартість яких не перевищує 20000 гривень без ПДВ (тобто малоцінні необоротні матеріальні активи, які обліковуються на субрах.112).

Застосовуються методи нарахування амортизації, передбачені національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, крім "виробничого" методу.

Для розрахунку амортизації відповідно до положень цього пункту визначається вартість основних засобів та нематеріальних активів без урахування їх переоцінки (уцінки, дооцінки), проведеної відповідно до положень бухгалтерського обліку.

Амортизація нараховується на первісну вартість, зменшену на ліквідаційну. Нарахування амортизації здійснюється окремо по кожному об'єкту.

У ст.138.3.3 ПКУ визначені мінімальні строки корисного використання ОЗ (роки).

Групи основних засобів

	Групи	Мінімальний строк корисного використання (роки)
1	Земельні ділянки	-
2	Капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язаних з будівництвом	15
3	Будівлі/ споруди/ передавальні пристрої	відповідно 20/ 15/ 10
4	Машини та обладнання/ електронно-обчислювальні машини та інші пристрої для обробки інформації	5 2
5	Транспортні засоби	5
6	Інструменти, прилади, інвентар (меблі)	4
7	Тварини	6
8	Багаторічні насадження	10
9	Інші основні засоби	12
10	Бібліотечні фонди, збереження Національного архівного фонду України	-
11	Малоцінні необоротні матеріальні активи	-
12	Тимчасові споруди	5
13	Природні ресурси	-
14	Інвентарна тара	6
15	Предмети прокату	5
16	Довгострокові біологічні активи	7

Мінімально допустимі строки амортизації основних засобів та інших необоротних активів використовуються з урахуванням наступного.

У разі, коли строки корисного використання (експлуатації) об'єкта основних засобів в бухгалтерському обліку менше ніж мінімально допустимі строки амортизації основних засобів та інших необоротних активів, то для розрахунку амортизації використовуються строки, встановлені в податковому законодавстві.

У разі, коли строки корисного використання (експлуатації) об'єкта основних засобів в бухгалтерському обліку дорівнюють або є більшими, ніж в податковому обліку, то для розрахунку амортизації використовуються строки корисного використання (експлуатації) об'єкта основних засобів, встановлені в БО.

Нематеріальні активи (ст. 138.3.4.)

	<i>Група</i>	<i>Строк дії права користування</i>
1	Права користування природними ресурсами	Відповідно до правовстановлюючого документу
2	Права користування майном (право на користування земельною ділянкою, право на оренду приміщень тощо)	Відповідно до правовстановлюючого документу
3	Права на комерційні позначення (права на торгівельні марки, знаки тощо)	Відповідно до правовстановлюючого документу
4	Права на об'єкти промислової власності (винаходи, корисні моделі, промислові зразки тощо)	Відповідно до правовстановлюючого документу, але не менше 5 років
5	Авторське право та суміжні права, крім тих витрати на придбання яких визнаються роялті	Відповідно до правовстановлюючого документу, але не менше 2 років
6	Інші нематеріальні активи (право на ведення діяльності)	Відповідно до правовстановлюючого документу

Якщо відповідно до правовстановлюючого документа строк дії права користування нематеріального активу не встановлено, такий строк корисного використання визначається платником податку самостійно, але не може становити менше 2 та більше 10 років.

Тема 9. Спрощена система оподаткування, обліку та звітності

9.1 Характеристика груп платників єдиного податку. Оподатковуваний дохід.

План

1. Сутність спрощеної системи оподаткування
2. Групи платників єдиного податку
3. Обмеження по застосуванню спрощеної системи оподаткування
4. Визначення доходів, їх склад, дата отримання доходу

Спрощена система оподаткування, обліку та звітності — особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборівна сплату єдиного податку з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності.

Юридична особа чи фізична особа — підприємець може самостійно обрати спрощену систему оподаткування, якщо така особа відповідає вимогам перебування на даній системі.

Платники єдиного податку звільняються від обов'язку нарахування, сплати та подання податкової звітності з таких податків і зборів:

- 1) податку на прибуток підприємств;
- 2) податку на доходи фізичних осіб у частині доходів (об'єкта оподаткування);
- 3) податку на додану вартість з операцій з постачання товарів, робіт та послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України, крім податку на додану вартість, що сплачується фізичними особами та юридичними особами, які обрали ставку єдиного податку, що не включає ПДВ, а також що сплачується платниками єдиного податку четвертої групи;
- 4) податку на майно (в частині земельного податку), крім земельного податку за земельні ділянки, що не використовуються платниками єдиного податку першої - третьої груп для провадження господарської діяльності та платниками єдиного податку четвертої групи для ведення сільськогосподарського товаровиробництва;
- 5) рентної плати за спеціальне використання води платниками єдиного податку четвертої групи.

Таблиця 1

Групи суб'єктів господарювання на спрощеній системі оподаткування

Група	Вид діяльності	Використання найманої праці	Річний обсяг доходу	Ставка податку
1	Фізичні особи-підприємці, що здійснюють виключно роздрібний продаж товарів з торговельних місць на ринках та/або провадження господарської діяльності з надання побутових послуг населенню	Не використовують	167 тис. грн. ЗП - 1118 900 гривень	до 10% розміру прожиткового мінімуму на працездатну особу

2	Фізичні особи-підприємці, що здійснюють надання послуг, у тому числі побутових, платникам єдиного податку та/або населенню(крім осіб, що надають посередницькі послуги з купівлі, продажу, оренди та оцінювання нерухомого майна), виробництво та/або продаж товарів, діяльність у сфері ресторанного господарства. Не поширюється на фізичних осіб - підприємців, які надають посередницькі послуги з купівлі, продажу, оренди та оцінювання нерухомого майна, а також здійснюють діяльність з виробництва, постачання, продажу (реалізації) ювелірних та побутових виробів з дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення та напівдорогоцінного каміння. Такі фізичні особи - підприємці належать виключно до третьої групи платників єдиного податку.	не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, одночасно не перевищує 10 осіб	834 мін. ЗП -5587 800 гривень	до 20% розміру мінімальної заробітної плати
3	фізичні особи - підприємці, в тому числі ті, що надають посередницькі послуги з купівлі, продажу, оренди та оцінювання нерухомого майна та юридичні особи - суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми	не обмежена	1167 мін. ЗП- 7818 900 гривень	Для платників ПДВ – 3 % від доходу. У разі включення податку на додану вартість до складу єдиного податку– 5 % від доходу.
4	сільськогосподарські товаровиробники: а) юридичні особи незалежно від організаційно-правової форми, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 відсотків; б) фізичні особи - підприємці, які провадять діяльність виключно в межах фермерського господарства,	немає вимог для юросіб, для фізосіб – тільки члени сім'ї	-	0,16 — 5,4% нормативно-грошової оцінки 1 га землі (залежно від виду земель)

зареєстрованого відповідно до Закону України "Про фермерське господарство", за умови виконання сукупності таких вимог: - здійснюють виключно вирощування, відгодовування сільськогосподарської продукції, збирання, вилов, переробку такої власновирощеної або відгодованої продукції та її продаж; - провадять господарську діяльність (крім постачання) за місцем податкової адреси; - не використовують працю найманих осіб; - членами фермерського господарства такої фізичної особи є лише члени її сім'ї; - площа сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду у власності та/або користуванні членів фермерського господарства становить не менше двох гектарів, але не більше 20 гектарів.			

Під побутовими послугами населенню, які надаються першою та другою групами платників єдиного податку, розуміються такі види послуг:

- 1) виготовлення взуття за індивідуальним замовленням;
- 2) послуги з ремонту взуття;
- 3) виготовлення швейних виробів за індивідуальним замовленням;
- 4) виготовлення виробів із шкіри за індивідуальним замовленням;
- 5) виготовлення виробів з хутра за індивідуальним замовленням;
- 6) виготовлення спіднього одягу за індивідуальним замовленням;
- 7) виготовлення текстильних виробів та текстильної галантереї за індивідуальним замовленням;
- 8) виготовлення головних уборів за індивідуальним замовленням;
- 9) додаткові послуги до виготовлення виробів за індивідуальним замовленням;
- 10) послуги з ремонту одягу та побутових текстильних виробів;
- 11) виготовлення та в'язання трикотажних виробів за індивідуальним замовленням;
- 12) послуги з ремонту трикотажних виробів;
- 13) виготовлення килимів та килимових виробів за індивідуальним замовленням;
- 14) послуги з ремонту та реставрації килимів та килимових виробів;
- 15) виготовлення шкіряних галантерейних та дорожніх виробів за індивідуальним замовленням;
- 16) виготовлення меблів за індивідуальним замовленням

та інші згідно ПКУ

Об'єктом оподаткування для платників єдиного податку четвертої групи є площа сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей, пасовищ і багаторічних насаджень) та/або земель водного фонду (внутрішніх водойм, озер, ставків, водосховищ), що перебуває у власності сільськогосподарського товаровиробника або надана йому у користування, у тому числі на умовах оренди.

3. Для платників єдиного податку існують певні обмеження, щодо виду діяльності, зокрема їм заборонено здійснювати:

- діяльність з організації, проведення азартних ігор;
- обмін іноземної валюти;
- видобуток, виробництво, реалізацію дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння;
- видобуток, реалізацію корисних копалин, крім реалізації корисних копалин місцевого значення;
- діяльність з управління підприємствами;
- фізичні особи - підприємці, які здійснюють технічні випробування та дослідження, діяльність у сфері аудиту;
- фізичні та юридичні особи – нерезиденти;
- діяльність з продажу предметів мистецтва та антикваріату, діяльність з організації торгів (аукціонів) виробами мистецтва, предметами колекціонування або антикваріату;
- діяльність з організації, проведення гастрольних заходів;
- фізичні особи - підприємці, які надають в оренду земельні ділянки, загальна площа яких перевищує 0,2 гектара, житлові приміщення та/або їх частини, загальна площа яких перевищує 100 квадратних метрів, нежитлові приміщення (споруди, будівлі) та/або їх частини, загальна площа яких перевищує 300 квадратних метрів;
- страхові (перестрахові) брокери, банки, кредитні спілки, ломбарди, лізингові компанії, довірчі товариства, страхові компанії, установи накопичувального пенсійного забезпечення, інвестиційні фонди і компанії, інші фінансові установи, визначені законом; реєстратори цінних паперів;
- суб'єкти господарювання, у статутному капіталі яких сукупність часток, що належать юридичним особам, які не є платниками єдиного податку, дорівнює або перевищує 25 відсотків тощо.

Тобто, це як правило ті види діяльності, які мають високу рентабельність.

Не можуть бути платниками єдиного податку четвертої групи:

- суб'єкти господарювання, у яких понад 50 відсотків доходу, отриманого від продажу сільськогосподарської продукції власного виробництва та продуктів її переробки, становить дохід від реалізації декоративних рослин (за винятком зрізаних квітів, вирощених на угіддях, які належать сільськогосподарському товаровиробнику на праві власності або надані йому в користування, та продуктів їх переробки), диких тварин і птахів, хутряних виробів і хутра (крім хутрової сировини);
- суб'єкти господарювання, що провадять діяльність з виробництва підакцизних товарів, крім виноматеріалів виноградних, вироблених на підприємствах первинного виноробства для підприємств вторинного виноробства, які використовують такі виноматеріали для виробництва готової продукції;

- суб'єкт господарювання, який станом на 1 січня базового (звітного) року має податковий борг, за винятком безнадійного податкового боргу, який виник внаслідок дії обставин непереборної сили (форс-мажорних обставин).

4. Визначення доходів, їх склад, дата отримання доходу

Визначення доходу здійснюється для цілей оподаткування єдиним податком та для надання права суб'єкту господарювання зареєструватися платником єдиного податку або перебувати на спрощеній системі оподаткування.

Дохід визначається на підставі даних бухгалтерського обліку.

Доходом платника єдиного податку є:

1) для фізичної особи - підприємця - дохід, отриманий протягом податкового (звітного) періоду в грошовій формі (готівковій та/або безготівковій); матеріальній або нематеріальній формі.

До доходу не включаються отримані такою фізичною особою С у вигляді процентів, дивідендів, роялті, страхові виплати і відшкодування, а також доходи, отримані від продажу рухомого та нерухомого майна, яке належить на праві власності фізичній особі та використовується в її господарській діяльності;

2) для юридичної особи - будь-який дохід, отриманий протягом податкового (звітного) періоду в грошовій формі (готівковій та/або безготівковій); матеріальній або нематеріальній формі.

Якщо дохід одержується в іноземній валюті, то він перераховується у гривнях за офіційним курсом НБУ на дату отримання такого доходу.

3) При продажу основних засобів юридичними особами - платниками єдиного податку дохід визначається як сума коштів, отриманих від продажу таких основних засобів, а якщо основні засоби використовувались більше року, то від суми отриманих коштів віднімається залишкова вартість ОЗ.

4) До суми доходу платника єдиного податку включається вартість безоплатно отриманих протягом звітного періоду товарів (робіт, послуг).

5) До суми доходу платника єдиного податку третьої групи, який є платником податку на додану вартість, також включається сума кредиторської заборгованості, за якою минув строк позовної давності.

До складу доходу не включаються:

1) суми податку на додану вартість;

2) суми коштів, отриманих за внутрішніми розрахунками між структурними підрозділами платника єдиного податку;

3) суми фінансової допомоги, наданої на поворотній основі, *отриманої та поверненої протягом 12 календарних місяців з дня її отримання*, та суми кредитів;

4) суми коштів цільового призначення, що надійшли від Пенсійного фонду та інших фондів соціального страхування, з бюджетів або державних цільових фондів, у тому числі в межах державних або місцевих програм;

5) аванс, передплата, що повертаються покупцю товару (робіт, послуг) - платнику єдиного податку та/або повертаються платником єдиного податку покупцю товару (робіт, послуг), якщо таке повернення відбувається внаслідок повернення товару, розірвання договору або за листом-заявою про повернення коштів;

6) суми коштів та вартість майна, внесені засновниками або учасниками платника єдиного податку до статутного капіталу такого платника;

7) суми надмірно сплачених податків і зборів, суми ЄСВ, що повертаються з бюджетів або державних цільових фондів;

8) дивіденди, отримані платником єдиного податку - юридичною особою.

Датою отримання доходу платника єдиного податку є дата надходження коштів платнику єдиного податку у грошовій (готівковій або безготівковій) формі, дата підписання платником єдиного податку акта приймання-передачі безоплатно отриманих товарів (робіт, послуг).

У разі здійснення торгівлі товарами або послугами з використанням торговельних автоматів чи іншого подібного обладнання, що не передбачає наявності реєстраторарозрахункових операцій, датою отримання доходу вважається дата вилучення з обладнання грошової виручки.

9.2 Складання податкової звітності платниками ЄП

План

1. Податковий (звітний) період для подання декларації платниками ЄП
2. Підстава для складання податкової декларації
3. Особливості подання податкової декларації та сплати ЄП платниками 4 групи

1. Податковим (звітним) періодом є:

- для платників єдиного податку 1, 2 та 4 груп є календарний рік. Платники єдиного податку 1 та 2 груп подають до контролюючого органу податкову декларацію платника єдиного податку в якій відображаються обсяг отриманого доходу і щомісячні авансові внески.

- для платників єдиного податку 3 групи - календарний квартал. Вони подають до контролюючого органу податкову декларацію платника єдиного податку протягом 40 днів після закінчення звітного кварталу.

Платники єдиного податку першої і другої груп сплачують єдиний податок шляхом здійснення авансового внеску не пізніше 20 числа (включно) поточного місяця.

Платники єдиного податку третьої групи сплачують єдиний податок протягом 50 календарних днів після закінчення податкового (звітного) кварталу.

2. Підставою для складання податкової декларації для ФОП є обліковий реєстр довільної форми, в якому відображаються надходження на поточний рахунок та готівки (наприклад, Книга обліку доходів, яка раніше велась в обов'язковому порядку), а для платників ПДВ – Книга обліку доходів та витрат.

Для юросіб – дані бухгалтерського обліку, який вони ведуть за спрощеною формою.

Платники єдиного податку першої і другої груп, які не використовують найманих осіб, звільняються від сплати єдиного податку протягом одного місяця на рік на час відпустки, а також за період хвороби, підтвердженої листками непрацездатності, якщо вона триває 30 і більше календарних днів.

3. Платники єдиного податку четвертої групи:

самостійно обчислюють суму податку щороку станом на 1 січня і не пізніше 20 лютого поточного року подають податкову декларацію. Сплачують податок щоквартально протягом 30 календарних днів, після закінчення звітного кварталу, у таких розмірах:

- у I кварталі - 10 відсотків;
- у II кварталі - 10 відсотків;
- у III кварталі - 50 відсотків;
- у IV кварталі - 30 відсотків.

9.3 Ставки єдиного податку. Особливості оподаткування платників єдиного податку четвертої групи

План

1. Розрахунок єдиного податку платників 1-3 груп
2. Особливості застосування підвищеної ставки та подвійного розміру податку
3. Об'єкт, база оподаткування та ставки ЄП для платників 4 групи
4. Порядок розрахунку ЄП платниками 4 гр. та подання звітності

1. Ставки єдиного податку:

1) для платників першої групи встановлюються у відсотках (фіксовані ставки) до розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на 1 січня податкового (звітного) року (далі у цій главі - прожитковий мінімум):

Прожитковий мінімум – 2684 грн.

Мінімальна ставка – $0,01 \cdot 2684 = 26,84$ грн. в місяць

Максимальна ставка – $0,1 \cdot 2481 = 268,40$ грн. в місяць

Платники єдиного податку першої і другої груп сплачують єдиний податок шляхом здійснення авансового внеску не пізніше 20 числа (включно) поточного місяця.

Такі платники єдиного податку можуть здійснити сплату єдиного податку авансовим внеском за весь податковий (звітний) період (квартал, рік), але не більш як до кінця поточного звітного року.

2) другої групи - у відсотках (фіксовані ставки) до розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року (далі у цій главі - мінімальна заробітна плата):

Мінімальна ставка – $0,01 \cdot 6700 = 67,00$ грн. в місяць

Максимальна ставка – $0,2 \cdot 6700 = 1340$ грн. в місяць

Платники єдиного податку першої і другої груп сплачують єдиний податок шляхом здійснення авансового внеску не пізніше 20 числа (включно) поточного місяця.

Такі платники єдиного податку можуть здійснити сплату єдиного податку авансовим внеском за весь податковий (звітний) період (квартал, рік), але не більш як

до кінця поточного звітнього року. Податковим (звітним) періодом для платників єдиного податку першої, другої та четвертої груп є календарний рік.

У разі здійснення платниками єдиного податку першої і другої груп кількох видів господарської діяльності застосовується максимальний розмір ставки єдиного податку, встановлений для таких видів господарської діяльності.

3) третьої групи - у відсотках до доходу за квартал (відсоткові ставки): 5% від доходу, якщо платники ЄП не є платниками ПДВ; 3% від доходу за вирахуванням ПДВ, якщо платники ЄП є платниками ПДВ.

Наприклад дохід за квартал – 700500 грн.

Для неплатника ПДВ ЄП = $700500 \cdot 0,05 = 35025$ грн.

Для платника ПДВ ЄП = $700500 : 1,2 \cdot 0,03 = 17512,50$ грн.

Податковим (звітним) періодом для платників єдиного податку третьої групи є календарний квартал.

Платники єдиного податку третьої групи сплачують єдиний податок протягом 10 календарних днів після граничного строку подання податкової декларації за податковий (звітний) квартал.

Платники єдиного податку першої і другої груп та платники єдиного податку третьої групи (фізичні особи - підприємці), які не є платниками податку на додану вартість, ведуть у довільному порядку обліковий реєстр, у якому записують підсумком за місяць готівкові та безготівкові надходження. До 2021 року обов'язковим реєстром була Книга обліку доходів, яку зараз можна продовжувати вести як варіант облікового реєстра для відображення отриманих доходів.

Платники єдиного податку третьої групи (фізичні особи - підприємці), які є платниками податку на додану вартість, в обов'язковому порядку ведуть **Книгу обліку доходів та витрат**. Платники єдиного податку третьої групи (юридичні особи) використовують дані спрощеного бухгалтерського обліку щодо доходів та витрат.

2. Особливості застосування підвищеної ставки та подвійного розміру податку

Ставка єдиного податку встановлюється для платників єдиного податку першої - третьої групи (фізичні особи - підприємці) у розмірі 15 відсотків:

1) до суми перевищення обсягу доходу,

2) до доходу, отриманого від провадження діяльності, не зазначеної у реєстрі платників єдиного податку, віднесеного до першої або другої групи;

3) до доходу, отриманого від здійснення видів діяльності, які не дають права застосовувати спрощену систему оподаткування;

4) до доходу, отриманого платниками першої або другої групи від провадження діяльності, яка не дає права відноситись до даних груп платників єдиного податку.

Ставки єдиного податку для платників третьої групи (юридичні особи) встановлюються у подвійному розмірі:

1) до суми перевищення обсягу доходу;

2) до доходу, отриманого від здійснення видів діяльності, які не дають права застосовувати спрощену систему оподаткування.

Ставки, застосовуються з урахуванням таких особливостей:

1) платники єдиного податку першої групи, які у календарному кварталі перевищили обсяг доходу, з наступного календарного кварталу за заявою переходять

на застосування ставки єдиного податку, визначеної для платників єдиного податку другої або третьої групи, або відмовляються від застосування спрощеної системи оподаткування.

Такі платники до суми перевищення зобов'язані застосувати ставку єдиного податку у розмірі 15 відсотків.

Заява подається не пізніше 20 числа місяця, наступного за календарним кварталом, у якому допущено перевищення обсягу доходу;

2) платники єдиного податку другої групи, які перевищили у податковому (звітному) періоді обсяг доходу, в наступному податковому (звітному) кварталі за заявою переходять на застосування ставки єдиного податку, визначеної для платників єдиного податку третьої групи, або відмовляються від застосування спрощеної системи оподаткування.

Такі платники до суми перевищення зобов'язані застосувати ставку єдиного податку у розмірі 15 відсотків.

Заява подається не пізніше 20 числа місяця, наступного за календарним кварталом, у якому допущено перевищення обсягу доходу;

3) платники єдиного податку третьої групи (фізичні особи - підприємці), які перевищили у податковому (звітному) періоді обсяг доходу, до суми перевищення застосовують ставку єдиного податку у розмірі 15 відсотків, а також зобов'язані у порядку, встановленому цією главою, перейти на сплату інших податків і зборів.

Платники єдиного податку третьої групи (юридичні особи), які перевищили у податковому (звітному) періоді обсяг доходу, до суми перевищення застосовують ставку єдиного податку у подвійному розмірі.

У всіх інших випадках порушень: провадження діяльності, не зазначеної у реєстрі платників єдиного податку, від здійснення видів діяльності, які не дають права застосовувати спрощену систему, від провадження діяльності, яка не дає права відноситись до відповідної групи платників єдиного податку – повинні перейти на загальну систему оподаткування з місяця, наступного за місяцем порушення.

3.Об'єкт, база оподаткування та ставки ЄП для платників 4 групи

Платниками 4 групи ЄП є сільськогосподарські товаровиробники:

а) юридичні особи незалежно від організаційно-правової форми, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 відсотків;

б) фізичні особи - підприємці, які провадять діяльність виключно в межах фермерського господарства, зареєстрованого відповідно до Закону України "Про фермерське господарство", за умови виконання сукупності таких вимог:

- здійснюють виключно вирощування, відгодовування сільськогосподарської продукції, збирання, вилов, переробку такої власновирощеної або відгодованої продукції та її продаж;

- провадять господарську діяльність (крім постачання) за місцем податкової адреси;

- не використовують працю найманих осіб;

- членами фермерського господарства такої фізичної особи є лише члени її сім'ї;

- площа сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду у власності та/або користуванні членів фермерського господарства становить не менше двох гектарів, але не більше 20 гектарів.

Об'єктом оподаткування для платників єдиного податку четвертої групи є площа сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей, пасовищ і багаторічних насаджень) та/або земель водного фонду (внутрішніх водойм, озер, ставків, водосховищ), що перебуває у власності сільськогосподарського товаровиробника або надана йому у користування, у тому числі на умовах оренди.

Базою оподаткування податком для платників єдиного податку четвертої групи для сільськогосподарських товаровиробників є **нормативна грошова оцінка одного гектара сільськогосподарських угідь** (ріллі, сіножатей, пасовищ і багаторічних насаджень), з урахуванням коефіцієнта індексації, визначеного за станом на 1 січня базового податкового (звітного) року.

Ставки податку встановлюються у % до бази оподаткування, тобто до вартості 1 га сільськогосподарських угідь або земель водного фонду та залежить від категорії земель, їх розташування:

- для ріллі, сіножатей і пасовищ - 0,95% (крім гірських зон);
- для ріллі, сіножатей і пасовищ, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, - 0,57%;
- для багаторічних насаджень (крім багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях) - 0,57%;
- для багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, - 0,19%;
- для земель водного фонду - 2,43%;
- для сільськогосподарських угідь, що перебувають в умовах закритого ґрунту, - 6,33%.

Перелік гірських зон та поліських територій визначається Кабінетом Міністрів України.

4. Порядок розрахунку ЄП платниками 4 гр. та подання звітності

Податковим (звітним) періодом є рік.

Платники єдиного податку четвертої групи:

1) самостійно обчислюють суму податку щороку станом на 1 січня і не пізніше 20 лютого поточного року подають відповідному контролюючому органу за місцезнаходженням платника податку та місцем розташування земельної ділянки податкову декларацію на поточний рік. З податковою декларацією подаються відомості (довідка) про наявність земельних ділянок.

Формула для розрахунку ЄП:

$$\text{ЄП} = \text{НГО} \cdot S \cdot \text{Сп},$$

де ЄП – сума єдиного податку за рік;

НГО – нормативна грошова оцінка за 1 га станом на рік розрахунку;

S – площа с/г угідь, що перебуває у власності (оренді);

Сп – ставка податку.

2) сплачують податок щоквартально протягом 30 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітного) кварталу, у таких розмірах:

у I кварталі - 10 відсотків;

- у II кварталі - 10 відсотків;
- у III кварталі - 50 відсотків;
- у IV кварталі - 30 відсотків.

Рішення задач:

Приклад.

Приклади рішення задач: При рішенні задач використовуємо таблицю з характеристикою 1, 2, 3 групи платників єдиного податку з Лекції 22.

1. Фізична особа перебуває на спрощеній системі оподаткування і не використовує працю найманих працівників. Дохід від надання послуг з ремонту взуття в місяць не перевищує 12 тис. грн.

Визначити, до якої групи платників єдиного податку віднесено фізичну особу, а також мінімальні та максимальні розміри податків та зборів за місяць.

Рішення.

Підприємець відноситься до I групи платників єдиного податку так як він надає індивідуальні послуги населенню, не має найманих працівників та його річний дохід 144000 грн. (що менше 167 мінімальних ЗП - 1085 500 гривень)

В 2022р. мінімальний розмір єдиного податку $2481,00 \times 1\% = 24,81$ грн.;
максимальний $2481,00 \times 10\% = 248,10$ грн.

2. Фізична особа провадить діяльність на території областей західного регіону у сфері роздрібної торгівлі в магазині і не використовує працю найманих працівників. Дохід від реалізації продукції протягом року склав 180 тис. грн., в т.ч. 40 тис. грн. – це дохід від провадження діяльності, не зазначеної у свідоцтві платника єдиного податку.

Визначити, до якої групи платників єдиного податку віднесено фізичну особу, а також мінімальні та максимальні розміри податків та зборів.

Рішення.

Підприємець відноситься до II групи платників єдиного податку, так як веде роздрібну торгівлю в магазині. Хоча він не використовує працю найманих працівників та має дохід 180000 за рік (що задовольняє 1 групі), торгівля відбувається в магазині, а не з торгових місць на ринку.

В 2022р. мінімальний розмір єдиного податку $6500,00 \times 1\% = 65,00$ грн.;
максимальний $6500,00 \times 0,2 = 1300,00$ грн.

За провадження діяльності, не зазначеної у свідоцтві платника єдиного податку нараховується податок в розмірі: $40000 \times 15\% = 6000,00$ грн.

3. Фізична особа – підприємець перебуває на спрощеній системі оподаткування і використовує найману працю 10 осіб. У першому кварталі поточного року дохід від реалізації продукції склав 720 тис. грн., а витрати на придбання сировини та матеріалів – 270 тис. грн.

Визначити: 1) до якої групи платників єдиного податку віднесено фізичну особу, якщо вона є платником ПДВ і розмір квартального доходу не перевищує 750 тис. грн.; 2) розмір податків та зборів, які підлягають сплаті до бюджету у звітному періоді, кінцевий термін сплати.

Рішення.

Підприємець відноситься до III групи платників єдиного податку, хоча за всіма критеріями вона належить до 2 групи платників (10 працівників, річний дохід не

більше 5421 тис. грн.), але вона є платником ПДВ, що можливо тільки для 3 групи. Ставка ЄП – 3% від доходу без ПДВ.

За I квартал 2022 р. підприємець повинен сплатити єдиний податок до 20.05.2022р. в розмірі $720000,00 / 1,2 \times 0,03\% = 18000,00$ грн.

4. Фізична особа здійснює виробництво та продаж товарів, а також діяльність у сфері ресторанного господарства, перебуває на спрощеній системі оподаткування 2 група, ставка ЄП 20% від мін. ЗП. У 3 кварталі фізична особа отримала дохід від здійснення підприємницької діяльності наростаючим підсумком з початку року розміром 5500 тис. грн.

Визначити наслідки перевищення доходу по своїй групі та розрахувати суму ЄП, яку повинен заплатити підприємець у 4 кварталі.

Рішення

Наслідки: перехід з 4 кв. до 3 гр. платників ЄП, за перевищення доходу оплата ЄП за ставкою 15% до розміру перевищення граничної суми доходу.

ЄП за місяць по ставці 2 групи: $6500 \cdot 0,2 = 1300,00$ грн., за квартал: $1300,00 \cdot 3 = 3900,00$ грн.

Підвищена ставка: $(5\,500\,000 - 5\,421\,000) \cdot 0,15 = 11850,00$ грн.

Всього ЄП: $3900,00 + 11850,00 = 15750,00$ грн.

5. Фізична особа – підприємець протягом 2021р. отримала дохід від реалізації товарів в магазинах в розмірі 3100 тис. грн., кількість найманих працівників – 9 осіб.

З 01.01.2022р. приватний підприємець планує перейти на спрощену систему.

Визначити: 1) на якій групі доцільно зареєструватись підприємцю при переході на спрощену систему оподаткування; 2) розрахувати максимальну суму єдиного податку, яку він повинен сплатити за 1 квартал 2022р., вказати граничний термін його сплати.

Рішення.

Підприємцю доцільно зареєструватись на II групі платника єдиного податку, тому що його вид діяльності відповідає платникам II групи, кількість найманих працівників не перевищує 10 осіб і дохід за 2021 рік. не перевищує 5421 тис. грн.

За I квартал 2022р. підприємець повинен сплачувати авансом до 20 числа щомісяця суму в розмірі 20% від мінімальної ЗП: $6500,00 \times 0,2 = 1300,00$ грн.

6. З 01.04.2022р. приватний підприємець перейшов на спрощену систему оподаткування. Протягом I кварталу 2022р. він отримав дохід від надання послуг перевезення фізичним та юридичним особам (платникам ПДВ) в сумі 502000 грн., а за II квартал 2022р. приватний підприємець планує отримати дохід в розмірі 688000 грн. Визначити: 1) на якій групі доцільно зареєструватись приватному підприємцю при переході на спрощену систему оподаткування; 2) розрахувати максимальну суму єдиного податку за II квартал 2022р., яку він повинен сплатити з отриманого доходу, вказати граничний термін його сплати.

Рішення.

Приватному підприємцю доцільно зареєструватись на III групі платника єдиного податку та зареєструватись платником ПДВ, тому що його вид діяльності відповідає платникам лише III групи (надає послуги як фізичним, так і юридичним особам),

кількість найманих працівників не обмежена і дохід станом на 01.04.2022р. не перевищує 5421000 грн.

За II квартал 2022р. приватний підприємець повинен сплатити єдиний податок до 19.08.2022р. в розмірі $688000,00 / 1,2 \times 3\% = 17200,00$ грн.

Задача з ЄП 4 групи

7. Сільгосптоваровиробник має у власності земельну ділянку у Київській області категорії багаторічних насаджень площею 60,32 га, нормативна грошова оцінка якої проведена у 2015 р. та складає 95962,43 грн/га.

Також підприємство орендує земельні паї у фізичних осіб, площу яких теж включає до розрахунку єдиного податку. Загальна площа та грошова оцінка орендованих земель складає:

- категорії ріллі – 1654,325 га, нормативна грошова оцінка проведена у 2015 р. та складає 31970,15 грн/га;
- категорії сіножатей – 256,4578 га, нормативна грошова оцінка проведена у 2015 р. та складає 10805,30 грн/га.

Індексація нормативної грошової оцінки землі проводиться шляхом множення оцінки на коефіцієнти індексації.

У 2016 р. коефіцієнт індексації становив 112,4%, у 2017, 2018, 2019 та 2020 роках – 100%

З метою визначення розміру нормативної грошової оцінки земельної ділянки станом на початок звітнього року, нормативна грошова оцінка помножується на коефіцієнти індексації за усі роки, крім року її проведення та, власне, звітнього року.

Рішення

Рік проведення нормативної грошової оцінки усіх земельних ділянок є 2015, тобто однаковим. Тому коефіцієнт індексації 2015 року при обчисленні ЄП за 2020 рік ми не враховуємо.

Отже, для розрахунку суми єдиного податку нам потрібно проіндексувати нормативну грошову оцінку кожної категорії земель:

- багаторічні насадження: $95962,43 \cdot 1,124 \cdot 1 \cdot 1 \cdot 1 \cdot 1 = 107861,77$ грн/га;
- рілля: $31970,15 \cdot 1,124 \cdot 1 \cdot 1 \cdot 1 \cdot 1 = 35934,45$ грн/га;
- сіножаті: $10805,30 \cdot 1,124 \cdot 1 \cdot 1 \cdot 1 \cdot 1 = 12145,16$ грн/га.

При розрахунку єдиного податку застосовуються ставки, встановлені п. 293.9 ПКУ: для ріллі і сіножатей – 0,95% від нормативної грошової оцінки, для багаторічних насаджень – 0,57 %. ЄП на рік розраховується шляхом множення площі земельної ділянки, її нормативної грошової оцінки з урахуванням індексації та ставки податку.

Сума річного податку становитиме:

- багаторічні насадження: $107861,77 \times 60,32 \times 0,57\% = 37085,47$ грн.;
- рілля: $35934,45 \times 1654,325 \times 0,95\% = 564748,96$ грн.;
- сіножаті: $12145,16 \times 256,4578 \times 0,95\% = 29589,83$ грн.

Разом: 631424,26 грн.

Зверніть увагу: пп.295.9.2 ПКУ встановлено, що ЄП четвертої групи сплачується щоквартально протягом 30 календарних днів, що настають за останнім календарним

днем податкового кварталу, у таких розмірах від річної суми ЄП: у I кварталі — 10 %; у II кварталі — 10 %; у III кварталі — 50 %; у IV кварталі — 30 %

Оплата по кварталам складатиме:

1 квартал – $631424,26 \cdot 0,1 = 63142,43$ грн.;

2 квартал – 63142,43 грн.;

3 квартал – $631424,26 \cdot 0,5 = 315712,13$ грн.;

4 квартал – $631424,26 \cdot 0,3 = 189427,28$ грн.

Тема 10. Нодаток на майно

10.1 Плата за землю: платники, ставки, об'єкти

План

1. Склад місцевих податків та зборів
2. Платники податку та об'єкт оподаткування
3. Ставки податку

1. Місцеві податки та збори(ст.10 ПКУ) — обов'язкові платежі, які встановлюються місцевими органами влади і є обов'язковими до сплати за встановленими ставками тільки на певній території. Ці податки та збори надходять виключно до місцевих бюджетів: податок на майно, єдиний податок, збір за місця для паркування транспортних засобів, туристичний збір.

Податок на майно складається з: податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки; транспортного податку; плати за землю.

Місцеві ради обов'язково устанавлюють єдиний податок та податок на майно (в частині транспортного податку та плати за землю, крім земельного податку за лісові землі).

Місцеві ради в межах повноважень, вирішують питання щодо встановлення податку на майно (в частині податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки) та встановлення збору за місця для паркування транспортних засобів, туристичного збору та земельного податку за лісові землі.

2. Платниками податку є:

- власники земельних ділянок, земельних часток (паїв);
- землекористувачі.

Для суб'єктів господарювання, які застосовують спрощену систему оподаткування 1-3 група ЄП, плата за землю входить до складу ЄП.

Об'єктами оподаткування є земельні ділянки, які перебувають у власності або користуванні; земельні частки (паї), які перебувають у власності.

Не сплачується податок за:

- сільськогосподарські угіддя зон радіоактивно забруднених територій внаслідок Чорнобильської катастрофи;
- землі сільськогосподарських угідь, що перебувають у тимчасовій консервації або у стадії с/г освоєння;
- земельні ділянки державних сортовипробувальних станцій;
- землі дорожнього господарства автомобільних доріг загального користування (землі під проїзною частиною, узбіччям, земляним полотном, декоративним озелененням, мостами, майданчики для стоянки транспорту і відпочинку, склади, гаражі, та інші споруди, що перебувають у державній власності);
- земельні ділянки сільськогосподарських підприємств усіх форм власності та фермерських (селянських) господарств, зайняті молодими садами, ягідниками та виноградниками до вступу їх у пору плодоношення;
- земельні ділянки кладовищ, крематоріїв;
- земельні ділянки, на яких розташовані дипломатичні представництва.

- земельні ділянки, надані зареєстрованим релігійним організаціям України.

3. Базою оподаткування є:

- нормативна грошова оцінка земельних ділянок з урахуванням коефіцієнта індексації, визначеного відповідно до порядку, встановленого цим розділом;

- площа земельних ділянок, нормативну грошову оцінку яких не проведено.

Рішення рад щодо нормативної грошової оцінки земельних ділянок офіційно оприлюднюється відповідним органом місцевого самоврядування до 15 липня року, що передує бюджетному періоду, в якому планується застосування нормативної грошової оцінки земель або змін (плановий період). *В іншому разі норми відповідних рішень застосовуються не раніше початку бюджетного періоду, що настає за плановим періодом.*

Податок за лісові землі складається із земельного податку та рентної плати, що визначається податковим законодавством.

Ставка податку за земельні ділянки, нормативну грошову оцінку яких проведено, встановлюється у розмірі не більше 3 відсотків від їх нормативної грошової оцінки, для земель загального користування - не більше 1 відсотка від їх нормативної грошової оцінки, а для сільськогосподарських угідь - не менше 0,3 відсотка та не більше 1 відсотка від їх нормативної грошової оцінки, а для лісових земель - не більше 0,1 відсотка від їх нормативної грошової оцінки.

Ставка податку встановлюється у розмірі не більше 12 відсотків від їх нормативної грошової оцінки за земельні ділянки, які перебувають у постійному користуванні суб'єктів господарювання (крім державної та комунальної форми власності).

Ставка податку за земельні ділянки, розташовані за межами населених пунктів або в межах населених пунктів, НГО яких не проведено, встановлюється у розмірі не більше 5 відсотків від нормативної грошової оцінки одиниці площі ріллі по області, а для сільськогосподарських угідь - не менше 0,3 відсотка та не більше 5 відсотків від нормативної грошової оцінки одиниці площі ріллі по області, а для сільськогосподарських угідь - не менше 0,3 відсотка та не більше 5 відсотків від нормативної грошової оцінки одиниці площі ріллі по області, а для лісових земель - не більше 0,1 відсотка від нормативної грошової оцінки площі ріллі по області.

10.2 Пільги щодо сплати земельного податку

План

1. Пільги фізичним особам
2. Пільги юридичним особам

1. Пільги щодо сплати земельного податку встановлюються ст.281 ПКУ.

Для фізичних осіб. Від сплати податку звільняються:

- інваліди першої і другої групи;
- фізичні особи, які виховують трьох і більше дітей віком до 18 років;

- пенсіонери (за віком);
- ветерани війни;
- фізичні особи, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Звільнення від сплати податку за земельні ділянки, поширюється на земельні ділянки за кожним видом використання **у межах граничних норм**:

- для ведення особистого селянського господарства - у розмірі не більш як 2 гектари;
- для будівництва та обслуговування житлового будинку, господарських будівель і споруд (присадибна ділянка): у селах - не більш як 0,25 гектара, в селищах - не більш як 0,15 гектара, в містах - не більш як 0,10 гектара;
- для індивідуального дачного будівництва - не більш як 0,10 гектара;
- для будівництва індивідуальних гаражів - не більш як 0,01 гектара;
- для ведення садівництва - не більш як 0,12 гектара.

Від сплати податку звільняються власники земельних ділянок, паїв та землекористувачі за умови передачі земельних ділянок, часток (паїв) в оренду платнику єдиного податку четвертої групи.

Якщо фізична особа, що користується пільгою, має у власності декілька земельних ділянок одного виду використання, то така особа до 1 травня поточного року подає письмову заяву у довільній формі до контролюючого органу за місцем знаходження земельної ділянки про самостійне обрання/зміну земельної ділянки для застосування пільги.

Пільга починає застосовуватися до обраної земельної ділянки з базового податкового (звітного) періоду, у якому подано таку заяву.

2. Пільги для юридичних осіб. Від сплати податку звільняються:

- санаторно-курортні та оздоровчі заклади громадських організацій інвалідів, реабілітаційні установи громадських організацій інвалідів;
- громадські організації інвалідів України, підприємства та організації, які засновані громадськими організаціями інвалідів, де протягом попереднього календарного місяця кількість інвалідів, які мають там основне місце роботи - не менш як 50 відсотків середньооблікової чисельності штатних працівників, а їх фонд оплати праці - не менш як 25 відсотків суми загальних витрат на оплату праці.
- бази олімпійської та параолімпійської підготовки, перелік яких затверджується Кабінетом Міністрів України.
- дошкільні та загальноосвітні навчальні заклади незалежно від форми власності і джерел фінансування, заклади культури, науки, освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, фізичної культури та спорту, які повністю утримуються за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів.
- державні та комунальні дитячі санаторно-курортні заклади та заклади оздоровлення і відпочинку, а також дитячі санаторно-курортні та оздоровчі заклади України, які знаходяться на балансі підприємств, установ та організацій, які є неприбутковими.
- державні та комунальні центри олімпійської підготовки, школи вищої спортивної майстерності, дитячо-юнацькі спортивні школи та інші подібні заклади, що є неприбутковими.

10.3 Порядок обчислення плати за землю

План

1. Нарахування сум податку фізичним особам
2. Обчислення плати за землю суб'єктами господарювання
3. Строк сплати плати за землю

1. Стаття 286 ПКУ визначає порядок обчислення плати за землю.

Підставою для нарахування земельного податку є дані державного земельного кадастру.

Центральні органи виконавчої влади, що реалізують державну політику у сфері земельних відносин та у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно, у сфері будівництва щомісяця, але не пізніше 10 числа наступного місяця, а також за запитом відповідного контролюючого органу за місцезнаходженням земельної ділянки подають інформацію, необхідну для обчислення і справляння плати за землю.

Нарахування фізичним особам сум податку проводиться контролюючими органами за місцем знаходження земельної ділянки. Контролюючі органи надсилають або вручають платникові за місцем його реєстрації **до 1 липня поточного року податкове повідомлення-рішення** про внесення податку за формою.

У разі переходу права власності на земельну ділянку від одного власника - фізичної особи до іншого протягом календарного року контролюючий орган надсилає (вручає) податкове повідомлення-рішення новому власнику після отримання інформації про перехід права власності.

Якщо такий перехід відбувається після 1 липня поточного року, то контролюючий орган надсилає (вручає) попередньому власнику нове податкове повідомлення-рішення. Попереднє податкове повідомлення-рішення вважається скасованим (відкликаним).

Платники податку мають право звернутися з письмовою заявою до контролюючого органу за місцем знаходження земельної ділянки для проведення звірки даних щодо:

розміру площі земельної ділянки, що перебуває у власності та/або користуванні платника податку;

права на користування пільгою із сплати податку;

розміру ставки податку;

нарахованої суми податку.

У разі виявлення розбіжностей, на підставі підтверджених платником оригіналів відповідних документів, контролюючий орган проводить протягом десяти робочих днів перерахунок суми податку і надсилає (вручає) йому нове податкове повідомлення-рішення.

2. Платники плати за землю (крім фізичних осіб) самостійно обчислюють суму податку щороку станом на 1 січня і не пізніше 20 лютого поточного року подають відповідному контролюючому органу за місцезнаходженням земельної ділянки податкову декларацію на поточний рік, з розбивкою річної суми рівними частками за місяцями. Подання такої декларації звільняє від обов'язку подання

щомісячних декларацій. **При поданні першої декларації** (фактичного початку діяльності як платника плати за землю) **разом з нею подається довідка (витяг) про розмір нормативної грошової оцінки земельної ділянки**, а надалі така довідка подається у разі затвердження нової нормативної грошової оцінки землі.

Платник плати за землю має право подавати щомісяця звітну податкову декларацію протягом 20 календарних днів після звітного місяця, що звільняє його від обов'язку подання річної податкової декларації на початку поточного року.

За нововідведені земельні ділянки або за новоукладеними договорами оренди, або у разі зміни протягом року об'єкта та/або бази оподаткування, платник подає податкову декларацію протягом 20 календарних днів місяця, що настає за звітним.

3. Власники землі та землекористувачі сплачують плату за землю з дня виникнення права власності або права користування земельною ділянкою.

У разі припинення права власності або права користування земельною ділянкою плата за землю сплачується за фактичний період перебування землі у власності або користуванні у поточному році.

Облік фізичних осіб - платників податку і нарахування відповідних сум проводяться контролюючими органами за місцем знаходження земельної ділянки щороку до 1 травня.

Податкове зобов'язання щодо плати за землю, визначене у податковій декларації на поточний рік, сплачується рівними частками суб'єктами господарювання (власниками та землекористувачами земельних ділянок) за місцезнаходженням земельної ділянки щомісяця протягом 30 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітного) місяця.

Податкове зобов'язання з плати за землю за податковий період, який дорівнює календарному місяцю, сплачується також щомісяця протягом 30 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітного) місяця.

Фізичні особами сплачують податок протягом 60 днів з дня вручення податкового повідомлення-рішення.

У разі надання в оренду земельних ділянок (у межах населених пунктів), окремих будівель (споруд) або їх частин власниками та землекористувачами податок за площі, що надаються в оренду, обчислюється з дати укладення договору оренди земельної ділянки або з дати укладення договору оренди будівель (їх частин).

У разі якщо контролюючий орган не надіслав (не вручив) податкове (податкові) повідомлення-рішення до 1 липня, фізичні особи звільняються від відповідальності за несвоєчасну сплату податкового зобов'язання.

Податкове зобов'язання з цього податку може бути нараховано за податкові (звітні) періоди (роки) в межах строку позовної давності (3 років).

10.4 Орендна плата за земельну ділянку, яка перебуває у державній або комунальній власності

План

1. Платники орендної плати за користування земельною ділянкою, що перебуває у державній або комунальній власності
2. Об'єкт оподаткування та розмір орендної плати

1. Підставою для нарахування орендної плати за земельну ділянку є договір оренди такої земельної ділянки.

Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, які укладають договори оренди землі, повинні до 1 лютого подавати контролюючому органу за місцезнаходженням земельної ділянки переліки орендарів, з якими укладено договори оренди землі на поточний рік, та інформувати відповідний контролюючий орган про укладення нових, внесення змін до існуючих договорів оренди землі та їх розірвання до 1 числа місяця, що настає за місяцем, у якому відбулися зазначені зміни.

Платником орендної плати є орендар земельної ділянки.

2. Об'єктом оподаткування є земельна ділянка, надана в оренду.

Розмір орендної плати встановлюється у договорі оренди, але річна сума платежу:

- не може бути меншою за розмір земельного податку: для земельних ділянок, нормативну грошову оцінку яких проведено, - у розмірі не більше 3 відсотків їх нормативної грошової оцінки, для земель загального користування - не більше 1 відсотка їх нормативної грошової оцінки, для сільськогосподарських угідь - не менше 0,3 відсотка та не більше 1 відсотка їх нормативної грошової оцінки; для земельних ділянок, нормативну грошову оцінку яких не проведено, - у розмірі не більше 5 відсотків нормативної грошової оцінки одиниці площі ріллі по Автономній Республіці Крим або по області, для сільськогосподарських угідь - не менше 0,3 відсотка та не більше 5 відсотків нормативної грошової оцінки одиниці площі ріллі по Автономній Республіці Крим або по області;

- не може перевищувати 12 відсотків нормативної грошової оцінки.

- може перевищувати граничний розмір орендної плати у разі визначення орендаря на конкурентних засадах.

- для пасовищ у населених пунктах, яким надано статус гірських, не може перевищувати розміру земельного податку.

- для баз олімпійської, паролімпійської та дефлімпійської підготовки, перелік яких затверджується Кабінетом Міністрів України, не може перевищувати 0,1 відсотка нормативної грошової оцінки.

10.5 Транспортний податок та збір за місця для паркування транспортних засобів

План

1. Транспортний податок
2. Збір за місця для паркування транспортних засобів

1. Платниками транспортного податку є фізичні та юридичні особи, в тому числі нерезиденти, які мають зареєстровані в Україні згідно з чинним законодавством власні легкові автомобілі, що є об'єктами оподаткування.

Об'єктом оподаткування є легкові автомобілі, з року випуску яких минуло не більше п'яти років (включно) та середньоринкова вартість яких становить понад 375 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року (у 2022 році – 2437500 грн.) Така вартість визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику економічного, соціального розвитку і торгівлі, за методикою, затвердженою Кабінетом Міністрів України, станом на 1 січня податкового (звітного) року виходячи з марки, моделі, року випуску, об'єму циліндрів двигуна, типу пального.

Щороку до 1 лютого податкового (звітного) року центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику економічного, соціального розвитку і торгівлі, на своєму офіційному веб-сайті розміщується перелік таких легкових автомобілів.

Базою оподаткування є легковий автомобіль, що є об'єктом оподаткування.

Ставка податку встановлюється з розрахунку на календарний рік у розмірі 25000 гривень за кожен легковий автомобіль, що є об'єктом оподаткування.

Базовий податковий (звітний) період для складання звітності з транспортного податку дорівнює календарному року.

Обчислення суми податку з об'єкта/об'єктів оподаткування фізичних осіб здійснюється контролюючим органом за місцем реєстрації платника податку.

Податкове/податкові повідомлення-рішення про сплату суми/сум податку та відповідні платіжні реквізити надсилаються (вручаються) платнику податку контролюючим органом за місцем його реєстрації до 1 липня року базового податкового (звітного) періоду (року).

Щодо об'єктів оподаткування, придбаних протягом року, податок сплачується фізичною особою-платником починаючи з місяця, в якому виникло право власності на такий об'єкт.

Платники податку - юридичні особи самостійно обчислюють суму податку станом на 1 січня звітного року і до 20 лютого цього ж року подають контролюючому органу за місцем реєстрації об'єкта оподаткування декларацію, з розбивкою річної суми рівними частками поквартально.

Щодо об'єктів оподаткування, придбаних протягом року, декларація юридичною особою - платником подається протягом місяця з дня виникнення права власності на такий об'єкт, а податок сплачується починаючи з місяця, в якому виникло право власності на такий об'єкт. Податок сплачується пропорційно кількості місяців, які залишилися до кінця року. У разі спливу п'ятирічного віку легкового автомобіля

протягом звітного року податок сплачується за період з 1 січня цього року до початку місяця, наступного за місяцем, в якому вік такого автомобіля досяг (досягне) п'яти років.

Фізичні особи - платники податку мають право звернутися з письмовою заявою до контролюючого органу за місцем своєї реєстрації для проведення звірки даних щодо:

- а) об'єктів оподаткування, що перебувають у власності платника податку;
- б) розміру ставки податку;
- в) нарахованої суми податку.

Податок сплачується за місцем реєстрації об'єктів оподаткування і зараховується до відповідного бюджету.

Строки сплати податку:

- а) фізичними особами - протягом 60 днів з дня вручення податкового повідомлення-рішення;
- б) юридичними особами - авансовими внесками щокварталу до 30 числа місяця, що наступає за звітним кварталом, які відображаються в річній податковій декларації.

2. Платниками збору за місяць для паркування транспортних засобів є юридичні особи, їх філії (відділення, представництва), фізичні особи - підприємці, які згідно з рішенням сільської, селищної, міської ради або ради об'єднаних територіальних громад організують та провадять діяльність із забезпечення паркування транспортних засобів на майданчиках для платного паркування та спеціально відведених автостоянках.

Об'єктом оподаткування є земельна ділянка, яка згідно з рішенням сільської, селищної, міської ради або ради об'єднаних територіальних громад спеціально відведена для забезпечення паркування транспортних засобів на автомобільних дорогах загального користування, тротуарах або інших місцях, а також комунальні гаражі, стоянки, паркінги (будівлі, споруди, їх частини), які побудовані за рахунок коштів місцевого бюджету, за винятком площі земельної ділянки, яка відведена для безоплатного паркування транспортних засобів, передбачених Законом України "Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні".

Базою оподаткування є площа земельної ділянки, відведена для паркування, а також площа комунальних гаражів, стоянок, паркінгів (будівель, споруд, їх частин), які побудовані за рахунок коштів місцевого бюджету.

Ставки збору встановлюються за кожний день провадження діяльності із забезпечення паркування транспортних засобів у гривнях за 1 кв. метр площі земельної ділянки, відведеної для організації та провадження такої діяльності, у розмірі до 0,075% мінімальної заробітної плати, установлені законом на 1 січня податкового (звітного) року.

При визначенні ставки збору враховується місцезнаходження спеціально відведених місць для паркування транспортних засобів, площу спеціально відведеного місця, кількість місць для паркування транспортних засобів, спосіб поставлення транспортних засобів на стоянку, режим роботи та їх заповнюваність.

10.6 Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки

План

1. Платники податку та об'єкт оподаткування
2. База оподаткування податком на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки

1. Платниками податку є фізичні та юридичні особи, в тому числі нерезиденти, які є власниками об'єктів житлової та/або нежитлової нерухомості.

Об'єктом оподаткування є об'єкт житлової та нежитлової нерухомості, в тому числі його частка.

Не є об'єктом оподаткування:

а) об'єкти житлової та нежитлової нерухомості, які перебувають у власності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, повністю утримуються за рахунок відповідного бюджету і є неприбутковими;

б) об'єкти житлової та нежитлової нерухомості, які розташовані в зонах відчуження, визначені законом;

в) будівлі дитячих будинків сімейного типу; гуртожитки;

г) житлова нерухомість непридатна для проживання;

г) об'єкти житлової нерухомості, що належать дітям-сиротам, дітям, позбавленим батьківського піклування, дітям-інвалідам, які виховуються одинокими матерями (батьками), але не більше одного такого об'єкта на дитину;

д) об'єкти нежитлової нерухомості, які використовуються суб'єктами господарювання малого та середнього бізнесу, що провадять свою діяльність в малих архітектурних формах та на ринках

е) будівлі дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладів незалежно від форми власності та джерел фінансування, що використовуються для надання освітніх послуг та інші згідно ПКУ.

2. Базою оподаткування є загальна площа об'єкта житлової та нежитлової нерухомості.

База оподаткування об'єктів житлової нерухомості, що перебувають у власності фізичної особи - платника податку, зменшується:

а) для квартири/квартир незалежно від їх кількості - на 60 кв. метрів;

б) для житлового будинку незалежно від їх кількості - на 120 кв. метрів;

в) для різних типів об'єктів житлової нерухомості, (у разі одночасного перебування у власності) - на 180 кв. метрів.

Таке зменшення надається один раз за кожний базовий податковий (звітний) період (рік).

Пільги з податку, для фізичних осіб не застосовуються до:

об'єкта/об'єктів оподаткування, якщо площа такого/таких об'єкта/об'єктів перевищує п'ятикратний розмір неоподаткованої площі;

об'єкта/об'єктів оподаткування, що використовуються їх власниками з метою одержання доходів (здаються в оренду, лізинг, позичку, використовуються у підприємницькій діяльності).

Ставки податку встановлюються за рішенням сільської, селищної, міської ради або ради об'єднаних територіальних громад, залежно від місця розташування (зональності) та типів таких об'єктів нерухомості у розмірі, що не перевищує 1,5 % розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного (податкового) року, за 1 квадратний метр бази оподаткування.

10.7 Туристичний збір

План

1. Платники туристичного збору та особи, звільнені від його сплати
2. База справляння збору та ставки збору

1. **Туристичний збір** - це місцевий збір, кошти від якого зараховуються до місцевого бюджету.

Платниками збору є громадяни України, іноземці, а також особи без громадянства, які прибувають на територію адміністративно-територіальної одиниці, на якій діє рішення сільської, селищної, міської ради або ради об'єднаної територіальної громади, що створена згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, про встановлення туристичного збору, та тимчасово розміщуються у місцях проживання (ночівлі).

Платниками збору не можуть бути особи, які:

- а) постійно проживають, у тому числі на умовах договорів найму, у селі, селищі або місті, радами яких встановлено такий збір;
- б) особи, які прибули у відрядження;
- в) інваліди, діти-інваліди та особи, що супроводжують інвалідів I групи або дітей-інвалідів (не більше одного супроводжуючого);
- г) ветерани війни;
- г) учасники ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС;
- д) особи, які прибули за путівками (курсівками) на лікування, оздоровлення, реабілітацію до лікувально-профілактичних, фізкультурно-оздоровчих та санаторно-курортних закладів;
- е) діти віком до 18 років;
- є) дитячі лікувально-профілактичні, фізкультурно-оздоровчі та санаторно-курортні заклади;
- ж) члени сім'ї фізичної особи першого та/або другого ступеня споріднення, які тимчасово розміщуються такою фізичною особою у місцях проживання (ночівлі), що належать їй на праві власності або на праві користування за договором найму.

2. **Базою справляння збору є** загальна кількість днів тимчасового розміщення у місцях проживання (ночівлі).

Ставка збору встановлюється за рішенням відповідної сільської, селищної, міської ради або ради об'єднаної територіальної громади, за кожен добу тимчасового розміщення особи у місцях проживання (ночівлі), у розмірі до 0,5 відсотка - для внутрішнього туризму та до 5 відсотків - для в'їзного туризму від розміру мінімальної

заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного (податкового) року, для однієї особи за одну добу тимчасового розміщення.

10.8 Аналіз розвитку податкової системи України

План

1. Аналіз сплати найпоширеніших видів обов'язкових платежів
2. Аналіз ухилення від сплати податків: види податків, причини ухилення
3. Можливість змін щодо правил розрахунку і сплати податків

У березні-квітні ми запитали бізнес-спільноту про її особистий досвід сплати найпоширеніших видів обов'язкових платежів – податку на прибуток, податку на додану вартість, податку на доходи фізичних осіб, а також єдиного соціального внеску.

За питомою вагою у загальній сумі податкових витрат проаналізовані обов'язкові платежі розподілились наступним чином:

- 1 місце – ПДВ;
- 2 місце – ПДФО;
- 3 місце – ЄСВ;
- 4 місце – Податок на прибуток.

Отже, у загальній сумі податків найбільша питома вага припадає на ПДВ і податки на заробітну плату.

Вплив яких податків компанії оцінюють у першу чергу, здійснюючи планування на наступні періоди?

- 1 місце – ЄСВ – 66,7%;
- 2 місце – ПДФО – 55,6%;
- 3 місце – ПДВ -54,3%;
- 4 місце – Податок на прибуток – 35,8%.

Здійснюючи планування власної діяльності, компанії в першу чергу оцінюють навантаження на заробітну плату, а саме ЄСВ і ПДФО. Таке ставлення, очевидно, викликане як нещодавнім збільшенням максимальної величини бази для нарахування ЄСВ, так і постійно обговорюваними планами влади щодо подальшого зростання цієї величини.

Від яких податків на думку компаній ухиляються найчастіше?

- 1 місце – ЄСВ – 59,3%;
- 2 місце – ПДФО – 58%
- 3 місце – ПДВ -55,6%;
- 4 місце – Податок на прибуток – 29,6%.

Респонденти вважають, що недобросовісні платники найчастіше ухиляються саме від податків на оплату праці. З одного боку, це може свідчити про те, що бізнес вважає ці податки завищеними. З іншого боку, така оцінка бізнесу свідчить про відносну легкість масового ухилення від цих податків.

Хто є лідером серед податків, правила регулювання яких потребують нагальних змін?

- 1 місце – ПДФО – 53,1%;
- 2 місце – ЄСВ – 45,7%;
- 3 місце – ПДВ -37%;
- 4 місце – Податок на прибуток – 37%

Респонденти вважають, що правила регулювання податків на заробітну плату потребують нагального удосконалення, тому, що недобросовісні платники найчастіше ухиляються саме від податків на зарплату і це є фактором недобросовісної конкуренції.

Основні зміни, на які чекають респонденти

В рамках проекту ми також дали можливість бізнесу запропонувати можливі зміни щодо правил розрахунку і сплати кожного з 4-х обов'язкових платежів.

Привертає увагу те, що об'єднуючою пропозицією, яка повторюється стосовно усіх обов'язкових платежів, виявились пропозиції щодо зниження ставки податку.

Також виявились «об'єднуючими» пропозиції щодо унеможливлення недобросовісної конкуренції за рахунок ухилення від оподаткування, які повторювались стосовно усіх обов'язкових платежів.

Такі пропозиції передбачали:

- скасування податкових режимів, які дозволяють легко зловживати ними та призводять до неконкурентних переваг для недобросовісних платників;
- зміну правил контролю за спеціальними податковими режимами, які унеможлиблювали б використання цих режимів неналежними особами;
- забезпечення невідворотності покарання за ухилення від оподаткування.

ПДФО

Значна кількість респондентів висловились за зниження ставки податку та за введення правил оподаткування домогосподарств.

Однак, були також пропозиції скасувати пласку ставку ПДФО та запровадити прогресивне оподаткування доходів.

ЄСВ

Серед запропонованих заходів переважали зниження ставки ЄСВ та недопущення зростання бази для нарахування ЄСВ у разі підвищення мінімальної заробітної плати.

Окрім того, висловлювались пропозиції взагалі скасувати ЄСВ та шукати інший спосіб фінансування соціальних витрат.

ПДВ

Пропозиції щодо ПДВ можна умовно поділити на дві групи:

- 1) пропозиції, що передбачають скасування ПДВ та його заміну податком з продажів або ж податком з обороту, та
- 2) пропозиції, що стосуються змін до існуючої моделі ПДВ.

Серед останніх були, зокрема, такі:

- зменшення ставки ПДВ
- скасування правила «першої події»
- зміни до порядку функціонування СЕА ПДВ (різноманітні пропозиції)

Податок на прибуток

Пропозиції були досить розпорошені та, подекуди, взаємовиключні.

Серед запропонованих, зокрема, були такі:

- запровадження податку на виведений капітал
- скасування податкових різниць та сплата податку на прибуток виключно на основі фінансової звітності
- зниження ставки податку на прибуток підприємств

Рекомендована література

Основна:

1. Кузь В.І. Податкова система: навч. посіб. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. - 240 с.
2. Податкова система: Навчальний посібник / [Волохова І. С., Дубовик О. Ю., Слатвінська М. О. та ін.]; за заг. ред. І. С. Волохової, О. Ю. Дубовик. – Харків: Видавництво «Діса плюс», 2019. – 402 с.
3. Податкова система: Навчальний посібник / [Баранова В.Г., Дубовик О.Ю., Хомутенко В.П. та ін.]; за ред. В.Г. Баранової. – Одеса: ВМВ, 2014. – 344 с.
4. Методичні рекомендації до самостійних робіт з дисципліни «Податкова система» студентів спеціальності 071 «Облік і оподаткування» (1 частина). Павлоград, 2022.
5. Методичні рекомендації до самостійних робіт з дисципліни «Податкова система» студентів спеціальності 071 «Облік і оподаткування» (2 частина). Павлоград, 2022.

Додаткова:

1. Податковий кодекс України: Закон України №2755-VI від 02.12.2010р. URL: <https://tax.gov.ua>
2. Митний кодекс України від 11 липня 2002 року № 92 - IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
3. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 23.09.1999р. №1105-XIV в редакції від 02.04.2022р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
4. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 08.07.2010 року № 2464-VI. URL: <https://tax.gov.ua>
5. Луцик А. І. Ткачик Ф. П. Адміністрування податків: навчальний посібник. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 282 с.
6. Податкова система [Текст]: Навчальний посібник. / за заг. ред. Андрущенко В. Л. К.: «Центр учбової літератури», 2015. - 416 с.

Інформаційні ресурси в інтернеті:

1. Сайт ВСП «Павлоградський фаховий коледж НТУ «ДП». URL: <https://inter.ptngu.com>
  2. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua>
  3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
  4. Офіційний сайт Державної податкової служби України. URL: <https://tax.gov.ua>
  5. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://www.mof.gov.ua>
  6. Офіційний сайт Державної митної служби України. URL: <https://customs.gov.ua>
- Податки та бухгалтерський облік. Інформаційно-аналітична газета. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu>